

පෙරවදන

“ඕනෑම විෂයයක් පිළිබඳ අඩක් දැනුම එය සම්පූර්ණයෙන්ම නොදැන සිටීම වඩා හයානක ය”. එම වැකිය විශේෂයෙන්ම අපගේ පරිසර පද්ධති පදනම ලෙස භාවිතා කරන ඕනෑම සංවර්ධනයකට අදාළ වේ. අද බහුතරයක් මිනිසුන්ට, ස්වභාවධර්මය යනු සංචාරකයින් උපයෝගී කර ගනිමින් මුදල් උපයා ගැනීමේ මෙවලමක් පමණි. ගස් විශේෂ ඔවුන් අගය කරන්නේ ඒවායේ වට ප්‍රමාණයෙන් සහ දැව වටිනාකම මත පදනම්වය. සතුන් ආහාරයක් ලෙස භාවිතා කිරීමට උන්ගේ බර අනුව ඇස්තමේන්තු කරන අතර ස්වාභාවික දිය ඇලි, එයින් ජනනය වන විදුලි මෙඟා වොට්ස් ප්‍රමාණයෙන් අගය කරයි. අඩක් දැනුම මත පදනම්වූ වර්තමාන සංවර්ධන ව්‍යාපෘති වලින් බහුතරයක් සැලසුම් කර ඇත්තේ ස්වභාව ධර්මය සමඟ ගැටුමක් වශයෙනි. මෙම ගැටුමෙන් ඉතා කෙටි කාලයක් තුළ මිනිසුන් පරාජයට පත්වේ. උදාහරණයක් ලෙස පසුගිය සියවස තුළ දියත් කළ නව වාරිමාර්ග ව්‍යාපෘතිවල සිදුවෙමින් පවතින ජල සම්පත දූෂණය, මිනිස් අලි ගැටුම්, ගොවීන්ට පොහොර සහනාධාර මත යැපීමට සිදුවීම ආදිය මෙම පරාජයේ පැහැදිලි සලකුණුය. කොරෝනා වැනි කුඩා වෛරසයකට පවා නව සංවර්ධන සැලසුම් සම්පූර්ණයෙන්ම උඩු යටි කරු කල හැක්කේ ඒ නිසා විය හැකිය.

සොබාදහම සමඟ ගැටෙන්නේ නැතිව මෙම අවාසනාවන්ත තත්වයට එරෙහිව සටන් කිරීම සඳහා, “බෞද්ධ” දැක්මක් පදනම් කරගත් පුරාණ වාරිමාර්ග ව්‍යාපෘති පර්යේෂණ භූමියක් ලෙස භාවිතා කරමින් එම වරද මහඟරවා ගැනීම, මෙම පොතේ කර්තෘගේ අපේක්ෂාවය. වසර 2000 කට වඩා වැඩි කාලයක් ශ්‍රී ලංකාවේ වියළි කලාපයේ සමහර ප්‍රදේශවල තවමත් ක්‍රියාකාරී පුරාණ ව්‍යාපෘතිවල ජීවත් වන ජනතාවට සොබාදහම හුදෙක් සංචාරක ආකර්ෂණයක් නොවීය. එය මිනිසුන්ගේ ජීවිතයේම කොටසක් විය. “බෞද්ධ” යන නාම විශේෂණය භාවිතා කළද එම පුරාණ දැක්මට, ධනවාදය, කොමියුනිස්ට්වාදය, සාපේක්ෂතා වාදය වැනි වෙනත් දැක්මවලට මෙන් හිමිකරුවන් නොමැත. එම විශේෂ දැක්ම, මානව ඉතිහාසයේ වරින් වර මිනිසුන්ට මතු වන අතර කාලයාගේ ඇවෑමෙන් අතුරුදහන් වේ. මීට වසර 2600 කට පමණ පෙර ගෞතම නම් බුදුවරයෙකුට එය මතු කිරීමට හැකි විය. වර්තමානයේ දී ශ්‍රී ලංකාව වැනි බෞද්ධ රටවල එම න්‍යාය මුද්‍රිතව ඇත. කෙසේ වෙතත්, එම උපදෙස් අනුගමනය කිරීම සඳහා සොයන්නා ඒ සඳහා තම කාලය ආයෝජනය කර යම් උත්සාහයක් දැරිය යුතුය. පූර්ණ විවෘත මනසකින් සොයන්නා සුදානම් නම් එම දැක්ම වටහා ගත හැකිය.

මෙම සටහනේ මූලික පරමාර්ථය වනුයේ වර්තමාන කොරෝනා තත්වය මගින් ඇති කරන මානසික ආතතිය අවම කිරීම සඳහා ආධ්‍යාත්මිකව මුහුණ දීම සඳහා බෞද්ධ දැක්ම මත පදනම් වූ උපාය මාර්ග යෝජනා කිරීම සහ අනාගතයේ ඇති විය හැකි ආහාර අර්බුදය අවම කිරීමට මඟ පෙන්වීමක් ලෙස පුරාණ ශ්‍රී ලාංකික තිරසාර ආහාර නිෂ්පාදන ක්‍රම හෙළිදරව් කිරීමය. පුරාණ වාරිවැව් පද්ධති පුනරුත්ථාපනය කිරීමට වර්තමානයේ උත්සාහ කරන වෘත්තිකයින්ටද, ඒවායේ මුල්ම නිර්මාණකරුවන් අපේක්ෂා කළ පරිදිම බෞද්ධ දැක්මක් පදනම්ව එය සිදු කිරීම සඳහාද, මෙම පොත ප්‍රයෝජනවත් විය හැකිය.

නුතන ඉංජිනේරුවරයෙකුගේ දෘෂ්ටි කෝණයකින් ශ්‍රී ලංකාවේ පුරාණ තාක්ෂණය¹

1 වන පරිච්ඡේදය

1. නුතන විද්‍යාව ලෙස හැඳින්වෙන පටිපල බොරුව මානවයාගේ යහපත සඳහා නිවැරදි ආකාරයෙන් භාවිතා කිරීම

1. 1 හැඳින්වීම

නුතන විද්‍යාව යනු සංවර්ධනය සඳහා මිනිසුන් භාවිතා කරන දැනට පිළිගත් මෙවලමය. මා මෙම “නුතන විද්‍යාව ලෙස හැඳින්වෙන පටිපල බොරුව” යන වැකිය මෙම ලිපියේ මාතෘකාව ලෙස භාවිතා කළේ ධර්මපාල පදනම විසින් මෑතකදී සංවිධානය කරන ලද සමුළුවකදී මහාචාර්ය නලින් ද සිල්වා විසින් පවත්වන ලද දේශනයකින් උපුටා ගෙනය. නුතන විද්‍යාව ඇත්ත වශයෙන්ම තවත් මෙවලමක් පමණි. අවාසනාවකට මෙන්, ශ්‍රී ලංකාව වැනි ආසියානු මහාද්වීපයේ ජීවත්වන ජනයා සලකන්නේ, සංවර්ධනය සඳහා ඇති එකම මෙවලම ලෙස නවීන විද්‍යාව බවය. මෙම ආකල්පය පිටුපස හේතුව නම් තවමත් ඔවුන්ගේ මානසිකව ක්‍රියාත්මක යටත් විජිතවාදී හීනමාන ආකල්පයි. නමුත් සංවර්ධිත රටවල්, විශේෂයෙන් ස්වීඩන් වැනි රටවල ඉන්නා සංවර්ධිත සමාජ, එම නවීන විද්‍යා මෙවලමේ ස්වභාවය ප්‍රායෝගිකව තේරුම් ගැනීමේ ක්‍රියාවලියක ක්‍රමයෙන් යෙදී සිටිති. නුතන විද්‍යාව යනු තවත් මෙවලමක් පමණක් බව ඔවුන් හොඳින් දනී. දැන් ඔවුහු විකල්ප ආධ්‍යාත්මික මෙවලම්ද සොයමින් සිටිති. නිදසුනක් වශයෙන්, මානසික විවේකය සඳහා ඔවුන් වැඩ කරන දින සීමා කර ඇත. ඔවුන්ගෙන්

¹ 1975 සිට ශ්‍රී ලංකාවේ වියළි කලාපයේ මහවැලි ප්‍රදේශවල ගොවීන් වෙනුවෙන් සේවය කළ ශ්‍රී ලංකීය ඉංජිනේරුවෙක් විසින් ධර්මපාල පදනම වෙනුවෙන් ලියන ලද සටහනකි . 0777-711377

සමහරක් ඉන්දියානු උප මහද්වීපයේ ඒ සඳහා ඇති භාවනා ක්‍රමද සොයමින් සිටිති.

ඕනෑම මෙවලමක් භාවිතා කිරීමේ අවසාන ප්‍රතිපලයේ ගුණාත්මක භාවය රඳා පවතින්නේ, එය භාවිතා කර පොළොව මත ක්‍රියාත්මක කරන්නන්ගේ සංකල්පනා මත ය. එබැවින්, නූතන විද්‍යා මෙවලම කෙලින්ම විවේචනය කරනවා වෙනුවට අපද බෞද්ධයන් ලෙස එම ක්‍රියා නිසි සංකල්පනා තුළින් ගුණාත්මකව හැසිරවීමට උපායශීලී විය යුතුය. වෘත්තීය සංවිධාන, ජාතික විද්‍යා පදනම වැනි සංවිධාන (National Science Foundation), ආගමික හා දේශපාලන නායකයින් අතර මෙම දැනුවත්භාවය ඇති කිරීම සඳහා ධර්මපාල වැනි පදනම්වලට විශාල කාර්යභාරයක් ඉටු කළ හැකිය. ඒ සඳහා පුරාණ ශ්‍රී ලංකාවේ මහා විහාරය විසින් ඉටු කළ භූමිකාව, ධර්මපාල පදනමටද කළ හැකිය. මෙම සටහන ශ්‍රී ලංකා බෞද්ධයෙකු ලෙස එම පදනමට ඒ සඳහා කරන ආරාධනයකි. එම ආරාධනාවේ සැබෑ බෞද්ධ අරුත තේරුම් ගැනීම සඳහා මෙම ලිපියේ ඉතිරි කොටස ප්‍රයෝජනවත් විය හැකිය.

---

1. 2. නූතන විද්‍යාව හා බෞද්ධ දර්ශනය

නූතන විද්‍යාව යනු සංවර්ධනය සඳහා බහුතර මිනිසුන් වර්තමානයේ භාවිතා කරන කරන පිළිගත් මෙවලමය. පුරාණ කාලයේ දී මෙන් නොව, මෙම මෙවලම ශ්‍රී ලංකාව වැනි අප රටවල භාවනා වැනි ආධ්‍යාත්මික මාර්ග සොයන අයට විශාල අභියෝගයක් මෙන්ම බාධකයක්ද වී ඇත. නූතන සන්දර්භය තුළ භාවිතා කරන “විද්‍යා” යන වචනයේ තේරුම, බුද්ධාගමේ විද්‍යාවේ අර්ථයට සමාන යැයි ඔවුහු සිතති. යථාර්ථය නම්, මෙම විද්‍යාව යන සිංහල බෞද්ධ සංස්කෘති වචනය නයට ලබා ගත්තේ, පසුගිය සියවසේ නූතන “නවීන විද්‍යාව” පාසැල් විෂයයක් වූ විට, “Science” නම් වචනය සිංහල භාෂාවට පරිවර්තනය කිරීමටය.

කෙසේ වෙතත්, මෙම අර්ථ 2 ක අහසට පොළොව මෙන් වෙනස්ය. අවාසනාවට අපගේ ඊනියා බුද්ධිමතුන් උපකල්පනය කරන්නේ අර්ථයන් එක හා සමාන බවයි. එයට හේතුව තවම අවුරුදු 200 ක් පමණවත් ඉතිහාසයක් නැති බටහිර විද්‍යා මෙවලම පිළිබඳ අපගේ ඇති හීනමාන ආකල්පයි. ආයුර්වේදය සහ බටහිර වෛද්‍ය විද්‍යාවද ඒ හා සමාන එකිනෙකට අහසට පොළොව මෙන් වෙනස් දැනුම පද්ධති (Paradigm) දෙකකි.

සංවර්ධිත රටවල, විශේෂයෙන් ස්වීඩන් වැනි රටවල ඉතා ධනවත් සමාජ තුළ, මෙය එසේ නොවන්නේ බටහිර විද්‍යාව තවත් මෙවලමක් පමණක් බව ඔවුහු එක්තරා දුරකට ප්‍රායෝගිකව දන්නා බැවිනි. දැන් ඔවුන් ශාරීරික රෝග සඳහා බටහිර වෛද්‍ය විද්‍යා මෙවලමට අමතරව ආයුර්වේදය වැනි මෙවලම් සහ මානසික ආතතීන්ට පිළියම් සඳහා ඉන්දියානු භාවනා ක්‍රමද විකල්ප මෙවලම් ලෙස භාවිතා කරමින් සිටිති.

වාරිමාර්ග ප්‍රදේශවල නිරීක්ෂණයක්

සංවර්ධනය සඳහා ප්‍රධාන තීරණ ගන්නා අපගේ තාක්ෂණවේදීන්ගේ නිදහස් චින්තන හැකියාවන්ද (Common Sense) ඉහත සඳහන් භීෂණානුස්ථාන ස්වභාවය නිසා, අවාසනාවන්ත ලෙස අතුරුදහන් වී ඇත. උදාහරණයක් ලෙස, මෑතකදී අපගේ පුරාණ වාරිමාර්ග සැලසුමක් (මිනිසේ යෝධ ඇල), ආසියානු සංවර්ධන බැංකුව විසින් විසින් නිර්දේශ කළ විදේශ උපදේශකයින් විසින්, පුරාණ නිර්මාණය පිටුපස සැඟවී ඇති දැක්ම ඔවුන්ට නොමැතිකම නිසා එම නිර්මාණය විකෘති වී ඇත. කනගාටුදායක කොටස නම්, මෙම විකෘති කිරීම සඳහා විදේශ බැංකුවලින් ණයට ගත් මුදල් අප ශ්‍රී ලංකාව විසින්ම ආපසු ගෙවිය යුතු වීමයි. මෙම විකෘති පිළිබඳ සවිස්තරාත්මක විශ්ලේෂණයක් 2010 දී ආර්ථික සමාලෝචන සභාවේ පළ කරන ලද ලිපියක් ඇමුණුම 3 ලෙස අමුණා ඇත². අපගේ දේශීය තාක්ෂණවේදීන්ගේ භීෂණානුස්ථාන ස්වභාවය නිසා, එම ලිපියේ මතු කර ඇති ගැටළු කෙරෙහි අවුරුදු 10 කට පසුවත් අවම වශයෙන් විවේචන මගින් හෝ තවමත් ප්‍රතික්‍රියා කර නැත.

විදේශ උපදේශකයින් ව්‍යාපෘති බොහොමයක් යුක්ති සහගත කරන්නේ ඒවායේ ශක්‍යතාව පිළිබඳව කිසි විකෘති අභියෝගයට ලක් නොවූ ඉංජිනේරු සහ ප්‍රායෝගික අත්දැකීමක් නොමැති ආර්ථික උපකල්පන මත ය. අපේ දේශීය වාරිමාර්ග තාක්ෂණවේදීන් නූතන විද්‍යාව කෙරෙහි ඔවුන්ගේ ඇති භීෂණානුස්ථාන ආකල්ප නිසා එවැනි අඩුපාඩු වලට එරෙහිව අභියෝගයකින් තොරවම හැසිරෙන බවද ඉතා කණගාටුදායක තත්වයකි. අවුරුදු 200 ක් පමණ පැරණි ඉතිහාසයක්වත් නැති නූතන විද්‍යාව, තවත් මෙවලමක් බව ඔවුහු නොදනිති.

---

² මෙම ගැටලුව පිළිබඳව 2010 දී ආර්ථික සමාලෝචන සභාවේ පළ වූ ලිපියක් පහත වෙබ් අඩවියේ ඇත http://dl.nsf.ac.lk/bitstream/handle/1/14114/ER-36-%2812%29_16.pdf?sequence=2&isAllowed=y

උදාහරණයක් ලෙස ජලය සුරැකීමේ උපාය මාර්ගයක් ලෙස පුරාණ ගම් වැව් සැලසුම් සඳහා කොන්ක්‍රීට් පයිප්ප හඳුන්වා දීම වැනි එවැනිම වැරද්දක් දැන් සැලසුම් කර ඇත. මෙම විදේශ උපදේශකයින්ට ග්‍රහණය කරගත නොහැකි දෙය නම්, අපගේ පුරාණ සැලසුම් අවධානය යොමු කළේ, ජනාකීර්ණ නගරවල සුපිරි වෙළඳපොලවල් සඳහා වියළි කලාපයේ සීමිත ජල සම්පත ආයෝජනය කිරීමට නොවේ. ඒ වෙනුවට ඔවුන්ගේ ප්‍රධාන පරමාර්ථය වූයේ අනවශ්‍ය ලෙස නාස්ති නොකර සමස්ත පරිසර පද්ධතියේ ප්‍රයෝජනය සඳහා සීමිත ජල සම්පත භාවිතා කිරීමයි. තවත් අරමුණක් වූයේ පරිසර හිතකාමී තෙත් කලාපයක් තුළ සමාජ සහජීවනය ප්‍රවර්ධනය වන විමධ්‍යගත ජල කළමනාකරණ පද්ධතියකින් සමන්විත ගම් තැනීමට ය. එබැවින් දේශීයව ඇද හැලෙන වර්ෂාපතනය භාවිතා කර භූගත ජලය (Ground water aquifer) නැවත පිරවීම සඳහා අවශ්‍යය අංග එම නිර්මාණයට ඇතුළත් විය. ස්වාභාවික දිය පහරවල් හරහා දාමයක් (cascade) ලෙස ඉදිකරන ලද ගම් වැව් ඔවුන් භාවිතා කළ ජල ගබඩා ක්‍රමයයි. භූමියට කාන්දු වන ජලය (Seepage Losses) අවම කිරීම සඳහා කොන්ක්‍රීට් පයිප්ප වැනිදැ භාවිතා කිරීම මෙම ප්‍රවේශයට සම්පූර්ණයෙන්ම පටහැනිය. ඒ වෙනුවට වැව් එකිනෙකට සම්බන්ධ කරන ස්වාභාවික ඇළ දොළවල ඉවුරට අයත් පරිසර පද්ධති (Riparian Lands and wetlands) සංරක්ෂණය කිරීම ද, එම සැලසුමේ වැදගත් අංගයකි³. පුරාණ ක්‍රමයට අනුව කාන්දු වන ජලය (Seepage Losses) අවම කිරීම සඳහා ඇළ මාර්ග කොන්ක්‍රීට් ආවරණය කිරීම සම්පූර්ණයෙන්ම විෂය පථයෙන් බැහැර ය.

පුරාණ ඇළක් (යෝධ ඇළ),

කොන්ක්‍රීට් ආවරණය කළ නවීන පන්තයේ ඇළක්

³ Mahinda Panapitiya – Envisioning Respect for Natural Environment – Published under Member Profile in the Monthly Journal of American Society of Agriculture Engineers. May 1995 edition
 Widyarathna. H.M.P.B, Dr. Hemanthi Ranasinghe, M.Sc Dissertation submitted to University of Sri Jayawardenepura, 1996 Survey of existing bank reservations of major natural streams in System B of Mahaweli Project
³ Green Award of 2005 of the Ministry of Environment was for similar intervention in Uda Walawe area
³ Hidden benefits related to Bio Diversity aspects of the project
<http://youtu.be/qWISFspNB74>

ගොවීන්ගේ කාර්යභාරය

එක්සත් ජනපදයේ පවා 70 දශකයට පෙර, බොහෝ විශ්ව විද්‍යාල ගුරුවරුන්, වෘත්තීය ගොවීන් විය. එබැවින් ඔවුන් වාරිමාර්ග ඉංජිනේරු විෂය, විද්‍යාවේ හා ගොවිතැන් කලාවේ එකතුවක් ලෙස සැලකූහ. ඔවුන්ට නූතන ඉංජිනේරු උපකල්පන මෙවලම් පමණි. ඔවුන් කිසි විටෙකත් බයිබලයක් මෙන් මෙවලම් පසුපස ගියේ නැත. “වාරිමාර්ග ඉංජිනේරුවරුන් උගත් ගොවීන් මෙන් සිතිය යුතුය” ජනප්‍රිය උපුටා දැක්වීම ලෙස ඇමෙරිකාවේ කොලොරාඩෝ, යුටා වැනි කෘෂිකාර්මික ප්‍රදේශවල පිහිටි විශ්ව විද්‍යාල විසින් අනුගමනය කරනු ලබන ප්‍රසිද්ධ මාර්ගෝපදේශයකි. මට හිතන්නේ ඉංජිනේරු න්‍යායන් මත පමණක් රඳා සිටිනවාට වඩා අපේ රටේ වාරි ඉංජිනේරු උපදේශකයින් ද එම උපදේශය අනුගමනය ඉතා අවශ්‍ය වේ. අපේ රටේ මෙන් ඇල නඩත්තු හා ඉදිකිරීම් ඉංජිනේරුවන් (O&M Engineers) මෙන් පමණක් නොව, ගොවිතැන් මානසිකත්වයක් ඇති එම ඉංජිනේරුවන් නිෂ්පාදන ඉංජිනේරුවරයාගේ (Production Engineer) කාර්යභාරයද ඉටු කළහ. එහි ප්‍රතිපලයක් ලෙස 80 දශකයේ බින්දු වාරිමාර්ග ක්‍රම (Drip Systems), ස්ප්‍රින්ක්ලර්ස්, Centre Pivote වාරිමාර්ග වැනි නව වාරිමාර්ග තාක්ෂණයන්ද එම විශ්ව විද්‍යාල වලින් බිහිවිය.

කෙසේ වෙතත් එවන් තාක්ෂණයන් බිහිවීමට අපේ විශ්ව විද්‍යාල මහාචාර්යවරු සහ ඉංජිනේරුවන්ද ගොවීන්ගේ අදහස් වලට සවන් දීමට තරම් නිහතමානී විය යුතුය. ගොවීන්ගේ බොහෝ අදහස් ඉතා නිර්මාණාත්මක හා ප්‍රායෝගික ය. උදාහරණයක් ලෙස ආසියානු සංවර්ධන බැංකුවේ ව්‍යාපෘති මගින් වර්තමානයේදී ප්‍රවර්ධනය කරනු ලබන ජල කෝටා කළමනාකරණ ප්‍රවේශයේ ජේටන්ට් බලපත්‍රය සතු වන්නේ පුරාණ යෝධ ඇල / ගම්වැව් ක්‍රමවේදය පිළිබඳ අත්දැකීම් ඇති ප්‍රදේශයේ ගොවීන්ට ය. එය 80 දශකයේ එව් කලාපයේහි නියමු මට්ටමක් ගොවීන්ගේ ඉල්ලීම මත ක්‍රියාත්මක කල අතර⁴. වසර 25 කට පමණ පසුව එම කලාපයම පුනරුත්ථාපනය කරන අතර තුර, එම ක්‍රමවේදය ව්‍යාපෘති මට්ටමින් 2001 දී හඳුන්වා දෙන ලදී⁵. මේ වන විට උතුරට ජලය හරවන

⁴ Mahinda Panapitiya, J.Jayawardene – “Considerations of Farmers behaviour to improve planning water resource development projects in drought prone areas” - Published at **14th Congress on International Commission on Irrigation and Drainage (ICID) at Rio de Janeiro, 1990.** Mahinda Panapitiya,

⁵ S.K.Hewadeva, “Rehabilitation programs of large scale Agriculture projects – an opportunity to alter the farmers’ role in Water Resource Management”. (Published at **Institution of Engineers annual competition sponsored by International Water Management Institute (IWMI) and Institution of Engineers in Sri Lanka (IESL) – 2007**)

ව්‍යාපෘතියේ ශක්‍යතාවය රඳා පවතින්නේ දැනට සංවර්ධනය කර ඇති මහවැලි ප්‍රදේශවල ජල කෝටා ක්‍රමය ක්‍රියාත්මක කිරීම මත බව සැලකිල්ලට ගැනීම වැදගත්ය. ඇත්ත වශයෙන්ම එම ක්‍රමය හඳුන්වා දීමේ සම්පූර්ණ ගෞරවය මහවැලි එච් කලාපයේහි ගොවීන්ට හිමිවිය යුතුය. දකුණු ආසියානු වාරිමාර්ග සංස්කෘතියට සුදුසු හොඳම ක්‍රමය ලෙස 2003 දී ලෝක බැංකුව විසින් ජල කෝටා නවෝත්පාදනය තෝරා ගන්නා ලදී.⁶ ශ්‍රී ලංකාවේ ඉංජිනේරුවන්ගේ ආයතනය (IESL) පවා 2007 දී, ශ්‍රී ලංකාවට සුදුසු හොඳම ජල කළමනාකරණ ක්‍රමය ලෙස පිළිගෙන තිබේ. කෙසේ වෙතත්, අපගේ වාරිමාර්ග ඉංජිනේරුවන් විසින් එම ක්‍රමය දිගටම කරගෙන යාමට අවධානය යොමු කළේ නැත⁷. එය අපගේ නූතන වාරිමාර්ග සංස්කෘතියේ ඉතා අවාසනාවන්ත තත්ත්වයකි.

පුරාණ ප්‍රවේශය පිටුපස සැඟවී ඇති බෞද්ධ දර්ශනය

පුරාණ දැක්ම කිසි විටෙකත් ස්වභාවික සම්පත් පරිශීලකයින් අතර ගැටුම් ප්‍රවර්ධනය කළේ නැත. මක්නිසාද යත්, එම දර්ශනයෙන් ජනනය වන සංකල්පනා කිසි විටෙකත් ගැටුම් ප්‍රවර්ධනය නොකරන බැවිනි. දේශගුණික විපර්යාස හේතුවෙන් ගෝලීය මට්ටමින් විය හැකි ජල හිඟයන් සඳහා මෙය විශේෂයෙන් අදාළ වේ. ඊළඟ ලෝක යුද්ධය ජලය සඳහා වනු ඇතැයි පුරෝකථනය කර ඇත. දුර බැහැර ජල හුවමාරුව (Long Distance Water Transfers) මත ගම්වැසියන් යැපෙන්නේ නම් ජල හිඟ කාලවලදී ඇතිවිය හැකි ගැටුම් තත්වයන් පිළිබඳව ද පුරාණ නිර්මාණකරුවන් දැන සිටියහ. එබැවින් දේශීය වැසි, ප්‍රාථමික ප්‍රභවය (Primary Source) ලෙස ඔවුහු සලකන ලදී. ඔවුන් ගංගා ද්‍රෝණි ප්‍රවේශය අනුවර්තනය වූ (River Basin Approach) අතර, ඒ නිසා ප්‍රධාන ජල ප්‍රභවය ලෙස මිනිසුන්ට යැපීමට සිදුවූයේ ඔවුන්ගේම ද්‍රෝණියට වැටෙන වර්ෂාවය.

කෙසේ වෙතත් නූතන ක්‍රමවලදී, මිනිසුන්ට වෙනත් ද්‍රෝණිවල ජලය මත ද යැපීමට සිදුවේ. උදාහරණයක් ලෙස අප තෙත් කලාපයේ අත්තනගළ ඔය ද්‍රෝණියේ ජනතාව ඔවුන්ගේ මූලික පානීය ජලය ප්‍රභවය ලෙස කැලනි ගංගා ද්‍රෝණියේ ජලය මත යැපේ. එබැවින් අත්තනගළ ඔය ද්‍රෝණියේ වෙසෙන ජනතාව ඔවුන්ගේ ඉඩම්වලට වැටෙන වැසි ජලය සංරක්ෂණය කිරීමට කිසිදු අවශ්‍යතාවයක් පහල නොවේ. එහි ප්‍රතිපලයක් ලෙස නියඟ

⁶ World Bank Report (2003), Aid Memoirs, MRRP Implementation Progress Review, June 2-12,2003

⁷ T.RANASINGHE - Managing water “On Demand” basis for farmers in large scale irrigation projects in Sri Lanka-PRESENTED AT PAWEES-INWEPF INTERNATIONAL CONFERENCE 2018 IN NARANARA CITY, JAPAN, 20-22 NOV., 2018

කාලවලදී ඔවුන්ට දැඩි ජල හිඟයකට මුහුණ දීමට සිදුවේ. උදාහරණයක් ලෙස, 2018 දී අත්තනගළ ද්‍රෝණියේ ගම්පහ දිස්ත්‍රික්කය වටා යම් කොටසක පදිංචි ජනතාවට පානීය ජලය මිලදී ගැනීමට සිදු විය. නමුත් එම ද්‍රෝණියේම පෙර වර්ෂයේ දී පරාක්‍රම සමුද්‍රය වැනි ජලාශයකට සමාන ජල ප්‍රමාණයක් මුහුදට යැවීමෙන් නාස්ති විය. මෙම ගැටළුව පිටුපස ඇති ප්‍රධාන හේතුව ජනාවාස සඳහා නාගරික ගස් ආවරණය ආරක්ෂා නොකරන ඉඩම් පරිහරණ ක්‍රමයි.⁸

දැන් ක්‍රියාත්මක වෙමින් පවතින NCP ඇළ වැනි අතිරේක ප්‍රභවයන්ගෙන් ජලය ලබා ගත හැකි විට, පුරාණ ක්‍රමයේදී එම ජලය ද්විතීයික ප්‍රභවයක් (Supplimentary source) ලෙස සලකනු ලැබීය. ඔවුන්ගේ අවධානය යොමු වූයේ අතිරේක ප්‍රභවයන් මත යැපෙන කෘෂිකාර්මික කලාපයට වඩා, දේශීයව වැසි භාවිතා කිරීමෙන් පළාත පරිසර හිතකාමී තෙත් කලාපයක් බවට පරිවර්තනය කිරීම සඳහා ය. එබැවින් ගම්වැව් වැනි වැසි ජල සංරක්ෂණ ක්‍රම සහ දේශීය වනාන්තර ආවරණයට අවම බාධාවක් ඇති උස්බිම් (හේන) වගාවන් ප්‍රවර්ධනය කරන ලදී. එක්සත් ජනපද විශ්ව විද්‍යාල වල භාවිතා කරන පෙළ පොත් වලට අනුව, පුරාණ කාලයේ භාවිතයට ගත් අපගේ හේන වගා ක්‍රමය ලොවට සුදුසු හොඳම ඉඩම් පරිහරණ ප්‍රවේශය ලෙස පිළිගෙන ඇත.

ආහාර නිෂ්පාදනය කිරීමේදී බුද්ධිමත් පදනම් කරගත් පුරාණ ක්‍රම මැද මාවතක් අනුගමනය කල බව ද සැලකිල්ලට ගැනීම වැදගත්ය. නූතන ප්‍රවේශයන් ප්‍රවර්ධනය කරන ලෙස, මස් සඳහා සතුන් මැරීම කිසි විටෙකත් පුරාණ ක්‍රමය දිරිමත් නොකළද, වැව්වල මසුන් ඇල්ලීමට අවසර ඇත. ගමේ වැව්වල ජල මට්ටම එහි පහළ මට්ටමට අඩු වූ විට කොහොමටත් මිය යන මත්ස්‍ය සම්පත් ගම්වාසීන් අතර බෙදා හරින ලදී.

1.3 බෞද්ධ භාවනා වල මෙම සටහනට අදාළ පරමාර්ථය

බෞද්ධ භාවනාවේ ප්‍රධාන පරමාර්ථය වන්නේ නිවැරදි සංකල්පනා බිහි කිරීම සඳහා අපට විශ්වයටම පොදු නව දැක්මක් හඳුන්වා දීමටය. ඒ වෙනුවට, බොහෝ දෙනා සිතන්නේ භාවනාව හුදෙක් අපගේ සමාජ බැඳීම් අක්‍රීය කරන ව්‍යායාමයක් බවයි. එය සම්පූර්ණයෙන්ම වැරදි පණිවිඩයකි. නිවැරදි බෞද්ධ භාවනා ක්‍රමවලින් පසුව මතුවන නව ක්‍රියාකාරී දැක්ම, සම්මා දිට්ඨිය ලෙස හැඳින්වේ. එම දිට්ඨිය මත පදනම්වන සංකල්ප, සම්මා සංකල්පනා ලෙස හැඳින්වේ. ඒ සංකල්පනා බිහි කිරීමට සඳහා, මනස එහි

⁸ <http://dailynews.lk/2015/11/01/features/concept-megapolis-western-region-development>

සැබෑ පදනමේ සිට (යෝනියෙම සිටම) අත්විඳීමට පුහුණු කිරීම බෞද්ධ භාවනාවේ ප්‍රධාන පරමාර්ථයයි. එවිට, එම සියලුම සංකල්පනා උත්පාදනය කිරීමේ ක්‍රියාවලිය සමාජ වගකීම් ඉටු කරන අතරතුරම විශ්වයටම පොදු සම්මා දැක්මක් හරහා මනස් ගර්භාෂයේ සිටම කළමනාකරණයට භාවනා ක්‍රමය කරන්නා සමත් වේ. මෙය යෝනියෝ මනසිකාර අවබෝධය ලෙස හැඳින්වේ.

1.4 සංකල්පනා වර්ග

බෞද්ධ භාවනා ආරම්භකයින්ට යෝනියෝ මනසිකාරය පූර්ණ කාලීන අත්දැකීමක් නොවේ. නමුත් ක්‍රමවේදය නිවැරදි ආකාරයකින් අනුගමනය කළ හොත් භාවනා කරන්නන්ට ඔහුගේ හෝ ඇයගේ අභිමතය පරිදි එදිනෙදා කටයුතු අතරතුරම යෝනියෝ මනසිකාරය මතු කර ගත හැකිය. යෝනියෝ මනසිකාරයෙන් උපදින සම්මා දැක්මකින් ජනනය වන සංකල්පනා ප්‍රධාන වර්ග 3 කට වර්ග කළ හැකිය. එනම් අවිභිංසා (සෙසු ලෝකය කෙරෙහි මෙමත්‍රිය) ආවිශාපාද (වෛරය නොපවතින ආකල්ප) සහ නෙක්කම්ම (බුදුන් වහන්සේ අදහස් කරන අවසාන සතුව සොයා ගැනීමට ඇති උනන්දුව) යන ඒවාය. මෙම නෙක්කම්ම සංකල්පනා තනිකරම අධ්‍යාත්මිකය. එය 2 වන පරිච්ඡේදයේ විස්තර කර ඇති බෞද්ධ භාවනා පුහුණුවකින් පසු මතුවන අවබෝධයකි. මෙම කුසලතාවයේ ප්‍රතිලපයක් ලෙස, නිවැරදිව ජීවත්වීම සඳහා උපාය මාර්ගිකව සකස් කරන ලද සැලසුම් හෝ වෙනත් වචන වලින් කිවහොත් සම්මා සංකල්පනා මත පදනම්ව සැලසුම් මතු වනු ඇත. එම ව්‍යාපෘතිවල ගුණාංග පුද්ගලයාගෙන් පුද්ගලයාට වෙනස් වේ. උදාහරණයක් ලෙස, අයින්ස්ටයින් වැනි ප්‍රවීණයන් තුළ එම ආකාරයේ සම්මා දැක්මක් තිබුණේ නම්, වත්මන් සන්දර්භය තුළ ඔහු කිසි විටෙකත් පරමාණු බෝම්බ නිපදවීම වැනි වියාපෘති සඳහා, නූතන විද්‍යා මෙවලම භාවිතා නොකරනු ඇත. ඒ වෙනුවට, ඔහු ඔහුගේ සංකල්පනා සමාජ වගකීමක් ලෙස, එම විද්‍යාත්මක මෙවලම මානව සහජීවනය ජරවර්ධනය කිරීම සඳහා, වෙනස් ආකෘතියකින් භාවිතා කරනු ඇත.

එම සම්මා සංකල්පනා මතු කරන දැක්ම ග්‍රහණය කර ගැනීමට කිසිදු අධ්‍යාපන පසුබිමක් අවශ්‍ය නොවේ. අවශ්‍ය වන්නේ විවෘත මනසකින් නව අදහස්වලට සවන්දීමේ හැකියාව (Open Mind) සහ ඒවා නිවැරදි යැයි හැඟේ නම් එය ප්‍රායෝගිකව කළ හැකිදැයි පරීක්ෂා කර අනුගමනය කිරීමයි. එයට පසු පුරවැසියන්ගේ කුසලතා සහ විශේෂත අධ්‍යාපන

නිපුණතා මත පදනම්ව බෞද්ධ සංකල්පනා අනුව ඔවුන්ට රට සංවර්ධනය කළ හැකිය. අවශ්‍ය නම් නූතන විද්‍යාව මෙවලමක් ලෙස, අපගේ පුරාණ වාරි සංස්කෘතිය නැවත සක්‍රීය කිරීම සඳහාද, නව බෞද්ධ සංකල්පනා භාවිතා කළ හැකිය. උදාහරණයක් ලෙස, නවීන වාරිමාර්ග පද්ධති සමාජ ගැටුම්වලින් තොරව කළමනාකරණය කිරීම සඳහා නවීන විද්‍යාව මෙවලමක් ලෙස භාවිතා කර අපේ ගොවි වාරි සංස්කෘතියට ගැලපෙන පරිදි ඇල පද්ධති ස්වයංක්‍රීයකරණය (Automation) කළ හැක. විශාල ප්‍රදේශවල පැතිරී ඇති වාරිමාර්ග කළමනාකරණය කිරීම සඳහා SMS වැනි කෙටි පණිවුඩ සන්නිවේදන තාක්ෂණයන් භාවිතා කිරීම තවත් සමාන අවියාපාද සංකල්පනා සහිත හැකියාවකි.⁹ ඒ හා සමාන තාක්ෂණ ක්‍රමවේදයක සාරාංශයක් (Abstract) ඇමුණුම 4 ලෙස අමුණා ඇත. පුනර්ජනනීය බලශක්ති නිෂ්පාදනය ප්‍රවර්ධනය කිරීම බෞද්ධ දැක්ම විසින් ක්‍රියාත්මක කරනු ලබන සමාන මැදිහත්වීමකි

1.5 මාතෘකාවට අදාළ නිගමන

මෙම ලිපියෙන් තේරුම් ගත යුතු ප්‍රධාන වචන (key words) වන්නේ දැක්ම සහ සංකල්පනා ය. සංකල්පනා සඳහා පදනම දැක්මයි. "මම" යන හැඟීම ද ඒ හා සමාන වර්තමාන මොහොත සම්බන්ධ මනසින්ම අඛණ්ඩව නොදැනුවත්වම ජනනය වන සංකල්පනාවකි. අපි අපගේ ශාරීරික, වාචික ක්‍රියාකාරකම් කරන්නේ එම සංකල්පනා භාවිතා කරමිනි. එම ක්‍රියාකාරකම්වල ගුණාත්මකභාවය, සංකල්පනා වල ගුණාත්මකභාවය මත රඳා පවතී. ඉහත විස්තර කල නව සම්මා දැක්ම හරහා උත්පාදනය වන සංකල්පනා සම්පූර්ණයෙන්ම සාම්ප්රදායික සංකල්පනාවලි වෙනස් දෙයකි. එයට හේතුව නම්, මම නම් වූ සංකල්පවතාව ගැඹුරින් එම දැක්ම හරහා උත්පාදනය නොවීමයි.

මිනිසාට සමාජ වගකීම් නොමැති නම් පමණක්, සම්පූර්ණයෙන්ම "මම" යන සංකල්පනාව රහිතව ජීවිතයක් ගත කිරීමේ විකල්පය ඇත. බෞද්ධ විහාරස්ථානවල ප්‍රධාන අරමුණ වන්නේ එම අත්දැකීම් සොයන හාමුදුරුවරුන් සඳහා නවාතැන් සැපයීමයි. ඔවුන් සඳහා ආහාර සපයනු ලැබුවේ ගම්වාසීන් විසිනි. මෙම සමාජ ක්‍රමය විශේෂයෙන් බෞද්ධ නොවන අයට යම් ආකාරයක උභතෝකෝටිකයකි. වචන වලින් පමණක්

---

⁹ Wasantha Lal, Mahinda Panapitiya, *Optimized Water Delivery to Farmers in Maduru Oya Sri Lanka using irrigation demands communicated through SMS messaging*. (Presented in the **Annual Conference of Environmental & Water Resource Institute, Seattle, USA-(2014 May)**)

පැහැදිලි කිරීමෙන් එම මමෙක් නැති බෞද්ධ දර්ශනය, නිවැරදි ආකාරයෙන් තේරුම් ගත නොහැක. නිවැරදි භාවනා ක්‍රමවේදයන් අනුගමනය කරමින් එම බෞද්ධ දර්ශනය මතු වූ සියලු ජීවීන්ට එම දැක්ම පොදු දැක්මකි. එය සජීවී අත්දැකීමකි. සජීවී අත්දැකීමක් අවම වශයෙන් මොහොතක් හෝ නොමැතිව එය න්‍යායක් ලෙස තේරුම් ගැනීමට දරන ඕනෑම උත්සාහයක් හරියට ජලය දැක නැති පුද්ගලයෙකු විසින් පිහිනීම විෂය ඉගෙන ගැනීම හා සමානය. එම මමෙකුට බලය අඩු නව බෞද්ධ සංකල්පනා, ඉහත සඳහන් කළ පරිදි නෙක්කම්ම, අවියාපද සහ අවිහිංසා ලෙස හැඳින්වේ. මමෙකුට බලය අඩු බෞද්ධ දැක්මක් හරහා උත්පාදනය එම සංකල්පනාවල සැබෑ අරුත, අත්දැකීමකින්ම තේරුම් ගැනීමට උපදෙස් සඳහා ඔබට 2 වන පරිච්ඡේදයට යොමු විය යුතුය. ඒ වෙනුවට දැනට න්‍යායාත්මක දැනුමක් (Theoretical awareness) පමණක් ලබා ගැනීම සඳහා ඔබට මෙම පරිච්ඡේදයේ ඊළඟ ඡේද කියවිය හැකිය. කෙසේ වෙතත් ඔබට පණිවිඩය එහි සැබෑ ස්වරූපයෙන් ග්‍රහණය කර ගැනීමට අවශ්‍ය නම්, 2 වන පරිච්ඡේදය කියවා එහි නිර්දේශිත ප්‍රායෝගික ක්‍රියාකාරකම් සිදු කළ යුතුය.

• **සම්මා දැක්මක් හරහා උත්පාදනය වන දේශපාලනය**

ශ්‍රී ලංකන් බෞද්ධ සංස්කෘතිය ආරක්ෂා කිරීම සඳහා දියත් කරන ලද පුරාණ යුගයේ යුද්ධ ඇතුළු අනික් සංවර්ධන ව්‍යාපෘති සියල්ලම මෙම බෞද්ධ සංකල්ප හරහා කළමනාකරණය කරන ලදී. පුරාණ ශ්‍රී ලාංකික දේශපාලන සංස්කෘතියේ රජතුමා යන වචනයේ අර්ථය වෙස්ට්මිනිස්ටර් අර්ථ දැක්වීමට වඩා සම්පූර්ණයෙන්ම වෙනස් ය. උදාහරණයක් ලෙස දුටුගැමුණු රජුට වෙන් කළ වෙනම රජ මාළිගාවක් නොතිබුණි. විදේශ ආක්‍රමණ වලින් රට ආරක්ෂා කිරීමට අමතරව, එම ගැටුම් තත්වයන්ගෙන් පසුව රජතුමා යනු මහා විහාර සහ ගම් පන්සල් අතර සම්බන්ධීකාරකයෙක් පමණි. සියලුම ප්‍රතිපත්ති මට්ටමේ තීරණ ගනු ලැබුවේ බෞද්ධ දැක්ම සහිත මහා විහාර හික්ෂුන් ඇතුළුව සමාන දැක්මක් ඇති ප්‍රතිපත්ති සම්පාදකයින් විසිනි.

බෞද්ධ පණිවිඩය යටපත් කරන අධ්‍යාත්මික ආක්‍රමණවලට එරෙහිව සටන් කිරීම සඳහාද පුරාණ මහා විහාරය ද ප්‍රමුඛ කාර්යභාරයක් ඉටු කළේය. මා අසා ඇති පරිදි පුරාණ දුටුගැමුණු-එලාර යුද්ධය පවා මෙහෙයවනු ලැබුවේ එම මහා විහාර හික්ෂුන්ගේ ආශීර්වාදය යටතේ ය. එය මෑතකදී සිදු වූ ඊලාම් යුද්ධයට සමාන භූගෝලීය වශයෙන් රට බෙදීම සඳහා වූ දෙමළ සිංහල වාර්ගික යුද්ධය නොවේ. එකල ශ්‍රී ලංකාව ද්විභාෂා රටක් වූ අතර සිංහල ප්‍රධාන භාෂාව විය. සිංහල මෙන්ම දෙමළ කතා කරන

සෙබළුන් යුද පෙරමුණු දෙපැත්තේම සිටියහ. යුද්ධයට ප්‍රධාන හේතුව වූයේ එලාරා රජු, වාණිජමය වශයෙන් නැඹුරු ධනවාදී දේශපාලන සංස්කෘතියක් හා දකුණු ඉන්දියානු විකෘති අන්තත්‍වයක් විශ්වාස කරන ජෛන දර්ශනයක් ශ්‍රී ලංකාව තුළ ව්‍යාප්ත කිරීමට උත්සාහ කිරීමය.

කොරෝනා වැනි සමාජ වසංගත හේතුවෙන් ආහාර හිඟය වැනි අර්බුදකාරී අවස්ථාවන්හිදී, මේ ආකාරයේ විකෘති සංකල්පනා වලින් සමන්විත සමාජ බලවත් හා බල රහිත බවට බෙදී යාමේ ස්වාභාවික ප්‍රවණතාවක් පවතී. එවැනි අර්බුදකාරී අවස්ථාවන්හිදී ධනවාදය, කොමියුනිස්ට්වාදය වැනි නූතන දේශපාලන දර්ශනවලට ගැටලු විසඳීමේ ආචාර ධර්ම නොමැත. දැන් සිදුවෙමින් පවතින පරිදි වෙනත් රටවල සංක්‍රමණිකයන් ඔවුන්ගේ මවිබීමට පන්තා දැමීම මෙම සංවර්ධන සංකල්පනාවල ස්වාභාවික ප්‍රතිපලයකි. ඒ වගේ අවස්ථාවන්හිදී සමාජයක දේශපාලන නායකත්වයන් අවියාපද සහ අවිනිසා වැනි බෞද්ධ සංකල්ප අනුගමනයට අකමැති නම්, බලවත් හා බල රහිත කණ්ඩායම් 2 ක් අතර ගැටුම්ද නොවැළැක්විය හැකිය. එය සිදුවුවහොත්, අවසානයේදී එම අර්බුදය මුළු සමාජයම සියදිවි නසාගැනීමේ මෙහෙයුමකට මඟ පෑදිය හැකිය.

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ පවා බුද්ධාගම තවමත් අන්තර්ගත රටක, එම අර්බුදය සිදුවුවහොත් ශ්‍රී ලංකාවේ අප ලැජ්ජා විය යුතුය. බෞද්ධ සංකල්ප අනුගමනය දේශපාලන නායකත්වයක දැක්ම (Vision) සාක්ෂාත් කර ගැනීම සඳහා, බෞද්ධ දර්ශනයට අනුව නිර්දේශ කරන මෙහෙයුම (Mission) ඇමුණුම 2 හි විස්තර කර ඇත.

• සම්මා දැක්මක් හරහා උත්පාදනය වන කෘෂිකර්මාන්තය

නෙක්කම්ම, අවියාපද සහ අවිනිසා සංකල්ප අනුගමනය කළ පුරාණ කෘෂි දේශපාලනයේ මූලික පරිපාලන ඒකකය ගම, වැව, සහ පන්සල විය. වැව සහ ගම නිර්මාණය කර ඇත්තේ සොබාදහම සමඟ කිසිදු ගැටුමකින් තොරව අවියාපද සහ අවිනිසා සංකල්ප අනුගමනය කරමින්ය. නෙක්කම්ම සංකල්ප ප්‍රවර්ධනය කිරීමේ වගකීම ප්‍රධාන වශයෙන් පන්සල සතු විය. පුරාණ ගම්වැව් සහ පන්සල මත පදනම් වූ කෘෂිකර්මාන්තය, දැන් මේන් ගම් වලින් පිට සුපිරි වෙළඳසැල් සඳහා ආහාර නිෂ්පාදනය ඉලක්ක කර ගත් වෙළඳ සංකල්පයක් නොවීය. පුරාණ ගම් සම්පූර්ණයෙන්ම විමධ්‍යගත කෘෂි ඒකක විය. ගම්මාන වෙනම ඒකක වන බැවින්, නගර කේන්ද්‍රීය සංවර්ධනයට සාපේක්ෂව රෝග පැතිරීමේ හැකියාව ඉතා අඩුය පුරාණ ගම්වැව් මත පදනම් වූ කෘෂිකර්මාන්තයේ ප්‍රධාන පරමාර්ථය වූයේ කොරෝනා හෝ ජල හිඟය වැනි අභියෝග ජය ගැනීමට හැකියාව ඇති

සෞඛ්‍ය සම්පන්න ආහාර නිපදවීමේ හැකියාව ඇති ගම්මාන කේන්ද්‍රීය ස්වයංපෝෂිත රටක් නිර්මාණය කිරීමයි. 70 දශකයට පෙර ශ්‍රී ලංකාවේ මෙවැනි ගම්මාන 1000 ගානක් රට පුරා ව්‍යාප්ත වී තිබුණි.

පුරාණ කෘෂිකර්මාන්තය දැන් සිදු වෙන පරිදි ආනයනික පොහොර ග්‍රහණයට යටත් නොවීය. ආනයනික කෘෂි රසායනික ද්‍රව්‍ය මගින් පසෙහි සාරවත් බව විනාශ වී ඇත. එම පොහොර පාලීවි පණුවන් වැනි පස තුළ ඇති සියලුම සත්ත්ව විශේෂ විනාශ කරයි. එය බෞද්ධ සංකල්පනා, වන අවියාපද සහ අවිහිංසා වලට එරෙහිව යයි. එහි තවත් නරක බලපෑමක් වන්නේ අපේ වර්තමාන ගොවීන්ගේ ජීවන රටාව දැන් රඳා පවතින්නේ කිසි විටෙකත් අවසන් නොවන ආනයන පොහොර සහ පළිබෝධනාශක සහනාධාර මත ය. පුරාණ ගොවීන් පළිබෝධකයන්ට එරෙහිව සටන් කිරීම සඳහා එකම බෝග ප්‍රභේදය තුළම සහ විවිධ හෝග අතර බෝග විවිධත්වය භාවිතා කර ඇත. කාබනික පාදක කෘෂිකර්මාන්තය අවිහිංසා සංකල්පනා සමඟ මුසු වේ. එය පසෙහි ජීවත් වන පණුවා, පියාඹන මී මැස්සන්ගේ සිට අලි දක්වා සමස්ත පරිසර පද්ධතියම සංරක්ෂණය කළේය. කුරු ලත් සඳහා ආහාර වගාවට කුරුලු පන්ගුව නමින් වෙනම ප්‍රදේශ පවා වෙන් කරන ලදී. තවත් නවීන ව්‍යාපෘති වල ඇති උභතෝකෝටිකයක් නම් සත්ව රාජධානියේ ප්‍රමුඛයා වන අලියා (Flagship of Animal Kingdom) තුරන් කිරීමට හැකියාව ඇති නවීන ව්‍යාපෘති වල මිනිසුන්, පියවි ඇසින් දැකිය නොහැකි කොරෝනා වෛරසයට එරෙහි සටනේදී ඔවුන් අසමත් වූ ආකාරයයි. මෙයින් පෙනී යන්නේ නවීන මිනිසා ඔවුන් උත්තරීතර යැයි සිතුවත් පරිසර වක්‍රයේ භූමිකාව තේරුම් ගැනීමට තමන් ඉතාමත්ව අසමත් වී ඇති බවයි.

පුරාණ සැලසුමේදී මිනිසුන්ගේ මනස තුළ පවතින පරිසරය කළමනාකරණය සඳහා සංරචකද හඳුන්වා දී ඇත. උදාහරණයක් ලෙස එම සැලසුමේ සෑම ගම්මානයකම පිහිටා තිබූ පන්සල, බෞද්ධ දැක්මක් වෙතින් ජනනය කරන ලද නෙක්කම්ම සංකල්පනා වල ප්‍රතිපලයකි.

- සම්මා දැක්මක් හරහා උත්පාදනය වන වාරිමාර්ග වියාපෘති¹⁰

එම ව්‍යාපෘති සඳහා ලංකාවේ පුරාණ වාරිමාර්ග පද්ධති වියාපෘති¹¹ හොඳ නිදසුනකි. අපගේ පැරණි වාරිමාර්ග තාක්ෂණය සංරක්ෂණය කළ හැක්කේ

---

¹⁰ <https://lanka.com/about/ancient-irrigation/>

¹¹ Mahinda Panapitiya- "Vision hidden behind Ancient Irrigation Technology"- Technical Paper presented at 2019 session of Institutional Engineers Sri Lanka . ඇමුණුම 4 indicates the abstract of it

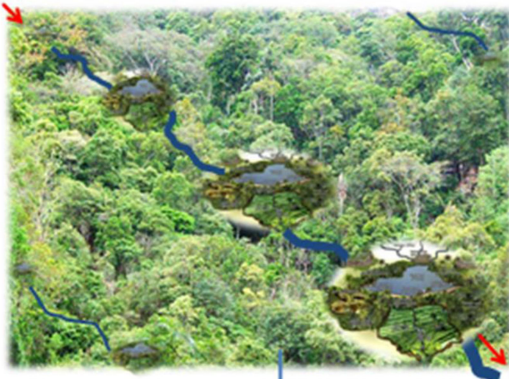
පුරාණ නටබුන් ලෙස පමණක් යැයි අප වර්තමාන උගත් අය සිතයි. එම භීතමාන ආකල්ප නිසා ඔවුන් එය පැරණි උරුමයක් ලෙස පමණක් ආරක්ෂා කිරීමට උත්සාහ කරයි. කෙසේ වෙතත්, එම තාක්ෂණයේ සැබෑ සාරය පුරාණ වාරිමාර්ග තාක්ෂණවේදීන් භාවිතා කළ සංකල්ප සමඟ සැඟවී ඇත. එය අපේම ජේටන්ට අයිතියක් ඇති දැනුම් පදනමකි. අප උරුමයක් ලෙස ආරක්ෂා කිරීම කළ යුත්තේ පුරාණ නටබුන් ලෙස නොව, එහි සැඟවී ඇති තාක්ෂණික ජේටන්ට අයිතිය ආරක්ෂා කිරීමයි.

අවුරුදු 2000 ක් පැරණි නමුත් තවමත් තිරසාර එම බෞද්ධ සංකල්ප අනුගමනය කරන ලද ව්‍යාපෘති සැලසුම් කර තිබුණේ, සමාජ සමගීය ජීවර්ධනය කරමින් සෞඛ්‍ය සම්පන්න ආහාර නිෂ්පාදනය කිරීම සඳහා ය. නෙක්කම්ම, අව්‍යාපද සහ අවිහිංසා සංකල්ප අනුගමනය කළ එම පුරාණ ව්‍යාපෘති වල මූලික ඒකකය ගම, වැව, සහ පන්සල විය. එම පුරාණ වාරිමාර්ග සැලසුම්. ශාක හා සතුන් සමඟ කිසිදු ගැටුමකින් තොරව සොබාදහම සමඟ කළ ගනුදෙනුවකි. ජලය ගබඩා කිරීමට අමතරව, ජල ප්‍රභවය ස්වභාවිකව පිරිසිදු කිරීම සඳහා සොබාදහමේ වකුගඩු කාර්යභාරය ඉටු කිරීම සඳහා පුරාණ වැව තෙත්බිම් (Wetlands) කාර්යයන් ඉටු කිරීමටද නිර්මාණය කර තිබුණි.

අනිත් අතට නවීන වාරිමාර්ග ව්‍යාපෘති සැලසුම් කර ඇත්තේ වාණිජ කෘෂිකර්මාන්තය කේන්ද්‍ර කර ගනිමිනි. වර්තමාන කාලයේ ලෝකය පාලනය වන්නේ මිනිසුන් සිටින නගර වලින් නිසා මිනිසා පරිසර පද්ධතියකට අයත් කොටසකි යැයි හැඟීම ඔවුන්ට පුනර්ජීවනය නොවේ. අද බහුතරයක් නගර කේන්ද්‍රීය මිනිසුන් ගස් විශේෂ අගය කරන්නේ ඔවුන්ගේ වට ප්‍රමාණයෙන්ය. සතුන් ඔවුන් බර අනුව ඇස්තමේන්තු කරන අතර ස්වාභාවික දිය ඇලි, එයින් ජනනය වන මෙඟා වොට්ස් ප්‍රමාණයෙන් දර්ශනය වේ. ඔවුන්ට ස්වභාව ධර්මය යනු සංචාරකයින් උපයෝගී කර ගනිමින් මුදල් උපයා ගැනීමේ මෙවලමක් පමණි. දේශපාලන තීරණ ද මෙම සංකල්පනා මත පදනම් වනු ඇත. නගර සංවර්ධනය කිරීම නව ව්‍යාපෘතිවල ප්‍රධාන දේශපාලන ඉලක්කය වේ. නව ව්‍යාපෘතිවල මිනිසා හැර වෙනත් කිසිම ආකාරයක ජීවිත, ඔවුන් භුක්ති විඳින පරිසර පද්ධතිවල ස්වාභාවිකවම අර්ථ දක්වෙන්නේ නැත. එබැවින් ප්‍රතිපත්ති සම්පාදකයින් ගේ දැක්ම තුළද අර්ථ දක්වෙන්නේ නැත. සංවර්ධනය හා සම්බන්ධ ඔවුන්ගේ සංකල්පනා එම දැක්ම මත පදනම්ව ජනනය වේ. ජීවනිඵලයක් වශයෙන් නවීන ව්‍යාපෘති සොබාදහම සමඟ කරන ගැටුමක් බවට පරිවර්තනය වී තිබේ. උදාහරණයක් ලෙස නවීන වාරිමාර්ග ව්‍යාපෘති තුළ සිදුවෙමින් පවතින මිනිස් අලි ගැටුම්, රසායනික පාවිච්චි කරන ලද

කෘෂිකර්මාන්තය මත යැපීම, ජල දූෂණය හේතුවෙන් ඇති වන රෝග, ජෛව විවිධත්වය නැතිවීම එම ගැටුමේ ජරනිපලයකි. ආනයනික ආහාර මත යැපීමද මෙම වර්ගයේ නගර පාදක දැක්මවල ස්වාභාවික ප්‍රතිපලයකි. එම නිෂේධාත්මක ගුණාංග මතු වූයේ පසුගිය අඩි සියවස තුළ ය.

Comparison of the Final Output (Food Plate) of the 2 Designs

Ancient (less Carbohydrates & More Protein; same as of a food plate of a Rich Country)

Modern (No protein & only Carbohydrates)

සම්මා දැක්මක් හරහා උත්පාදනය වන සෞඛ්‍ය සේවය

පුරාණ කාලයේ සෞඛ්‍ය සේවය ස්වේච්ඡා රැකියාවක් විය. දේශීය වෛද්‍යවරු ඔහුගේ සේවය වෙනුවෙන් කිසි විටෙකත් සල්ලි අය කළේ නැත. උදාහරණයක් ලෙස රෝගියා කෙරෙහි මෙහි භාවනාව වැඩිම ගමේ ආයුර්වේද වෛද්‍යවරු විසින් භාවිතා කරන මෙවලමකි. සෞඛ්‍ය සේවාවක් සඳහා අය කිරීම සහ රෝගීන් සුව කිරීම එකිනෙකාට පරස්පර විරෝධී කටයුත්තකි. සෞඛ්‍ය සේවා සඳහා ගාස්තුවක් අය කරන විට, ලාභයක් උපයා ගැනීම සඳහා අසනීප තත්ත්වය පවත්වා ගැනීමට සමහර වෛද්‍යවරු නැඹුරු විය හැක. එසේම බෙහෙත් සමාගම් විසින් ගනුදෙනුකරුවන් වැඩි කිරීම සඳහා අනවශ්‍ය බෙහෙත් හඳුන්වා දීම ස්වභාවිකව සිදුවිය හැක. උදාහරණයක් ලෙස වර්තමාන කොරෝනා

වසංගතයේදී නිරීක්ෂණය කළ පරිදි, බටහිර බෙහෙත් සඳහා පෝලිම් වල දිග ආහාර පෝලිම් වලට වඩා වැඩිය¹².

දේශීය ආයුර්වේද වෛද්‍යවරුන් සෘජුවම රෝගයට වඩා රෝගියාට ප්‍රතිකාරය කරයි. ඔවුන් විසින් භාවිතා කරනු ලබන මූලික පදනම වන්නේ රෝගියාගේ වා, පිත් සහ සෙම් යන ශරීරයේ ස්වාභාවික ගුණාංග සමතුලිත කිරීමයි. එම සමතුලිතතාවයේ ප්‍රතිපලයක් ලෙස රෝගය සුව වේ. රෝගීන්ට ප්‍රතිකාර කිරීම සඳහා දේශීය පරිසර පද්ධතිවල ආයුර්වේද ගස් වැල් මත පදනම්ව සකස් කරන ලද කසාය බෙහෙත් වට්ටෝරු, තෙල් වර්ග, ශාක දහනය කිරීමෙන් ජනනය වන දුමද ඔවුන් භාවිතා කළහ. මේ වන විට මුලු ලෝකයම ගිලගනිමින් සිටින මාරාන්තික කොරෝනා වෛරස් තත්ත්වය ඉතා පහසුවෙන් මර්ධනය කළ හැකි දේශීය ඖෂධයක් තමන් සතුව ඇති බව මෙරට ප්‍රධාන රෝහල් 4ක සේවය කරන විශේෂඥ වෛද්‍යවරයකු හා තවත් බටහිර වෛද්‍යවරුන් 3 දෙනකු පවසයි¹³.

සමාජ දුරස්ථභාවය පවත්වා ගැනීම පුරාණ ආචාර ධර්මවල තවත් කැපී පෙනෙන ලක්ෂණයකි. ප්‍රජාව තුළ රෝග පැතිරීම නොවීමට මෙම හැසිරීම ඉතා අදාළ වේ. ඔවුන් කිසි විටෙකත් මිනිසුන් සමඟ හමුවීමේදී අත් සෙලවීම හෝ වැළඳ ගැනීම භාවිතා කළේ නැත. ඒ වෙනුවට ඔවුන් භාවිතා කරන්නේ ආයුබෝවන් ක්‍රමයයි.

ජරජාවේ මානසික සෞඛ්‍යය කළමනාකරණය කිරීමේ වගකීම, ගමේ පිහිටි පන්සල්වල බෞද්ධ භික්ෂූන් වහන්සේලා ඉටු කළේය. මානසික අවපීඩනය රෝග (Mental Depression) සඳහා ප්‍රතිකාර කිරීමද ගමේ පන්සල්වල භික්ෂූන් වහන්සේලාගේ වගකීම විය. 2 වන පරිච්ඡේදයේ 2.8 වන ඡේදය ඔවුන් භාවිතා කරන උපාය මාර්ග පැහැදිලි කරයි.

¹² මෙම සියවසේ ධනවත්ම පුද්ගලයා වූ අවරුදු 50 දී පිළිකා නිසා මිය ගිය ස්ටීව් ජොබ්ස්ගේ අවසාන වචනද එම ඉහත නිරීක්ෂණයට අදාළ වේ. “කුසගින්න නමින් හැදින්වෙන අසනීපය සඳහා ඖෂධයක් ලෙස, ආහාර ගන්න. එසේ නොමැති නම්, එක් දිනක ඔබට ආහාර ලෙස, ඖෂධ අනුභව කරන්න සිදුවේ. පුද්ගලයෙකු සැත්කම් මැදිරිය තුළට යන විට, ඔහු හට කියවීමට තවත් එක් පොතක් තිබෙනා බවට තේරුම් යනු ඇත - එය නමින් “නිරෝගීමත් ජීවිතයයි”.

¹³ http://www.aruna.lk/%E0%B6%AF%E0%B7%94%E0%B6%B8%E0%B6%9A%E0%B7%8A-%E0%B6%85%E0%B6%BD%E0%B7%8A%E0%B6%BD%E0%B7%8F-%E0%B6%9A%E0%B7%90%E0%B6%B3%E0%B6%9A%E0%B7%8A-%E0%B6%B4%E0%B7%9C%E0%B7%80%E0%B6%BD%E0%B7%8F-%E0%B6%AF/?fbclid=IwAR3ZS61IswmD9NVN7sPPedoT_C9IYqc1KxGDJWixGRWy_dB-ykZxeZhWAXo

• සම්මා දැක්මක් හරහා උත්පාදනය වන කලාව

පුරාණ කාලයේ සියලුම කලා ව්‍යාපෘති සම්මා සංකල්පනා විශේෂයෙන්ම නෙක්කම්ම සංකල්පනා සමඟ මිශ්‍ර විය. බෞද්ධ ප්‍රතිමා, විහාර, දාගැබ් හොඳ එයට උදාහරණ ය. පුරාණ සාහිත්‍යය කෘති සැමවිටම පදනම් වූයේ බෞද්ධ සංකල්පනා මත ය. සියවස් දෙකකට පමණ පෙර ඉන්දියාවෙන් ආනයනය කරන ලද, දැන් බහුලව භාවිතා වන මෙවලම් වන රාගදාරි සංගීතය පුරාණ කාලයේ දී නොතිබුණි. ඒ වෙනුවට සීපද නමින් හැඳින්වෙන කවි ගොවිතැන් කටයුතුවලදී තෙහෙට්ටුව ජය ගැනීමට භාවිතා කලය. දකුණු ඉන්දියාවේ ජනප්‍රිය සොකරි වැනි නැටුම්ද පසුකාලීනව ආනයනය කල කලා මෙවලම් විය. නූතන කලාකරුවන් සම්මා සංකල්පනා වලින් සන්තද්ධ නම්, මෙවලම් සම්භවය ලංකික, බටහිර හෝ ඉන්දියානු බව ප්‍රශ්නයක් නොවේ. එය හරියට අපි ආයුර්වේදය සහ බටහිර වෛද්‍ය විද්‍යාව දෙකම සෞඛ්‍ය මෙවලම් ලෙස වර්තමානයේ භාවිතා කරනවා හා සමානයයි. අසනීපයේ ස්වභාවය අනුව අපි දැන් දෙකම ඒකාබද්ධව භාවිතා කරමු. අපගේ අභිමතය පරිදි ඕනෑම මෙවලමක් භාවිතා කිරීමේ විකල්පය අපට ඇත. වැදගත් වන්නේ බෙහෙත් නියම කරන වෛද්‍යවරයා ඔහුගේ මනසෙහි කළමනාකරණය කරන සංකල්පනාවල ගුණාංගය. එයම කලාකරුවෙකුට ද අදාළ වේ. බුදුන්ගේ දවස්වල ආර්ය මාගයේ විවිධ අවධීන් කරා ළඟා වූ කලාකරුවන් සිටියහ. කලාකරුවාගේ සංකල්පනා හොඳ නම් ප්‍රතිලය ඔහුට මෙන්ම ඔහුගේ රසිකයන්ටද ස්වභාවිකවම හොඳය. වර්තමානයේ පවා සම්මා සංකල්පනා සහිත දක්ෂ කලාකරුවන් විශාල ප්‍රමාණයක් ශ්‍රී ලංකාවේ සිටිති. ඔවුන්ගේ කලා නිෂ්පාදන බොහොමයක් බෞද්ධ පණිවිඩය සමඟ මිශ්‍ර වී ඇත. පසුගිය දශක කිහිපය තුළ බෞද්ධ පණිවිඩ සමඟ සම්මිශ්‍රණය වූ සිංහල ගීත නාට්‍ය සහ චිත්‍රපට විශාල ප්‍රමාණයක් නිෂ්පාදනය කර තිබේ. විස්තර සඳහා පාද සටහන් යොමු කිරීම සඳහා යොමු වන්න¹⁴.

මගේ මතය අනුව අපගේ වර්තමාන කලාකරුවන් බෞද්ධ පණිවිඩය එහි සැබෑ ආකෘතියෙන් ග්‍රහණය කර ගන්නේ නම්, මෙම කොරෝනා වසංගතයෙන් පසු අපේ තරුණ පරම්පරාවට අනාගත මානසික අභියෝගයන්ට මුහුණ දීම සඳහා ඔවුන් සමඟ නිර්මාණාත්මකව බෙදා ගැනීමට බෙදා හදා ගැනීමට හැකිය. අනෙක් රටවල් මෙන් නොව අපගේ

14 දන්නෝ බුදුන්ගේ ශ්‍රී ධර්මස්කන්ධා - අමරදේව - (මෙම ගීතය දුටුගැමුණු යුගයේ අනුරාධපුර අවට බැබළුණ ආධ්‍යාත්මික සංස්කෘතිය ඉස්මතු කරයි) අනේ මෙහෙම තණ්භාවක් - සුනිල් එදිරිසිංහ, (මෙම ගීතයේ තේමාව බුද්ධාගමේ ආහාර සූත්‍රයයි SN 46.51)

සංස්කෘතියටම ආවේණික වූ අවශ්‍යය බෞද්ධ තාක්ෂණය අප සතුව ඇත. එම මෙහෙයුම සඳහා මෙම පොතේ 2 වන පරිච්ඡේදය ප්‍රයෝජනවත් වනු ඇතැයි මම බලාපොරොත්තු වෙමි.

1.6 බෞද්ධ දර්ශනයේ විශේෂත්වය

අනෙකුත් ආගමික දර්ශනයන් මෙන් නොව, බෞද්ධ පණිවිඩය ලෝකයට මතු වන්නේ ඉතා කලාතුරකිනි. බෞද්ධ දර්ශනය කිසිදු හෝඩුවාවක් ඉතිරි නොකර අතුරුදහන් වීමට හැකිය. එය අතුරුදහන් වුවහොත් නැවත මතු වීමට තවත් බුදු උපතක් වෙන තෙක් මිනිසා බලා සිටිය යුතුය. එම බෞද්ධ දර්ශනය අද්විතීය දැනුම් පදනමකි. බෞද්ධ සංකල්පනා විසින් පාලනය කරනු ලබන යුද්ධ පවා වූයේ සියලු ජීවීන්ගේ දීර්ඝ කාලීන යහපත සඳහාය. නිදසුනක් වශයෙන්, දුටුගැමුණු-එළාර යුද්ධය ජය ගැනීමෙන් පසු දුටුගැමුණු රජු විසින් ඔහුගේ ප්‍රතිවාදියා වන එළාරාගේ නමින් ඔහුට ගෞරව කිරීම සඳහා ස්තූපයක්ද ඉදි කළේය. එය පෙන්නුම් කරන්නේ සම්මා දැක්මක් හරහා උත්පාදනය අවියාපද සංකල්පනා මහා විහාර හික්ෂුන් වහන්සේලා විසින් රජුගේ දැක්ම සමඟ මුසු කර ඇති බවයි. මහවිහාර හික්ෂුන් වහන්සේලා එම යුද්ධයට නායකත්වය දුන්නේ තනිකරම එම අවිහිංසා සංකල්පනා මත පදනම්ව බෞද්ධ දැක්ම අතුරුදහන් නොවීමට එහි ආරක්ෂාව සහතික කිරීමටය. බෞද්ධ පණිවිඩය ආරක්ෂා කිරීම ගෝලීය මට්ටමේ¹⁵ මානව අයිතිය ආරක්ෂා කිරීමකි. දුටුගැමුණු-එළාර යුද්ධයට නායකත්වය දුන් තේරපුත්තාබය වැනි හමුදාවේ සමහර මේජර්වරු පවා, සොල්දාදුවෙකු ලෙස ලෙස ඔහුගේ සමාජ වගකීම් ඉටු කිරීමෙන් පසුව පැවිදි වී පන්සල් ජීවිතයකට යොමු විය. මෙම නිරීක්ෂණවලට අනුව බුද්ධාගම හුදෙක් ආගමක් පමණක් නොවේ. බෞද්ධ දර්ශනය ආරක්ෂා කළ යුතු අද්විතීය මානුෂික දැක්මකි. එය ආරක්ෂා කිරීම මිනිසුන්ගේ උදාර වගකීමකි. විශේෂයෙන් එය ශ්‍රී ලාංකික රජවරුන්ගේ ප්‍රධාන වගකීමක් විය. පෙරහර නියෝජනය කළේ විදේශ ආක්‍රමණ වලින් රට නිදහස් කිරීමෙන් පසුව අගනුවර අල්ලා ගැනීම තුළින් සංකේතාත්මකව මයි. බුදුදහමේ ප්‍රමුඛතාවය රටේ නැවත ස්ථාපිත කිරීමට හා පුනර්ජීවනය කිරීම සඳහා කීර්ති ශ්‍රී රාජ සිංහ (1741-1780) විසින් පෙරහරට බුදුන්ගේ දත් ධාතූන් වහන්සේද හඳුන්වා දී ඇත. ඉහත විස්තර කල බෞද්ධ සම්මා සංකල්පනා හරහා රටක් කළමනාකරණය කිරීම සඳහා සඳහා අනුරාධපුර මහා විහාර විසින් දේශපාලකයන්ට නිර්දේශ කර තිබූ කාර්යභාරය හා මෙහෙවර ඇමුණුම 2 විස්තර කර ඇත.

¹⁵ <http://www.dailynews.lk/?q=features/recent-trends-indian-politics-and-buddhism>

1.7 සම්මා දැක්මක් හරහා නව ව්‍යාපෘති ඇගයීමේ පුරාණ ක්‍රමය

දැනට වැඩ සිටින රජරට හික්සන් වහන්සේලාගෙන් මා අසා ඇති පරිදි, පුරාණ කාලයේ නව ව්‍යාපෘති ආරම්භ කිරීමට පෙර, ඉහත විස්තර කළ සම්මා සංකල්පනා උපරිමයට භාවිතා කරමින් සිටි අනුරාධපුර මහා විහාර හික්සන් වහන්සේලා, එම ව්‍යාපෘති අනුමත කළ යුතුය. එවැනි අනුමත කළ ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා භාවිතා කළ විද්‍යාවන් පටිපලේ බොරු ගනයට වැටෙන්නේ නැත. උදාහරණයක් ලෙස, එකල එම ව්‍යාපෘති සඳහා, පාරිසරික බලපෑම් තක්සේරු කිරීම (EIA) අවශ්‍ය නොවීය. මන්ද යත්, එම තක්සේරුව ස්වාභාවිකවම පුරාණ ව්‍යාපෘති සංකල්පවල ඇතුළු වී තිබීමයි. සමාජ ආරක්ෂණ තක්සේරු කිරීම (Social Safeguard measures) ස්වාභාවිකවම නිර්මාණවලට ඇතුළු වී තිබුණි. එවිට සංකල්ප අනුගමනය කළ විද්‍යාවන් කිසි විටෙකත් මිනිසුන්ගේ සෞඛ්‍යයට හා ස්වාභාවික පරිසරයට හානි කරන ජර්නිපල ලබා නොදේ. ලෝකය වර්තමානයේ මුහුණ දී ඇති අර්බුද සහ මානව වර්ගයාගේ සංකල්පනා අතර සම්බන්ධතාවය ඇමුණුම 1 හරහා තේරුම් ගත හැකිය.

දැනට ගෝලීයව ජනප්‍රිය වෙමින් පවතින චක්‍ර-ආර්ථික විද්‍යාව (Circular Economics) ස්වාභාවිකවම එම පුරාණ තාක්ෂණයට ඇතුළත් වේ. සැබෑ චක්‍ර ආර්ථික ක්‍රමයේදී ජනනය වන, අපද්‍රව්‍ය නොමැත. සෑම දෙයක්ම නැවත භාවිතා කිරීමට හෝ නැවත සොබාදහමට දැමිය හැකි දේවල් විය යුතුය. එම ක්‍රමයේදී පාරිභෝගිකයින් තවදුරටත් පාරිභෝගිකයින් නොව පරිශීලකයින් වේ. කොන්ක්‍රීට් වැනි දිරාපත් වන ද්‍රව්‍ය භාවිතයෙන් වාරිමාර්ග ව්‍යුහයන් ඉදිකර නොතිබූ බැවින් වරින් වර පුනරුත්ථාපනය කිරීමේ අවශ්‍යතාවයක් නොතිබුණි. පුරාණ නිර්මාණය ස්වාභාවිකවම කාලයත් සමඟ සොබාදහමේම කොටසක් බවට පත්වේ. එම ව්‍යාපෘතිවල ප්‍රතිලාභ භුක්ති විඳින මිනිසුන්ගේ ජීවන රටාව පවා සොබාදහමේ කොටසක් බවට පත්වේ. එම නිර්මාණ වසර 2000 කට වඩා වැඩි කාලයක් පැවතුනේ එබැවිනි. එවැනි පරිසර හිතකාමී දැක්මක් පැහැදිලි කරන පුරාණ වාරිමාර්ග විද්‍යාව සම්බන්ධ තාක්ෂණික පත්‍රිකාවක සාරාංශයක් පහත ඇමුණුම 4 ලෙස අමුණා ඇත.

එවැනි පුරාණ ව්‍යාපෘතිවල ශක්‍යතාව තක්සේරු කිරීම හා අනුමත කිරීමට පෙර මහා විහාර මහා විහාරයේ පාලනය යටතේ පවතී දේශපාලන නායකයින් (රජවරු) විසින් භාවිතා කරනු ලබන නිර්ණායක පහත පරිදි වේ. සම්මා සංකල්පනා වලින් සන්නද්ධ ප්‍රතිපත්ති සම්පාදකයින්ගේ ස්වාභාවිකවම මෙම නිර්ණායක මානසිකව සිදුවන තීරණයකි.

1. ඕනෑම සංවර්ධනකදී එහි ඉහළම උත්තරීතර ලාභය (**Supreme Profit**) - සියලුම පරිශීලකයින්ගේ සෞඛ්‍යය හා ඔවුන් ජීවත්වන පරිසරයේ තිරසාර බව විය යුතුයි ¹⁶
2. ඕනෑම ව්‍යාපෘතියකින් උත්පාදනය වන උත්තරීතර ධනය, (**Supreme Wealth**) - සියලුම පරිශීලකයින්ගේ අන්‍යෝන්‍ය සහජීවනය සහ ඔවුන්ගේ මානසික සතුට විය යුතුයි ¹⁷

ඉහත දැක්ම සාක්ෂාත් කර ගැනීම සඳහා, මෙහෙයුම (Mission) ලෙස දේශපාලන නායකයින් පහත දැක්වෙන දෙවැනි උපදෙස් දෙක, භාවිතා කළ යුතුය.

මෙහෙයුම (Mission)

විශ්වාසා පරමා නාති¹⁸: (පුරවැසියන්ව මානසිකව හික්මවීමට හැකි, ගුණවත්, හේතු පල ධර්මය විශ්වාස කරන, සාමාන්‍ය ජනතාවට නිවැරදි දැක්මක් ලබා දිය හැකි පරිපූර්ණ ආගමික නායකයන් හඳුනාගැනීමට රටේ නායකයන් දක්ෂ විය යුතුයි. එවන් ගුණවත් අය විශ්වාසවන්තම මිතුරන් ලෙස බෞද්ධ දර්ශනයේ අර්ථ දක්වා ඇත).

නිබ්බානම් පරමාන් සුකම්¹⁹: (ආගම කුමක් වුවත්, එවන් නිවැරදි දැක්මකින් පරිපූර්ණ ගුණවත් ආගමික නායකයන් පෙරින්වන ලද අවසාන ආගමික විමුක්තියත් වැසියන්ගේ එක් ජර්ධන පරමාර්ථයක් විය යුතු බව ජනතාවට ඒත්තු ගැන්වීමට රටේ නායකයන් දක්ෂ විය යුතුයි).

බෞද්ධයින්, නිබ්බාන ලෙස අවසාන ඉලක්කය නම් කර ඇත. වෙනත් ආගම් අනුගමනය කරන පුරවැසියන්ට එය සදාකාලිකත්වයක් හෝ දෙවියෙකු හෝ ස්වර්ගයක් විය හැකිය. ඔවුන්ගේ ආගමික නායකයන්ටත් නිවැරදි දැක්ම තිබේ නම් මෙම මෙහෙයුමට ආගම බාධාවක් නොවේ.

සම්මා සංකල්පනා වලින් සන්තද්ධ ප්‍රතිපත්ති සම්පාදකයින්ගේ අනිවාර්යයෙන්ම අනුමත නොකරන වර්තමාන සන්දර්භය තුළ හඳුනාගත් ව්‍යාපෘති ලැයිස්තුවක් සඳහා උදාහරන²⁰:

¹⁶ අරෝග්‍යා පරමා ලාබා
¹⁷ සන්තුස්ථි පරමන් ධනම්

¹⁸ විශ්වාසා පරමා නාති:
¹⁹ නිබ්බානම් පරමාන් සුකම්

²⁰ ඔබේ දෘෂ්ටි කෝණයෙන් මෙම ලැයිස්තුවට තවත් උදාහරණ එක් කිරීමට මෙම සටහනේ කතු වරයා ඔබගෙන් ඉල්ලා සිටී)

- රසායනික පොහොර පාදක ප්‍රවර්ධනය කරන ඕනෑම කෘෂිකාර්මික ව්‍යාපෘති.
- කොන්ක්‍රීට් වැනි කාලයත් සමඟ දිරාපත් වන ද්‍රව්‍ය භාවිතා කරන ප්‍රජාවන් ඉලක්ක කරගත් ව්‍යාපෘති
- ලෝකයේ සීමිත සම්පතක් බවට පත්වෙමින් පවතින ජලය සම්බන්ධයෙන් අනාගත ගැටුම් ඇති කරන දිගු දුර ගංගා ද්‍රෝණි හැරවීමේ (Long distance natural resource transfer) ව්‍යාපෘති
- මහා පරිමාණ වනාන්තර විනාශය ප්‍රවර්ධනය කරන ව්‍යාපෘති
- සෙසු පරිසර පද්ධති හා අනෙකුත් ජීවීන් සමඟ ගැටුම් ප්‍රවර්ධනය කරන ව්‍යාපෘති. උදාහරණය: අලි මිනිස් ගැටුම් ප්‍රවර්ධනය ඇති කරන මහා පරිමාණ ජනාවාස ව්‍යාපෘති
- අන්තර්ජාලය වැනි සන්නිවේදන තාක්ෂණයන් භාවිතා කරමින් මිනිසුන් අතර ගැටුම් ඇති කිරීම සඳහා භාවිතා කරන සමාජ මාධ්‍ය ව්‍යාපෘති
- බුද්ධාගමට එරෙහිව වැරදි සංකල්ප පැතිරවීම ප්‍රවර්ධනය කරන වෙබ් අඩවි ඇතුළු අනිකුත් සමාන ව්‍යාපෘති

ඉහත දැක්ම භාවිතයෙන් සම්මා සංකල්ප වල සහාය ඇතිව ක්‍රියාත්මක කරන ලද සංවර්ධනය කරන ලද ව්‍යාපෘති සඳහා උදාහරණ ඇමුණුම 1 විස්තර කර ඇත

1.8 නිගමනය

මෙම සම්මා සංකල්පනා වලින් සමන්විත සමාජයක් ගොඩනැගීම සඳහා අපගේ විශ්ව විද්‍යාල මහාචාර්යවරු, ඉහළ මට්ටමේ තීරණ ගන්නන්, ආගමික හා දේශපාලන නායකයින් තුළ දැක්මක් ගොඩනැගීමට, ජාතික විද්‍යා පදනම (National Science Foundation) වැනි වැනි වෘත්තීය සංවිධානවලට විශාල කාර්යභාරයක් ඉටු කළ හැකිය. එවැනි සංකල්පනා උත්පාදනය කිරීමට අවශ්‍ය දැක්ම සම්මා දිට්ටිය ලෙස හැඳින්වේ. එය ආර්ය මගේ පළමු පියවර වේ. නූතන විද්‍යාව පටිපාටි බොරුවක් ලෙස කෙලින්ම විවේචනය කරනවා වෙනුවට අපද බෞද්ධයන් ලෙස සම්මා දිට්ටිය විසින් ජනනය කරන සම්මා සංකල්පනා වලින් නිසි ලෙස එම නූතන මේවලම් හැසිරවීමට උපායශීලී විය යුතුය. එසේ නොමැති නම් එම මේවලම් වඳුරන් විසින් හසුරුවන ලද දැලි පිහි වැනි ය. උදාහරණයක් ලෙස, බටහිර විද්‍යුත් වෛද්‍ය නවෝත්පාදනයන් (Electromedical innovations) දේශීය වෛද්‍ය ක්‍රම සමඟ පලදායී ලෙස ඒකාබද්ධ කළ හැකිය. මේ සම්බන්ධව ඉඩම් සංවර්ධනය කිරීම සඳහා නූතන විද්‍යාව මේවලමක් ලෙස වැරදි ලෙස හැසිරවීම නිසා 1978 දී පමණ වාරිමාර්ග

ඉංජිනේරුවරයෙකු ලෙස සේවය කරමින් සිටියදී මෙම සටහනේ කතුවරයා මුහුණ දුන් දැලි පිහි හැසිරවීමක් ඇමුණුම 5 ලෙස අමුණා ඇත.

එම සම්මා සංකල්පනා උත්පාදනය වන දැක්ම ග්‍රහණය කර ගැනීමට කෙනෙකුට අවශ්‍ය වන්නේ ඔහුට හෝ ඇයට නව පණිවිඩ සවන්දීමේ හැකියාව ඇති විවෘත මනසකින් සන්නද්ධ වීම පමණි. අධ්‍යාපන සුදුසුකම් අවශ්‍ය නොවේ. ඇත්ත වශයෙන්ම මෙම අධ්‍යාපනයම, ඔබේ මනස නව පණිවිඩවලට එරෙහිව අගුල දැමිය හැකිය. එහිදී ඔබට දැක්ම මඟ හැරේ. බුදුන් වහන්සේගේ කාලයේ බුද්ධ කාලයේ ජීවත් වූ බිම්බිසාර වැනි රජවරු, අනාතපිඬු වැනි ප්‍රමුඛ පෙළේ ව්‍යාපාරිකයන්, සෝපාක වැනි අවුරුදු 7 ක ළමයින්, අන්ගුලිමාලා වැනි සමූහ මිනීමරුවන්, සරකානි වැනි මත්පැන් වලට ඇබ්බැහි වී සිටි අය පවා පණිවිඩය හෝ වෙනත් වචන වලින් කිවහොත් සම්මා දිට්ටිය නිවැරදි ආකාරයෙන් ග්‍රහණය කර ගත්තේය. බෞද්ධ මෙවලම ගවේෂණය කිරීමට තරම් විවෘත මනසක් සහ අවශ්‍යතාවයක් අපගේ විශ්ව විද්‍යාල මහාචාර්යවරු වැනි ඉහළ මට්ටමේ තීරණ ගන්නන්ටද තිබෙනම් ඔවුන්ටද එම ග්‍රහණය දුෂ්කර කාර්යයක් නොවේ.

මගේ ආරාධනය

මෙම සටහන ශ්‍රී ලංකා බෞද්ධයෙකු ලෙස තීරණ ගන්නන්ට ඒ සඳහා කරන ආරාධනයකි. එම ආරාධනාවේ සැබෑ බෞද්ධ අරුත තේරුම් ගැනීම සඳහා මෙම ලිපිය ප්‍රයෝජනවත් විය හැකිය. අපගේ ආගමික සහ දේශපාලන නායකයින් බෞද්ධ දර්ශනයේ මෙම උහතෝකෝටික සරල බව තේරුම් ගන්නේ නම්, අපට ලෝකය ජය ගැනීම සඳහාද, දේශීය දැනුම පදනම් කරගත් මෘදු බල මෙවලමක් ලෙස බෞද්ධ දැක්ම භාවිතා කළ හැකිය. පහත දැක්වෙන වෙබ් ලිපිය, අපගේ විදේශ දූත මණ්ඩල හරහා එවැනි උපාය මාර්ගයක් පැහැදිලි කිරීමේ උත්සාහයකි. <http://www.dailynews.lk/?q=features/recent-trends-indian-politics-and-buddhism>

දැන පවතින කොරෝනා වසංගතය නිසා ඊනියා විදේශ උපදේශකයින් පැමිණීමේ සම්භාවිතාව අඩු වේ. ඒ නිසා එම සංවර්ධනයන් සඳහා අපේම දර්ශන මත රඳා සිටිය යුතුය. මගේ අතීත වෘත්තීය අත්දැකීම් පදනම්ව, එය වෙස්වළා ආශීර්වාදයකි. අපගේම පරිසර පද්ධති පදනම ලෙස භාවිතා කරන නව ව්‍යාපෘති සඳහා මෙම ඉතා ප්‍රවණතාවය විශේෂයෙන් අදාළ වේ. අප රටේ සංවර්ධන කටයුතු සඳහා තීරණ ගන්නන්ට දැන් ඔවුන්ගේම සාමාන්‍ය බුද්ධිය (Common Sense) භාවිතා කළ යුතුය. විෂයට අදාළ එවැනි කුසලතා නොමැති විට යෙදවිය හැකි අවශ්‍ය දේශීය උපදේශකයින් ඉහළ මට්ටමේ තීරණ ගන්නන් වටා දැනටමත් ඇත. ඔවුන් අධ්‍යාපනික

සුදුසුකම් ලත් පුද්ගලයන් නොවිය හැකිය. එවැනි දක්ෂ පුද්ගලයින් හඳුනා ගැනීමට තීරණ ගන්නා නිලධාරීන්ට අවශ්‍ය වන්නේ විවෘත මනසකින් සිටීම පමණි. එවැනි බුද්ධිමත් තීරණ ගන්නන් හඳුනා ගැනීම, දේශපාලකයා සතු වගකීමකි.

ඇත්ත වශයෙන්ම කොරෝනා වසංගතය නිසා දැන් පවතින මෙම අනපේක්ෂිත අර්බුදය හේතුවෙන්, නව පණිවිඩ කෙරෙහි මිනිසුන් ස්වයංක්‍රීයව විවෘත මනසකට පත්වේ. එබැවින් දැනට කරන පිරිත් සංගායනාවන්ට සමාන්තරව බෞද්ධ පණිවිඩය නිවැරදි පරිශීලක හිතකාමී ආකාරයෙන් මිනිසුන්ට හික්ෂුන් විසින් එය පැහැදිලි කිරීමට සුදුසුම කාලය මෙයයි.

---

2 වන පරිච්ඡේදය

2.1 ඉහත පරිච්ඡේදය ලිවීමට මා භාවිතා කළ බෞද්ධ පණිවිඩය²¹

හේතු පල ධර්මතාවය විශ්වාස කරන ඉන්දියානු ආගම්වල ප්‍රධාන පරමාර්ථය වන්නේ අපේ සිතුවිලි වල ගුණාත්මකභාවය වැඩි දියුණු කිරීමයි. බුද්ධාගමේ පැහැදිලි කර ඇති පරිදි ස්වාභාවිකවම මනස ප්‍රභාස්වරය. එය ආවරණය කරන සිතුවිලි ධම්ම ලෙසද හැඳින්වේ. ඇස, කණ වැනි ආයතන හරහා බාහිර ලෝකය සමඟ අන්තර් ක්‍රියාවලියකින් පසුව ජනනය වන සමහර ධම්ම, ප්‍රභාස්වර මනස අඳුරු කරන අතර සමහර ධම්ම එය බබළවයි²². එම අඳුරු කරන හෝ බබළන ගුණාංග අනුව, ජීවීන්

---

²¹ බෞද්ධ පණිවිඩය ග්‍රහණය කර ගන්නා ආකාරය පුද්ගලයාගෙන් පුද්ගලයාට වෙනස් වන බව මා අසා ඇත, බෞද්ධ පණිවිඩය මා තේරුම් ගත් ආකාරය මෙයයි.

බුදුන් වහන්සේ තම පණිවිඩය ඕනෑම පුද්ගලයෙකුට විකෘති නොවී දැන ගන්න ලබන්නේ මිතුරන් හරහා පමණක් බව පැවසීය. අන්තර්ජාලයට ස්තූතිවන්ත වන්න, වර්තමාන කාලයේ එවැනි මිතුරන් විශාල ප්‍රමාණයක් මතු වෙමින් තිබේ, පහත දැක්වෙන වෙබ් අඩවිය එවැනි මිත්‍රශීලී වෙබ් අඩවියකි. <http://medamawatha.lk/> මෙම ඇමුණුම 1 ලිවීමට මා භාවිතා කළ වෙබ් අඩවිය එයයි.

²² මනෝ පුබ්බගම දම්මා - මනෝ සෙට්ටා මනෝමායා..... Dhammapada Sinhala, Yamaka-1

ශරීරය සහ වචන භාවිතා කර හැසිරීම් සිදු කරයි. එම හැසිරීම් කර්මය ලෙස හැඳින්වේ. සෑම කර්මවලටම ප්‍රතිපලයක් ඇත. එම ප්‍රතිපල විපාක ලෙස හැඳින්වේ. එම විපාක, කර්ම ස්වභාවය අනුව පුද්ගලයා පිටුපස හඹා එන්නේ, හානිකර නොවන සෙවනැල්ලක් ලෙස හෝ කරත්ත රෝදයක් ලෙස කරදර ගොඩක් සමඟ ය. විපාක වර්ගය තෝරා ගැනීමේ මානසික නිදහස කර්මය කරන පුද්ගලයා සතුය.

2.1.1 නූතන විද්‍යාව බෞද්ධ දෘෂ්ටි කෝණයෙන්

නූතන විද්‍යාව ලෙස හැඳින්වෙන මෙවලමද ඒ හා සමාන විපාක ස්වභාව ඇති සිතුවිලි සකස් විමට පසුබිමක් සපයයි. එම මෙවලම භාවිතා කරන්නන්ගේ සිතුවිලිවල ගුණාත්මක භාවය, විපාකවල ගුණාත්මක භාවය තීරණය කරයි. එම නූතන විද්‍යා ආකෘති මත පදනම්ව නිපදවන සිතුවිලි ප්‍රභාස්වර මනස බබළවා හොඳ හෝ අඳුරු කර නරක විපාක නිෂ්පාදනය කළ හැකිය. උදාහරණයක් ලෙස, නූතන විද්‍යාවේ නිෂ්පාදනයක් වන අන්තර්ජාලය වගේ සන්නිවේදන තාක්ෂණයන් භාවිතා කර හොඳ හෝ නරක විපාක 2 ම නිෂ්පාදනය කළ හැකිය. විපාකයේ හොඳ හෝ නරකවල ගුණාත්මකභාවය රඳා පවතින්නේ භාවිතා කරන්නන්ගේ දැක්ම මත පදනම්ව සාදන ලද සංකල්පනාවල ගුණාත්මකභාවය මතය. ඉන්දියානු ආගම්වල ප්‍රධාන පරමාර්ථය, මෙම සංකල්පනාවල ගුණාත්මකභාවය කළමනාකරණය කර සෙවනැලි පමනක් නිෂ්පාදනය කිරීමය. බුද්ධාගමේ ප්‍රධාන පරමාර්ථය සිතුවිලි හරහා සෙවනැලි හෝ කරත්ත සෑදීම කළමනාකරණය පමනක් නොවේ. ඒ වෙනුවට සංකල්පනා කළමනාකරණයකට බෞද්ධ දර්ශනය නව දැක්මක් නිරාවරණය කළේය. ඒ නිරාවරණය සඳහා, සංකල්පනා පිටුපස ඇති සිතුවිලි වල මූලික වර්ගාත්මක ගුණාංග තේරුම් ගැනීම අවශ්‍ය වේ

2.2 සිතුවිලිවල ගුණාංග

ඉහත දක්වා ඇති පරිදි අපේ මනසෙහි සැබෑ ස්වභාව ඉතා ප්‍රභාස්වරය. එම ප්‍රභාස්වර ස්වභාවය ශරීරයේ ආයතන 5 කින් (ඇස, කණ, නාසය, දිව සහ ශරීරය) හා මනසින්ම ජනනය වන සිතුවිලි වලින් නිරන්තරයෙන් ආවරණය වේ. මනස හරහා ජනනය වන එම සිතුවිලි, අතීතය, අනාගතය හා වර්තමානය සම්බන්ධව විය හැකි අතර ශරීරයේ ඉතිරි ආයතන 5 න්ම ජනනය වන සිතුවිලි, සෑම විටම වර්තමාන මොහොත සම්බන්ධව ජනනය

වේ. එම හැඟීම සියලු ජීවීන්ගේ ජීවන අයිතියකි. මිනිසුන්ට එම අයිතිය මානව අයිතියකි (Human Right). ශරීරයට සම්බන්ධ ආයතන 5 කින් හා මනසින් සිතුවිලි ජනනය වන විට පහත දැක්වෙන ගුණාංග 5 පහෙන් එකක් හෝ එම සිතුවිලි වලට උරුම වේ. එම ගුණාංග සහිත සිතුවිලි නීවරණ ලෙස හැඳින්වේ.

- **කාමච්චන්ද** නමින් හැඳින්වෙන බාහිර ලෝකය සමහර ක්‍රියාකාරකම් සමඟ කැමති හැඟීමකින් හැසිරීම- උදාහරණයක් ලෙස ඔබ මෙම ලිපිය උනන්දුවෙන් කියවන්නේ නම්, ඔබ සිතුවිලි වලට මෙම ගුණාංගය ඇත
- එම ගුණාංගයට ප්‍රතිවිරු ධ **වියාපාද** නමින් හැඳින්වෙන, සමහර ක්‍රියාකාරකම් සමඟ අකැමති හැඟීමකින් හැසිරීම ගුණාංගය- උදාහරණයක් ලෙස මෙම ලිපිය ඔබට විරුද්ධව කරන විවේචනයක් හෝ කාලය නාස්තියක් යැයි ඔබ සිතන්නේ නම් ඔබ සිතුවිලි වලට මෙම ගුණාංගය ඇත
- **තීනමිද්ධ** හේවත් කම්මැලි හැඟීම- තීනය හා මිද්දය නින්දේදී, මනස සහ සිතුවිලි යන දෙකම අක්‍රීය කරයි
- **උද්ධච්ච කුක්කුච්ච** අන් අය ඉදිරියේ ස්වයං නිර්මාණය කරගත් "මම" යන මානසිකත්වයකින් සිතුවිලි හැසිරීම (පණ්ඩිතකම) **උද්ධච්ච** ගුණාංගය වේ. කුක්කුච්චය යනු සිතුවිලි වල සමහර විට ඇති වන නොසන්සුන් ස්වභාවයයි.
- **විචිකිච්ඡා** (බාහිර සංසිද්ධි හා මත පිළිබඳ සැක සහිත බව). උදාහරණයක් ලෙස ඔබ මෙම ලිපිය කියවන්නේ එම ගුණාංග ඇති සිතුවිලි සමඟ ය. විද්‍යාත්මක පර්යේෂණ කිරීමට අප යොමු කරන්නේද මෙම ගුණාංගයයි.

නීවරණ යන්නෙහි තේරුම නම්, එය ස්වභාවිකව අපට උරුම වී ඇති උත්තරීතර දැක්මක් ආවරණය කිරීමේ හැකියාවය. අප ජීවිතයේ එදිනෙදා සියලුම කාර්යභාරයන් ඉටු කරමින් බාහිර සංසිද්ධිවලට සාපේක්ෂව ඉහත ගුණාංග, සිතුවිලි තුළ ක්‍රියාත්මක වේ. අපගේ වාචික, ශාරීරික හා මානසික ක්‍රියාකාරකම්වල හොඳ හෝ නරක තීරණය කරනු ලබන්නේ එකිනෙකට වෙනස් දැක්මවල් විසින් නිර්මාණය කරන ලද එම සංකල්පනාවල ගුණාත්මකභාවය විසිනි. ඇත්ත වශයෙන්ම, එකිනෙකට වෙනස් දැක්මවල් විසින් නිර්මාණය කරන එම ගුණාංග මිනිසුන් කළමනාකරණය නොකළහොත්, ඔවුන් නීවරණ විසින් පාලනය කරනු ලබන රූකඩයන් ය. එම රූකඩ සිතුවිලි, සංකල්පනා ලෙස හැඳින්වේ. එම රූකඩ සංකල්පනා ගුණාත්මකභාවය එකිනෙකට වෙනස් වන දැක්මවල් අනුව තීරණය වේ..

උදාහරණයක් ලෙස වර්තමානයේ විවිධ දේශපාලන සංකේත අනුගාමිකයන් දේශපාලන විවාද අතරතුර ප්‍රතික්‍රියා කරන ආකාරය, **කාමච්චන්ද්‍ර සහ විශාපාද** පාලනය යටතේ සංකල්පනා ක්‍රියා කරන රුකඩ ආකාරය පැහැදිලි කිරීමට හොඳ පසුබිමකි. ඔවුන් එකම කාරණයක් සඳහා ඔවුන්ගේ එකිනෙකට වෙනස් දේශපාලන දැක්ම අනුව එක් කණ්ඩායමක් **කාමච්චන්ද්‍ර** පාලනය යටතේ ධනාත්මකව ප්‍රතිචාර දක්වන අතර අනෙක් කණ්ඩායම සහ **විශාපාද** පාලනය යටතේ එයට විරුද්ධ වේ. අවසාන ගුණාංග 2 වන, උද්ධච්ච කුක්කුච්චය හා විවිකිච්චාච සියලුම සජීවී ගවේෂණ (නූතන ලෝකයේ විද්‍යාත්මක ගවේෂණ ඇතුළුව) සඳහා උපකාරී වේ. මෙම ගුණාංග 2 මත පදනම්ව නූතන අධ්‍යාපන ක්‍රමයද බිහි වී තිබේ. මෙම ලිපිය කියවා තේරුම් ගැනීමට උත්සාහ කරන අතරතුරේදී පවා ඔබ එක්තරා දුරකට විවිකිච්චා නිවරණයට යටත් වේ. මේ නිවරණ පහෙන්, **තීනමිද්ධය** ගුණාංගය වඩාත් ප්‍රබලය. එයට හේතුව තීනය හා මිද්ධය, ඉතිරි පුද්ගල විශේෂිත ගුණාංග 4 ම (මනසත් ඇතුළුව) අක්‍රීය කල හැකි බැවිනි. අපගේ ගැඹුරු නින්දේදී, **තීනමිද්ධය** පූර්ණ ලෙස ක්‍රියාත්මක වේ.

2.3 බුදුන්ගේ උපත සිදු වූ යුගයේදී බෞද්ධ න්‍යාය විකාශනය වූ ආකාරය

බුදුන්ගේ උපත සිදු වූ යුගයේදී ඉන්දියානු සමාජය භෞතිකව ඉතා ඉහළ මට්ටමක පැවතුන. ඒ නිසා ඔවුන් ආධ්‍යාත්මික සතුටවල්ද සොයමින් සිටියහ. ඒ සඳහා ඔවුන් මනස පර්යේෂණ භූමියක් ලෙස භාවිතා කළහ. ඔවුන් උපකල්පනය කලේ ආධ්‍යාත්මික සතුටට විරුද්ධ ශෝකය නිර්මාණය කරන්නේ ඉහත සඳහන් **නිවරණ** ගුණාංග ඇති සිතුවිලි බවයි. එබැවින් ඉහත සඳහන් **නිවරණ** යටපත් කිරීම හරහා නිමක් නැති වින්තන පරම්පරාව (වේතනා) ක්‍රියා විරහිත කිරීම, විසඳුම යැයි ඔවුහු සිතූහ. ඒ යුගයේදී ඉන්දියාවේ සතුටක් සොයමින් සිටි අධ්‍යාත්මික නායකයන් බොහෝ දෙනෙක් සහ ඔවුන්ගේ ගෝලයන් ඉහත සඳහන් ගුණාංග ඇති සියලු **නිවරණ** සිතුවිලි තාවකාලිකව යටපත් කිරීමේ ජරවීණයන්ව සිටියහ. ඒ සඳහා ඔවුන්, සමථ නමින් භාවනා ක්‍රමයක් භාවිතා කළහ. සමථ භාවනා භාවිතයෙන් සියලු සිතුවිලි වර්ග යටපත් කල විට, අනාගතය කෙරෙහි අවධානය යොමු කිරීමේ විශේෂ අපේක්ෂාවක් හෝ වේතනාවක් නොමැත. එය එක්තරා ආකාරයක වේතෝ විමුක්තියකි. ඇත්ත වශයෙන්ම, බුදුන්ගේ උපත සිදු වූ යුගයේදී, එම විමුක්තිය මනුෂ්‍යට ලැබිය හැකි වූ උත්තරීතරම මනුෂ්‍ය ධර්මය විය. ඒ සතුටට, ගෘහ ජීවිත හා කිසිම

සම්බන්ධයක් තිබුණේ නැත එබැවින් ඔවුහු සහ ඔවුන්ගේ ගෝලයන් ගෘහ ජීවිතය අත්හැර කැලෑවල හෝ ආශ්රම්වල ජීවත් වූ හික්සුන් බවට පත් වූහ. ඔවුන් භූකි විදින මානසික තත්වයන් ධයාන ලෙස හැඳින්වේ. එම තාක්ෂණය තව දුරටත් ජරගුණ කිරීමෙන් සමහරු ශරීරය සම්පූර්ණයෙන්ම ක්රියා විරහිත කිරීමෙන් බරහිම මනසක් පවා භූකි වින්දාය.

බුද්ධත්වයට පෙර සිද්ධාර්ථ සහ ඔහුගේ මිතුරන් කිහිප දෙනෙක් ද (පස්වග මහනුන්) එම සියලුම ධයාන අත්දැකීම් එහි උපරිම මට්ටමට ගවේෂණය කර මානසිකවද අත්විදියේය. කෙසේ හෝ සිද්ධාර්ථට හැඟී ගියේ, එම තත්වයන්, යළි පැවැත්ම පිළිබඳ සාම්ප්රදායික වේතනා සහිත දැක්ම වෙතට ආපසු හැරවී ඒමේ හැකියාවක් තවමත් ඇති බවය. එබැවින් එම ධයාන ලෙස හැඳින්වූ මානසික ජයග්‍රහණ, **පුප්පා (කුලප්පුවක් සහිත) වේතෝ විමුක්තියක්** ලෙස ඔහු තේරුම් ගත්තේය. ඇත්ත වශයෙන්ම, ඔහුගේ එම තේරුම් ගනීමම බුද්ධාගමේ උපතයි.

2.4 විදර්ශනා භාවනා

සාම්ප්රදායික වේතෝ විමුක්තිය පිටුපස ඇති කුලප්පුවක් සහිත අඬුපාඬුව අවබෝධ කරගත් පසු, සිද්ධාර්ථ විසින් විදර්ශනා නම් නව දිශාවකට ඉහත සඳහන් කල සමථ භාවනා ජරවේශය වෙනස් කළේය. ඒ සඳහා පළමු පියවර ලෙස, **ලෞකික සංකල්පීය මට්ටමේ සම්මා දැක්මකින්** අපගේ වාචික, ශාරීරික ක්රියාවන් විනයානුකූලව හීලෑ කිරීමක් කළ යුතුය. එම හීලෑ කිරීම **සීලය** ලෙස හැඳින්වේ. එම අවධියෙන් පසු, ඉහත සඳහන් කල සමථ භාවනාවක් භාවිතා කිරීමෙන් සියලු සිතුවිලි වර්ග යටපත් කර මනස හික්මවිය යුතුය. එම අවධිය, **සමාධිය** ලෙස හැඳින්වේ. සමත භාවනා භාවිතයෙන් ඇස, කන වැනි ශරීර අවයව 5 ක් හරහා ජනනය වන සියලුම **නීවරණ** සහිත සිතුවිලි තාවකාලිකව යටපත් කර, එම මානසික **සමාධිය**, ධයාන මට්ටම්කට තවදුරටත් **ජරගුණ කිරීම වෙනුවට, නව බෞද්ධ ක්රමයේදී, ශරීරය සඳහාම වෙන්ව ඇති මනසින් පමණක් ජනනය කරන ලද මානසිකත්වය (කාය විග්නානය), ශරීරයම ගවේෂණය කිරීමේ මෙවලම ලෙස භාවිතා කළේය.** එය සතර සතිපට්ටන ලෙස නම් කරන ලදී. බුද්ධත්වයෙන් වසර 20 කට පමණ පසු, ගිහියන්ද තම ඉගැන්වීම් කෙරෙහි උනන්දුවක් දැක්වූ විට, බුදුන් වහන්සේ සතර සතිපට්ටන ක්රමය දේශනා කළේය. ඔහු එම ක්රමය නම් කර ඇත්තේ සියලු ආරම්භකයින් සඳහා ඒකායන මග ලෙසය. කාය-අනුපස්සනා එහි ආරම්භක පියවරය. කායනුපස්සනාවට සමාන්තරව ශරීරයෙන් ජනිත වන හැඟීම් (වේදනානුපස්සනා) සහ සිතුවිලි (චිත්තානුපස්සනා) සහ සිතුවිලි වල

හැසිරීම කෙරෙහි අවධානය යොමු කිරීම (ධම්මානුපස්සනා) ස්වාභාවිකවම සිදුවන්නේ ය. එහි අවසාන ජරතිපලය ජරග්නා ලෙස හැඳින්වේ. එම අවස්ථාවෙහිදී, ලෝකික මට්ටමේ සම්මා දැක්ම බුදුන් වහන්සේ අදහස් කල ලොකෝත්තර නම් තත්වයට පරිවර්තනය වේ.

2.4.1 සතර සතිපට්ඨන ජරවේශය

සතර සතිපට්ඨන ජරවේශයේ ආරම්භක පියවර වන කායානුපස්සනාව (ශරීරය සඳහාම වෙන්ව ඇති මනසින් පමණක් ජනනය කරන ලද මානසිකත්වය, ශරීරයම ගවේෂණය කිරීම)_පරිපූර්ණ ලෙස ක්‍රියාත්මක වන්නේ නම්, ස්වභාවධර්මයේ මූලික ගුණාංග වන පට්ඨි, ආපෝ, තේජෝ, වායෝ, සහ ආකාශ ලෙස තම ශරීරය, අත්විඳීමේ හැකියාව භාවනා කරන්නාට ලැබෙයි. අපිට අපගේ ශරීරය, අස්ථි, මස් හා රුධිරයන් සමන්විත අවයව ලෙස සාමාන්‍යයෙන් නිරීක්ෂණ වෙන්වන, මනසින් ජනිත වන මතක සිතුවිලි ද එම නිරීක්ෂණය සඳහා සම්බන්ධ වන බැවිනි. මෙම සාම්ප්‍රදායික අර්ථ නිරූපණය වළක්වා ගැනීම සඳහා, කායානුපස්සනාව භාවනාව කිරීමේදී බුදුන් වහන්සේ ශරීරයෙන් පමනක් ජනිත වන සිතුවිලි නිරීක්ෂණය කිරීමට ශරීරයේ විශේෂ ස්ථාන 2ක් නිර්දේශ කළේය. එනම්, ඇවිදින විට පාදයේ පතුල හෝ ශ්වසනය අතරතුර නාසයේ වාතය ස්පර්ශ වන ස්ථානයයි. එම ස්ථාන තෝරා ගැනීමේ විකල්පය, භාවනා කරන්නාට ඇත. පාද පතුල භාවිතා කිරීම සක්මන් භාවනා ලෙසද, නාසයේ ස්ථාන භාවිතා කිරීම ආනාපාන භාවනාව ලෙසද හැඳින්වේ.

2.5 භාවනා කරන්නා නිවැරදි මාර්ගයේ සිටීදැයි පරීක්ෂා කිරීමට දර්ශක

නිවරණ 5 සහිත සිතුවිලි, සමට භාවනා ජරවේශය භාවිතා කිරීමෙන් තාවකාලිකව යටපත් කිරීමෙන් පසුව, කායානුපස්සනාව කරන්නාට ස්වභාවධර්මයේ මූලික ගුණාංග වන පට්ඨි, ආපෝ, තේජෝ, වායෝ, සහ ආකාශ ගුණාංග හරහා තම ශරීරය අත්විඳීමේ හැකියාව ලබා දෙයි. එම මූලික ගුණාංග ශරීරයේ විවිධ ස්ථානවල මතු විය හැක. එම මූලික ගුණාංග ගුණාත්මකභාවය හා එය ශරීරයේ මතු වන ස්ථාන පුද්ගලයාගෙන් පුද්ගලයාට වෙනස් වේ. එවිට, මස්, ලේ, ඇටකටු ආදිය අනුව හඳුනාගෙන සිටි ඔහුගේ ශරීරයට ඔහු ලබා දී ඇති වටිනාකම පිළිබඳ හැඟීමවල වෙනස් වනු ඇත. උදාහරණයක් ලෙස ඔහුගේ ශරීරයට ලබා දී ඇති "මම" යන ස්වයං හැඳින්වීම වැරදි අර්ථ නිරූපණයක් බව ඔහු තේරුම් ගනී. සජීවී

ශරීරයේ යථාර්ථය පිළිබඳ මෙම නව මානසික අත්දැකීම සක්කාය දිට්ඨිය වඳ වී යාමක් ලෙස හැඳින්වේ. එම තත්වය යම් ආකාරයක මනසෙහි පෙර නොවූ සතුටක් ඇති කරයි. එම විශ්වාසය ඔහුගේ ජීවන ගමනේ ඉතිරි කාලය සඳහා ස්ථිරව මනසෙහි කිසිදු සැකයකින්(විචිකිච්චාවකින්) තොරව ස්ථාපිත වනු ඇත. මෙම කිසිදු සැකයකින් තොර අත්දැකීම ඔහුගේ මනස තුළ ස්ථාපිත වූ විට, එය කරා ළඟා වීමේ උපාය මාර්ග ලෙස ඔහු ඔහුගේ ශාරීරික ක්‍රියා පමනක්, චාරිත්‍රානුකූල ආගමික සමාජ පිළිවෙත් ලෙස (සිලබ්බත පරාමාස) යොදා ගැනීම නතර කරයි. මළ සිරුරු බැහැර කිරීම වැනි ක්‍රියාකාරකම් සඳහා ඇතැම් ආගමික අංශ විසින් අනුගමනය කරනු ලබන චාරිත්‍ර බෞද්ධ දැක්ම පිළිගන්නා ප්‍රජාවන් සම්පූර්ණයෙන් ප්‍රතික්ෂේප කරයි. මෙම මානසික තීරණ 3 සෝතාපන්න තත්වය ලෙස හැඳින්වේ.

2.6 සෝතාපන්න පියවරෙන් පසු ගවේෂණය

සක්කාය දිට්ඨිය වඳ වී යාමක් සමග තම ශරීරයට ලබා දී ඇති "මම" යන අන්‍යත්‍යතාවය වැරදි අර්ථ නිරූපණයක් බව සෝතාපන්න පුද්ගලයා තේරුම් ගත්තත්, බාහිර වස්තු කෙරෙහි සහ මතකයන් සඳහා "මම" යන ඇමුණුම, ඔහු තුළ තවමත් මානසිකව ක්‍රියාත්මක වෙමින් පවතී. කායනුපස්සනාවට සමාන්තරව සතර සතිපට්ඨන ජරවේශයේ ඉතිරි ක්‍රියාකාරකම් වන ශරීරයෙන් ජනිත වන හැඟීම් (වේදනානුපස්සනා) සහ සිතුවිලි (චිත්තානුපස්සනා) සහ සිතුවිලි වල හැසිරීම කෙරෙහි අවධානය යොමු කිරීම (ධම්මානුපස්සනා) ස්වාභාවිකවම සිදුවන්නේය.

මෙම භාවනා අභ්‍යාසය කරන අතරතුර, ඔබ සෝතාපන්න වෙත ළඟා වුවත් නැතත්, **1 වන පරිච්ඡේදයේ 1.4 ඡේදයේ දක්වා ඇති ලෙස මිනිසුන්ට අවියාපද අවිභිංසා සංකල්පනා වරින් වර සමාජ වගකීම් ඉටු කරන අතරතුරම ක්‍රියාකාරී කරන්න සමත් වේ.** බුදු දහම ආගමක් ලෙස පමණක් අනුගමනය කරන මිනිසුන්ට සමහරවිට වෙලාවෙන් වෙලාවට එම උත්සාහය අසාර්ථක වනු ඇත. අසමත් වූ විට, අවම වශයෙන් යම් කාලයකට පසු හෝ එම අසාර්ථකත්වය ඔවුන්ට වැටහෙනු ඇත. බුදු දහම ආගමක් ලෙස අනුගමනය කරන බෞද්ධයන්ගේ මෙම හුවමාරු හැසිරීම ජානාතී ලෙස හැඳින්වේ. බෞද්ධ භාවනාවේ ප්‍රධාන පරමාර්ථය ඒ දැනුවත්භාවය ස්ථිර මාදිලියකට පරිවර්තනය කිරීමයි. සෝතාපන්න වෙත ළඟා වූ වන පුද්ගලයාට එය එක්තරා දුරකට ස්ථිර මාදිලියකට පරිවර්තනය වේ. එයට පසු ජානාතී වෙනුවට පජානාතී නමින් ලෙස හඳුන්වන

ගුණාංගය පිහිටයි. එම අවස්ථාවෙහිදී, පජානාති පුද්ගලයා තම වැරද්ද වටහා ගන්නේ ප්‍රමාදයකින් තොරව ය. සෝකාපන්න පියවරෙන් පසු, බුදුන් වහන්සේ විසින් අදහස් කරන ලද නිබ්බාන නමින් හැඳින්වෙන උත්තරීතර තත්ත්වය සඳහා වන ගවේෂණය සම්පූර්ණයෙන්ම මානසික ව්‍යායාමයකි. එම ගවේෂණයේදී, භාවනා කරන්නාට හොඳ සහ නරක යන කාණ්ඩ දෙකටම අයත් පැරණි ඇබ්බැහි වූ මානසික පුරුදු ක්‍රමක් ක්‍රමයෙන් ඉවත් වේ. එම ඇබ්බැහිවීම් ආස්ථව ලෙස හැඳින්වේ. ආස්ථව මගින් නරක පුරුදු ක්‍රියාකාරී වුවද, පජානාති ගුණාංගය නිසා ඔහු ඒවා වහා හඳුනා ගනී..

රහත් නම් ගවේෂණය සම්පූර්ණ කල පුද්ගලයින් සඳහා, පජානාති මට්ටම පරිජානාති බවට පරිවර්තනය වේ. ඔවුන්ට එවැනි ගුණාංග ක්‍රියාවක් ලෙස වෙනම හඳුනා ගැනීමේ අවශ්‍යතාවක් නැත. මන්ද එය ඔවුන්ට සාමාන්‍ය හැඟීමක (Common Sense) කොටසකි වන බැවිනි. අවශ්‍ය නම්, ආස්ථව කිසිසේත්ම මතු නොවෙන උත්තරීතර පරිජානාති තත්වය මේ ජීවිතය තුළම සාක්ෂාත් කර ගැනීමට භාවනා කරන්නාට නිදහස තිබේ. අවසාන ගමනාන්තය, භීතාස්ථව හෝ වෙනත් වචන වලින් නිබ්බානා ලෙස හැඳින්වේ.

ඒ ගමනාන්තයට ළඟා වීම සඳහා භාවනා කරන්නාට ගෘහ ජීවිතය අත්හැර දැමිය යුතු නැත. උදාහරණයක් ලෙස බුදුරජාණන් වහන්සේ භාවනා කටයුතුවලට කළ යුතු සමාජ වගකීම් පිළිබඳව විශේෂයෙන් මහා මංගල නම් සූත්‍රයේ විශේෂයෙන් සඳහන් කර ඇත. භාවනා කරන්නාට එම උපදෙස් අනුගමනය කළ හැකි නම් ගෘහස්ථ ජීවිතයක් ගත කරන අතරතුර ඔහුට අනාගමී නමින් හැඳින්වෙන නිබ්බාන ආසන්නයටම ළඟා විය හැකිය. උදාහරණයක් ලෙස සුද්දෝනා රජ, දේශපාලකයෙකු ලෙස රට කළමනාකරණය කරමින් සිටියදී අනාගමී මට්ටමට ළඟා විය. අපේ පුරාණ ගමේ විහාරස්ථානවල ප්‍රධාන කාර්යභාරය වූයේ ගම්වැසියන්ගේ ජානාති ගුණාත්මක භාවය පජානාති බවට පරිවර්තනය කිරීමයි. ඒ සඳහා විහාරස්ථානවල සෑම මසකම පුර පසළොස්වක දිනය (පෝය) එම අභ්‍යාසය සඳහා කැප කරන ලදී. ඉටු කිරීමට ඉතිරිව ඇති සමාජ බැඳීම් නොමැති නම් පමණක්, ඔහු හෝ ඇය ගෘහ ජීවිතය අතහැර පැවිදි වේ.

2.7 බෞද්ධ සම්මා දැක්මේ විවිධ ලක්ෂණ

මනසින් පමනක් සිතුවිලි ගවේෂණය කිරීමේ සාම්ප්‍රදායික සමාධි ක්රියාවලිය මුළුමනින්ම නව මානයකට මෙම කායානුපස්සනාව, නැඹුරු කරයි. එහි අවසාන ජරතිපලය ලොකොත්තර සම්මා දැක්මකි. එය ආරම්භයේ දී, තාවකාලිකව සිදුවන මමෙක් නොමැති නව දැක්මක් වුවද,

නීතිපතා පුහුණුවීමෙන් එය ක්රමයෙන් පූර්ණ කාලීන බුද්ධි මට්ටමකට (common sense) පරිවර්තනය වේ. එම මට්ටම අපූජ්‍යා (කුලප්පුවක් නැති) වේතෝ විමුක්තිය (නිවන) ලෙස නම් කළේය. එය වේතනා ඇතත් වේතනා වලට හිමිකරුවෙකු නොමැති විමුක්තියකි.

නිවැරදි පුහුණුවීමෙන් පසු සතිපට්ටන භාවනා කරන්නාට ශරීරය මගින් හැර වෙනත් අවයව (ඇස, කණ, නාසය, දිව, මනස) මගින්ද ලෝකය නිවැරදි ස්වරූපයෙන් අත්දැකිය හැකිවේ. එවිට භාවනා කරන්නා බෞද්ධ දර්ශනය, න්‍යායත්මක දැනුමක් ලෙස නොව ජරායෝගික අත්දැකීමක් ලෙස සතර සතිපට්ටන ජරවේශය තුලින් ග්‍රහණය කර ගැනීමට සමත් වේ. පටිච්චව සමුප්පාද, අනිච්ච, දුක්ඛ, අනත්ත වැනි බෞද්ධ න්‍යායන්, එහි සැබෑ ස්වරූපයෙන් වටහා ගත හැක්කේ එවැනි මානසික දිට්ඨි පරිවර්තනයකින් පසුව පමණි. එසේ නොවුවහොත් ඒවා හුදෙක් බුද්ධාගමේ අධ්‍යයන සුදුසුකම් පමණක් ලබා ගැනීමට වටින න්‍යායන් පමණි. මෙම ගැටළුව මහහරවා ගැනීම සඳහා, විශේෂයෙන්ම ගිහියන්ට ධර්මය දේශනා කරන බුදුරජාණන් වහන්සේ, සතර සතිපට්ටන ජරවේශය චක්‍රලේඛයක් ලෙස අනුගමනය කරන ලෙස රහත් හික්ෂුන් වහන්සේලාට පවා උපදෙස් දුන්නේය.

2.8 සම්මා දැක්මක ඇති සුවිශේෂී ලක්ෂණ හා වාසි

සම්මා දැක්මක ඇති මානසික තත්වයේ පෞද්ගලික වාසි (ආනිසන්ස) නම්, භාවනා පුහුණුවකින් මිනිසුන්ට තම මනස් සන්තානයම නිරවුල්ව පිරිසිදුව පවත්වා ගැනීමට ස්වාභාවිකවම ඔවුන් දක්ෂ වේ. ශරීරයට වේදනාවක් දැනෙන විට, මනසට එයින් නැගී සිටිය හැකිය. ශරීරය හා මනස එකිනෙකට සමීපව බැඳී තිබුණද, ශරීරයට සමාන ඉරණමක් බෙදා ගැනීමට සම්මා දැක්මක ඇති මානසික තත්වයේ මනසට අවශ්‍ය නැත. ඒ නිසා ලෙඩ රෝග වැනි විවිධ හේතු නිසා ශරීරයෙන් හටගන්නා වේදනාවන් තවමත් පැවතියද, ඒ නිසා සම්මා දැක්මක ඇති ඔවුන් මානසිකව පීඩා නොවිඳි. මක්නිසාද යත්, ඔහු කිසි විටෙකත් තම ශරීර_වේදනාවන්ට මානසිකව හිමිකම් නොකියන බැවිනි..

ශරීරයට ලබා දී ඇති "මම" යන අන්‍යත්‍යතාවය වැරදි අර්ථ නිරූපණයක් බව සෝතපත්ත පුද්ගලය කිසිදු සැකයකින් තොරව දනී. කෙසේ වෙතත්, "මම" යන මානසික හැඟීම තවමත් සෝතපත්ත පුද්ගලයන් විසින් බාහිර වස්තු සහ මතකයන් සඳහා ජනනය කරන ලද සංකලාපන සමඟ මුසු වේ. වෙනත් වචන වලින් කිව්වොත් "මම" යන ඇමුණුම, සෝතපත්ත ඔහු තුළ තවමත්

මානසිකව ක්‍රියාත්මක වෙමින් පවතී. ඒ නිසා අතීතයේ, වර්තමාන හෝ අනාගතයේදී සෝක සිදුවීම් නිසා ඇතිවන මානසික කලකිරීම් (පරිදේව) තවමත් ඇති වේ. උදාහරණයක් ලෙස වර්තමාන කොරෝනා වසංගතය සෝකයකට හේතුවක් විය හැක . එහේත් ඒවා නිසා ඇතිවන මානසික කලකිරීම් ඉතා කෙටි කාලයක් තුළ ජය ගැනීමට සම්මා දැක්මක් ඇති අය සමත් වේ.

සම්මා දැක්මක් ඇති පුද්ගලයින්ට ඇති තවත් හැකියාවක් නම්, ඔවුන් මුහුණ දෙන සිදුවීම්වල හොඳ හෝ නරක දෙකම එකවර තේරුම් ගත හැකි වීමයි²³. ඒ ගුණාංගය නිසා වර්තමාන අර්බුදය නිසා පරිසර පද්ධති සංරක්ෂණය කිරීමේ වැදගත්කම පිළිබඳව සම්මා දැක්මක් ඇති පුද්ගලයින්ට ඒත්තු ගැන්වීම පහසු වේ. නිදසුනක් ලෙස, පරිසර දූෂණය අවම වීම නරක කොරෝනා වසංගතයේ වඩා හොඳ පැත්තකි. අලෙවිකරණය, බැංකු කටයුතු වැනි සමාජ ක්‍රියාකාරකම් සඳහා අන්තර්ජාල පහසුකම් හඳුන්වාදීමේ හැකියාව පිළිබඳව ජරජාවන්ට ඒත්තු ගැන්වීම වර්තමාන අර්බුදය හේතුවෙන් පහසු වේ. තවත් කැපී පෙනෙන ධනාත්මක ප්‍රවණතාවක් නම්, කොරෝනා නිසා ඇති වන ආහාර බිය නිසා මිනිසුන් තම පරිශ්‍රය තුළ තමන්ගේම ආහාර වගා කිරීමට නැඹුරු වීමයි. ඊට අමතරව, මිනිසුන් තම ජීවත්වන ප්‍රදේශවල ගස් ආවරණය වැඩි දියුණු කිරීමට නැඹුරු වෙති. එහි ප්‍රතිලයක් ලෙස දැනටමත් ක්ෂය වී ඇති භූගත ජල මට්ටම යථා තත්ත්වයට පත්වන අතර තමන්ගේම ළිං හා නාන ස්ථාන වසර 50 කට පමණ පෙර තත්ත්වයකට නැවතත් සක්‍රීය වේ.

2.8.1 කොරෝනා නිසා අප දැන් මුහුණ දී සිටින අර්බුදකාරී අවස්ථාවන්හිදී බෞද්ධ දර්ශනය භාවිතා කරන්නේ කෙසේද?

කොරෝනා වැනි අනපේක්ෂිත රෝග හේතුවෙන් ඇතිවන මානසික ආතති තත්ත්වයන්ට වඩාත් ධනාත්මකව මුහුණ දීමට දැක්ම මෙම පරිච්ඡේදයේ පැහැදිලි කර ඇති බෞද්ධ සම්මා දැක්මක් ඇති අයට හැකිය. එම සම්මා දැක්ම යම් ප්‍රමාණයකට හෝ මානසික පුහුණුවක් මගින් වර්ධනය කළ හැකි කුසලතාවකි. එසේ යම් ප්‍රමාණයකට හෝ පුහුණු නොවුවහොත් සෝකයකට, පරිදේව මට්ටම වඩාත් තීව්‍ර වී උපායාස (**Mental Depression**) මට්ටමකට පරිවර්තනය විය හැකිය.

---

²³ ඉන්ද්‍රිය භවානා සූත්‍රය

එක් ආකාරයකින් පරිදේව මට්ටම, උපායාසයට වඩා හොඳය. මන්ද යත්, පරිදේවය ඇසට නිරීක්ෂණය කළ හැකිය. උදාහරණයක් ලෙස සියලු මිනිසුන් නොවුනත්, සමහර අය පරිදේවට ප්‍රතිචාර වශයෙන් වැලපීම, පවුලේ සාමාජිකයින්ට කෑ ගැසීම හෝ ප්‍රචණ්ඩත්වය වැනි ගරීර ක්‍රියාවන් කරන්න පුළුවන. නමුත් පරිදේවය මෙන් නොව, උපායාසය මනස තුළම සැඟවේ. එය පවුලේ සාමාජිකයන්ට නිරීක්ෂණය කළ නොහැකිය. එම මනෝ විකිත්සක ජ්වරතිකාර අවශ්‍ය රෝගයකි. නමුත් එය ශ්‍රී ලංකාව වැනි රටවලට ඉතා අසාමාන්‍ය රෝගයකි. එබැවින් ප්‍රතිකාර නොමැතිව එම උපායාස අවධිය දිගු කාලයක් තිබේ නම්, මානසික රෝහලකින් අවසන් වීමට හෝ සියදිවි නසා ගැනීමකට පවා පරිවර්තනය විය හැකිය.

විශේෂයෙන් දැනට උසස් අධ්‍යාපනයේ යෙදී සිටින මානසිකව දුර්වල සිසුන්ට, උපායාස මට්ටම ස්ථීර මානසික අවපීඩන (Mental Depression) පවා ඇති කර හැකිය. වර්තමාන කොරෝනා තත්වය ඔවුන්ගේ අනාගත සිහින විනාශ කළ හැකිය. උසස් අධ්‍යාපනය සඳහා ඕස්ට්‍රේලියාව වැනි විදේශ රටවලට සංක්‍රමණය වූ සිසුන් තුළ එම මානසික අවපීඩනය බහුලව දක්නට ලැබේ. කොරෝනා නිසා ඇති වූ අනපේක්ෂිත තත්වය එය දැන් ශ්‍රී ලංකාවේද සිදුවිය හැකිය.

බෞද්ධ දර්ශනයට අනුව, පවතින ගැටළු සඳහා දැන් ක්‍රියාත්මක වෙන කොරෝනා නිසා ඇති වූ අනපේක්ෂිත තත්වය සඳහා වන යෝජිත විසඳුම් වලට සමගාමීව, එම ගැටළුවල පිටුපස ඇති හේතු ද හඳුනාගත යුතුය. ගැටළුවලට (පලයට) පමණක් දෙන විසඳුම තීරසාර නොවේ. ඉහත සඳහන් සෝක, පරිදේව, උපායාස වීමට මූලික හේතුව සුව කිරීමට අවශ්‍ය මානසික බෙහෙත් වට්ටෝරු ශ්‍රී ලංකාව වැනි බෞද්ධ රටවල පහසුවෙන් ලබාගත හැකිය. එම වට්ටෝරුව ඉහත 2.4 වන ඡේදයේ විස්තර කර ඇති සතර සතිපට්ටනය ලෙස හැඳින්වේ. සෝක මට්ටම, උපායාස දක්වා වර්ධනය වීමට පෙර, නිවැරදි මාර්ගෝපදේශයන්ගේ (හික්ෂුවක් හෝ ගිහි පුද්ගලයෙකු) මඟ පෙන්වීම යටතේ සතර සතිපට්ටනය අනුගමනය කරන්නේ නම්, එම මානසික බෙහෙත් නිරායසයෙන් පහසුවෙන් ලබා ගත හැක. එබැවින්, අවම වශයෙන් එම ඉගැන්වීමේ හෝඬුවාවක් හෝ අත්විදීමට අවශ්‍ය මානසික බෙහෙත් වට්ටෝරු පුරවැසියන්ට ලබා දීමට හික්ෂුන් වහන්සේලාට උදව් කළ හැකි නම්, මෙම තීරණාත්මක අවස්ථාවෙහිදී එය රටට විශාල උපකාරයක් වනු ඇත. පවත්නා තත්වය තුළ එවැනි හික්ෂුන් වහන්සේලා නොමැති විට, අවශ්‍ය බෙහෙත් වට්ටෝරුව ලබා ගැනීම සඳහා පහත වෙබ් අඩවියට පිවිසෙන්නැයි මම යෝජනා කරමි.

(<http://medamawatha.lk/>). මට හිතන්නේ ඒ වෙබ් අඩවියේ පැහැදිලි කර ඇති උපක්‍රම ඉතා ප්‍රායෝගික බවයි.

2.9 නිගමනය

බුදු දහමේ සුවිශේෂී ලක්ෂණක් නම් ගෘහස්ථ සමාජ හා දේශපාලන ජීවිත ගත කරන අතරම මිනිසුන්ට වෙනත් විමුක්ති දිශාවට ළඟා විය හැකි වීමයි. ගෘහස්ථ හා සමාජ වගකීම් තවමත් සපුරා නොමැති නම් බුද්ධාගම කිසි විටෙකත් ගෘහස්ථ ජීවිතයෙන් ඉවත්ව යාමට මිනිසුන්ව පොළඹවන්නේ නැති බව සලකන්න අනෙකුත් ඉන්දියානු ආගම් මෙන් නොව බෞද්ධ සමාජයේ 1. මහන, 2. මෙහිනි, 3. උපාසක සහ 4. උපාසිකා යන අධියාත්මික ගවේෂකයින් වර්ග 4ක් සිටී. බෞද්ධ භාවනා වල ජර්ධාන පරමාර්ථය වන්නේ, මිනිසාට ගෘහස්ථ ජීවිතයක් ගත කරන අතරතුර එම සුවිශේෂී මානසික සතුට භුක්ති විදීමට මාර්ගය පෙන්වීමය²⁴.

තම පණිවිඩය ඕනෑම පුද්ගලයෙකුට සන්නිවේදනය වෙනු ලැබෙන්නේ, පණිවිඩය නිවැරදි අර්ථවත් ආකාරයකින් දන්නා මිතුරන් හරහා පමණක් බව බුදුන් පැවසීය. අන්තර්ජාලයට ස්තූතිවන්ත වන්න, එවැනි මිතුරන් විශාල ප්‍රමාණයක් මතු වෙමින් තිබේ, පහත දැක්වෙන වෙබ් අඩවිය එවැනි මිත්‍රශීලී වෙබ් අඩවියකි <http://medamawatha.lk/>. ඊට අමතරව ගමේ හික්ෂුන් ද එම බෞද්ධ ක්‍රමවේදයන් ප්‍රගුණ කර පුරවැසියන්ට පරිශීලක හිතකාමී ආකාරයෙන් ඔවුන්ගේ කලාපය මිත්‍රයන් ලෙස බෙදා හැරීමට උත්සාහ කළ යුතුය. රට මුහුණ දී සිටින වර්තමාන තීරණාත්මක අවධියට මුහුණ දීම ඒ යුතුකම ඉතා වැදගත් ය.

---

²⁴ මේ ගැන වැඩි විස්තර සඳහා කරුණාකර මහා මංගල සුන්රය බලන්න.

අමුණුම

1 වන පරිච්ඡේදයේ ඇමුණුම 1

ලෝකය වර්තමානයේ මුහුණ දී ඇති අර්බුද සහ මානව වර්ගයාගේ සංකල්පනා අතර සම්බන්ධතාවය

සම්මා සංකල්ප වල සහාය ඇතිව ක්‍රියාත්මක කරන ලද පහත සඳහන් ව්‍යාපෘති විශ්ලේෂණ (Case Studies) හරහා එම සම්බන්ධතාව තේරුම් ගත හැකිය.

පුරාණ ව්‍යාපෘති

1. අනාගත යුද්ධවලට හේතුවක් ජලය විය හැකි බව කවුරුත් දන්නා කරුණකි. අපේ ලංකාවේ පුරාණ ව්‍යාපෘති සම්පූර්ණයෙන්ම විමධියගත ගැටුම්වලින් තොර ජල කළමනාකරණ ජරවේශයකි. ගෝලීය උෂ්ණත්වය ඉහළ යාම හේතුවෙන් අනාගත ජල හිඟයේ අභියෝගයට ජලය සම්බන්ධයෙන් ඇති විය හැකි අනාගත ගැටුම්වලට මුහුණ දීම සඳහා, එම විමධියගත ජල කළමනාකරණය හොඳ විසඳුමකි. එම ගම, වැව ඒකකය, කොරෝනා වැනි ඕනෑම ගෝලීය මට්ටමේ අර්බුදයකට මුහුණ දිය හැකි සෞඛ්‍ය සම්පන්න ආහාර සහිත එකිනෙකෙන් නිදහස් ස්වයංපෝෂිත ග්‍රාමීය සමාජ ඒකකයක් විය. වියළි කලාපයේ එවන් විමධියගත වාරි ඒකක දහස් ගණනක් තිබුණි. කෙසේ වෙතත් නූතන සංකල්ප අනුව නිර්මාණය කරන ලද නවීන මධියගත ව්‍යාපෘතිවල මිනිසුන්ට ආහාර මිලදී ගැනීම සඳහා නගරවල පිහිටා ඇති වෙළඳපොලවල් මත යැපීමට සිදුවේ. කොරෝනා වැනි රෝගවලට එරෙහිව සටන් කිරීමේදී එම තත්වය විශාල අභියෝගයකි. පුරාණ ජරවේශය තුළ වෙළඳපල ඉලක්ක කරගත් නගර නොමැත. අනුරාධපුර වැනි නගර නිර්මාණය කර ඇත්තේ ආගමික අරමුණු සඳහා ය

සම්මා සංකල්ප වල සහාය ඇතිව ක්‍රියාත්මක වී ඇති නව ව්‍යාපෘති

2. මැතකදී හඳුන්වා දෙන ලද “ශරීර සුවතා මං පෙත්” ව්‍යාපෘති, නාගරික පාරවල් දෙපස ගස් සිටුවීම හරහා නාගරික ජෛව විවිධත්වය

වැඩි දියුණු කිරීම, ඉහත සඳහන් බෞද්ධ දැක්ම²⁵ දැනුවත්ව හෝ නොදැනුවත්ව අනුගමනය කළ නව වියාපෘති වලට මා දකින අන්දමට හොඳ නිදසුනකි. දියවැඩියා, අධික රුධිර පීඩනය වැනි රෝගබාධ වලට ලක් වෙමින් සිටින නාගරික ප්‍රජාවට, ඇවිදීම වැනි ව්‍යායම කළින් සිය ශරීර හා මානසික සෞඛ්‍ය රැක ගැනීමට, ශරීර සුවතා මං පෙත්, අතුරු අවස්ථාවක් උදා කරයි. ඇවිදීම (සක්මක) බෞද්ධ භාවනාවෙන් එකක් ලෙසද හඳුනාගෙන ඇත. එසේම නාගරික ජීවන රටාව වායු දූෂණය අවම කිරීම, පරිසරය පිරිසුදුව පවත්වාගැනීමට සහ පරිසරයේ ඇති සෞන්දර්යය පිළිබඳව ප්‍රජාවේ දැනුවතදායක සම්පතක් වීමේ තර්ජනයට ලක්ව ඇති ජල සම්පත පිරිසුදුව රැකගැනීමේ ආරක්ෂකයන් බවට පත්වෙමින් සිටී. ශ්‍රී ලංකා ඉංජිනේරු සංගමයට ඉදිරිපත් කරන ලද “ශරීර සුවතා මං පෙත්” තාක්ෂණික වාර්තාව²⁶ 2012 එම සංගමයේ 106 සැසිවාරයට ඉදිරිපත් කරන ලද හොඳම ව්‍යාපෘති වාර්තාව ලෙස ඇගයීමට ද ලක්ව ඇත.

3. පසුගිය දශක කිහිපය තුළ ඉදිකල අධි වේග මාර්ග ඇති කල අඩු මාර්ග තදබදය නිසා, සෞඛ්‍යයට බලපාන වායු දූෂණය අඩු වේ. පාරිසරික තිරසාර ජීවනාන්තය (Environmental Sustainable Transport) සඳහා ඇළ ඉවුරුවල ස්වාභාවික රක්ෂිත, ඇවිදීම සඳහා සොබාදහමේ මංපෙත්, පාපැදි, යතුරුපැදි ජීවනාන්තයට භාවිතාව දිරිගැන්වීම තවත් සමාන සංකල්පයකි, පරිසර සෞඛ්‍යයට සිදුවන බලපෑම් පදනම්ව අනාගත මහාමාර්ග වියාපෘති හා නගර සංවර්ධන මෙම සම්මා සංකල්ප අනුව තීරණය කළ යුතුය.
4. කාර්යාල කටයුතු සහ අධ්‍යාපන අරමුණු සඳහා අන්තර්ජාලය භාවිතා කිරීම තවත් නව ව්‍යාපෘතියකි. නවීන තාක්ෂණය මෙවලම් ලෙස භාවිතා කර බෞද්ධ පණිවුඩය අන්තර්ජාලය හරහා නිවැරදි

25 ජෛව විවිධත්වය වැඩිදියුණු කිරීම හා සම්බන්ධ බෞද්ධ දැක්ම - වනරෝපා සුත්‍රය
 බුදුහිමියන් වැඳ වක්තරා දෙවියෙකු විසින් කරන ලද විමසුම: *දිව්‍යාභි දෙක්හිමි කුසල් ඛල ජෝෂණය වනුයේ කවුරුන් තුළද?*
 දිව්‍යමය රාජ්‍යයන්තුළට ගුහණය වන පුද්ගලයෝ කවුරුන්ද?
 බුදුහිමියන්ගේ පිළිතුර වූයේ :
 පළතුරු වතු ගෙවතු විවිච්ඡන්, වන අරඹි සකසන්නන්, චිද්‍රැඬු පාලම් ඉදිකරන්නන්, මාවත් දොපස සෙවන විභල හිමවන්නන් මෙන්ම මහිනට පාහිය ජල සම්පාදනය කරන්නන්, ලිං කහින්නන්, ජලාශ ඉදිකරන්නන්, මහජනතාවට සෙවන ලබාගැනීම පිණිස සෙවිලි ස්ථාන සාදන්නන් ආදිවන සත් පුරුෂයන් තුළ දිවා රාත්‍රී දෙක්හිමි කුසල් ඛල ගොඩනැගෙන්නෝය; යන්න විය. ඒ ධර්මය අනුව ක්‍රියාත්මක වන්නෝ ඒකාන්තයෙන්ම²⁶ දිව්‍යරාජ්‍යයන් වෙතට සාමට වරප්‍රසාද ලබන්නෝය.

26 Mahinda Panapitiya, Sunil Bandaranayake, Pilot Project for establishment of Suburban Recreational areas in riparian lands while improving the urban bio diversity 3rd URBIO Conference on Urban Biodiversity and Climate Change: Mitigation and Adaptation (8 – 12th. 2007 October, 2012), Indian Institute of Technology, Bombay, Powai, Mumbai -400076, India

ආකාරයෙන් ව්‍යාප්ත කිරීම සම්මා සංකල්ප පදනම් තවත් ව්‍යාපෘතියකි.

සම්මා සංකල්ප වල සහාය ඇතිව කොරෝනා වැනි අර්බුදකාරී අවස්ථාවන්හිදී ක්‍රියාත්මක කළ හැකි ව්‍යාපෘති

• ගෙවතු ප්‍රවර්ධනය කිරීම සඳහා වෙස්වළාගත් ආශීර්වාදයක් ලෙස කොරෝනා

කොරෝනා නිසා නාගරික ප්‍රදේශවල දැඩි ආහාර අර්බුදයක් ඇතිවිය හැකිය. මෙම සටහනේ ප්‍රධාන අරමුණ වන්නේ අර්ධ වශයෙන් හෝ එම ගැටළුව මහහරවා ගැනීම සඳහා උපාය මාර්ගයක් යෝජනා කිරීමයි. මේ දිනවල සමහර පන්සල් කොරෝනාට එරෙහිව ආශීර්වාද ලෙස සෙත් පිරිත් දේශනා කරන බව මම දුටුවෙමි. ඔවුන් සමහර විට එම පිරිත් සඳහා ශබ්ද විකාශන යන්ත්‍රද භාවිතා කරයි. ඔවුන් පිරිත් දේශනා කරන අතරවාරයේ, අත්‍යවශ්‍ය හෝග සඳහා (බටු, මිරිස් බතල වැනි), නිවෙස් අවට හිස් ප්‍රදේශ වගා කිරීමට කිරීමේ හැකියාව මතක් කරමින්ද පණිවිඩයක් ලබා දිය හැකිය. උනන්දුවක් දක්වන ගම්වැසියන්ට නොමිලේ ලබා ගත හැකි වන පරිදි එම තවාන් පැල බෙදාහැරීම සඳහා කෘෂිකර්ම දෙපාර්තමේන්තුවේ සම්බන්ධීකරණයෙන් පන්සල් භාවිතා කළ හැකිය. රෝපණ බිම් සකස් කිරීම සඳහා ඇදිරි නීතිය කාල භාවිතා කළ හැකිය. බිංදු වාරි තාක්ෂණය (Drip Irrigation), වැසි ජලය එක් රැස් කිරීමේ ක්‍රම වැනි නවීන වාරිමාර්ග තාක්ෂණය හඳුන්වා දීම ද කළ හැකිය.

• කොරෝනා වැනි ආසාදිත රෝග පැතිරීමට බලපාන සමාජ හැසිරීම්

තවමත් ඕස්ට්‍රේලියාව වැනි රටවල මිනිසුන් මුහුදු වෙරළ වැනි ස්ථානවල අනවශ්‍ය සමූහ ගත සමාජ හැසිරීම් වලට බෙහෙවින් ඇබ්බැහි වී සිටිති. කොරෝනා නිසා අන්තර්ජාලය භාවිතයෙන් නිවසේ සිට වැඩ කිරීමට ඔවුන්ට අවසර ලැබුණද, ඔවුන්ගෙන් බොහෝ දෙනෙක් එම නිදහසට කැමති නැත. කොරෝනා වර්ගයේ ව්‍යාප්තියට එරෙහිව සටන් කිරීමේදී එම රටවල් මුහුණ දෙන ප්‍රධාන ගැටළුව මෙයයි. පුරාණ ගම්මානවල එවැනි අනවශ්‍ය සමාජ ඇබ්බැහි වූවන් සිටියේ නැත. ගම්වාසීන් තම ගම්මාන තුළ ඉතා සතුටින් ජීවත් වූහ. බෝග අස්වනු කාලය ඔවුන්ගේ උත්සව සමය විය. කොරෝනා වැනි වෛරස් ප්‍රහාරයන්ට එරෙහි පුරාණ ඇදිරි නීතිය යටතේ, පීඩාවට පත් පවුල් ස්වයං සිරගත වී ඒ බව තම ඉඩම්වලට ඇතුළු වන ස්ථානයේ ගේට්ටුව අසල කොළ අත්තක් එල්ලා ප්‍රදර්ශනය කරයි. එවිට අනෙකුත් ගම්වැසියන් එම ගේට්ටු අසල තබා, ආහාර සහ වෙනත් අවශ්‍යතා සපයා ඇත.

සංවර්ධනය සඳහා අදාළ වන හේතු පල දැක්ම

නව දර්ශනයට අනුව, සංවර්ධනකදී ගැටළු සඳහා යෝජිත විසඳුම් වලට සමගාමීව විය හැකි එම ගැටළුවල පිටුපස ඇති හේතු ද හඳුනාගත යුතුය. ගැටළුවලට (පලයට) පමණක් දෙන විසඳුම ජරමාණවත් නොවේ. උදාහරණයක් ලෙස, මෑතකදී සංවර්ධනය කරන ලද වාරිමාර්ග ව්යාපෘති තුළ, ජලය හා සම්බන්ධ වකුගඩු රෝගාබාධවලට හේතුව රසායනික පොහොර පදනම් කරගත් කෘෂිකර්මාන්තයයි. වකුගඩු ජරතිකාර විශේෂිත රෝහල්, එහි පලයට කෙටි කාලීන විසඳුමක් පමණි. එම විසඳුමට සමගාමීව, එහි මූලික හේතුව වද වීම සඳහා කාබනික පාදක කෘෂිකර්මාන්තය ජරවර්ධනය කළ යුතුය, එසේ නොවුවහොත් එය කිසිදා නිම නොවන ජරශීතයක් වනු ඇත. නැතිනම් සිදුවන්නේ අපේ පුරාණ වාරිමාර්ග සංකල්පය වන ගම, වැව, සහ පන්සල යන සංයෝගය වෙනුවට එය ගම, වැව, සහ රෝහල බවට පරිවර්තනය වීමය. හේතුව විසඳීම සඳහා කාබනික කෘෂිකර්මාන්තය ගැන ඉගෙන ගැනීමට අපගේ පුරාණ බෞද්ධ දැක්ම අනුගමනය කළ වාරිමාර්ග ව්යාපෘති පුහුණු පාසල් ලෙස භාවිතා කළ හැකිය.

කොරෝනා වසංගතයට මුහුණ දීමේදී ද එවැනිම තත්වයක් පවතී. අපගේ වෛද්‍යවරුන් විසින් කරන ලද පලයට ආමන්ත්‍රණය කරන අතරම, අපගේ තරුණ පරම්පරාවේ මානසික හානි වැනි දිගු කාලීන බලපෑම් අවම කිරීම සඳහා බෞද්ධ පණ්ඩුඩය අපගේ ප්‍රජාවට ලබා දීමට අවස්ථාවක් ලෙස බෞද්ධයන් වශයෙන් අප උත්සාහ කළ යුතුය. මෙම උහතෝකෝටිකය පිළිබඳ සවිස්තරාත්මක විශ්ලේෂණයක් ඡේදයේ විස්තර කර ඇත

1 වන පරිච්ඡේදයේ ඇමුණුම 2

සමාජ ප්‍රවර්ධනය කිරීම හා දේශපාලනය සඳහා බුද්ධාගමෙන් ගතහැකි පාඩම

චේතනා වලට අයිතිය නොමැතිව, නමුත් එම අයිතියට ගරුමින් ජීවත් වීමට මානසික හැකියාවක් වර්ධනය කර ගැනීමට, දෙව්වරුන් ඇතුළුව සියලු ජීවීන් අතරින් මිනිසුන්ට පමණක් උරුම වූ විශේෂ කුසලතාවකි. මෙම ජරවේශය තනිකරම බෞද්ධ ක්රමයකි. එහි උපරිම මට්ටම හව නිරෝධය හෝ වෙනත් වචන වලින් හිනාස්ථව ලෙසද හැඳින්වේ. මෙම හව නිරෝධය සිදුවන්නේ මරණයට පෙර ජීවත්ව සිටියදීමය. එවැනි මිනිසුන්ට තම ශරීරයේ භෞතික මරණයෙන් පසු නැවත ඉපදීමට භවයක් විශ්වය තුළ නොමැත. මෙම හව

නිරෝධයේ විවිධ අවධීන් සිදුවන්නේ සමාජ ජීවිතයක් ගත කරන අතරතුර ය.

විවිධ අවධීන්

සමාජ වගකීම් නියැලී සිටියදීම, ආගමික ජීවිතයක් ගත කිරීමේ හැකියාව බුද්ධාගමේ සුවිශේෂී ගුණාංගයකි. නිදසුනක් වශයෙන්, බුදුන් ජීවත් වූ නගරයේ පුරවැසියන්ගෙන් 20% කට වඩා වැඩි පිරිසකට සමාජ කටයුතුවල නියැලී සිටියදීම, මෙම අධියාත්මික ගමනේ ජයග්රාහී සන්ධිස්ථානවලට ළඟා වීමට හැකි විය. එම වාරිකාවේ. 1. මහන, 2. මෙහිනි, 3. උපාසක සහ 4. උපාසිකා යන අධියාත්මික ගවේෂකයින් වර්ග 4 ක් හඳුනාදී ඇත. ඉන් උපාසක සහ උපාසිකා යන ගවේෂකයින් වර්ග දෙක, ගෘහස්ථ හා සමාජ වගකීම් සහිත මනුෂ්යයන් වේ. මහා මාගල සුන්රය නම් සුප්රසිද්ධ බෞද්ධ දේශනය, එම ගෘහස්ථ හා සමාජ වගකීම්, එම අධියාත්මික ගමනට සමගාමීව කළ හැකි ආකාරය පැහැදිලිව හඳුනාදී ඇත. බුද්ධාගමට අනුව, මෙම ගවේෂකයින් ආර්ය සමාජය ලෙස හැඳින්වේ. ආර්ය සමාජයේ සාමාජිකයෙකු වීමට ආගම නිර්ණායකයක් නොවේ. බෞද්ධ පණිවිඩය, පරිශීලක හිතකාමී (user friendly) පණිවිඩයකි. පණිවිඩය නිවැරදි ආකාරයෙන් ග්රහණය කර ගැනීමට අවශ්ය වන්නේ විවෘත මනසක් පමණි. බුදුරජාණන් වහන්සේ ජීවත් වන කාලයේ. සොපාකා වැනි අවුරුදු 7 ක ළමයින් මෙන්ම අංගලිමාලා වැනි මිනීමරුවන් පවා බෞද්ධ පණිවිඩය වටහාගෙන ආර්ය ප්රජාවේ සාමාජිකයෙකු වීමට සුදුසුකම් ලැබීය.

මීට අමතරව, බුදුන්, සංගයා සහ ඔවුන්ගේ ආගමික විශ්වාස, උපකල්පන සහ උපදෙස් සාම්ප්රදායික ආගමක් ලෙස විශ්වාස කරන අයද සිටියහ. ඔවුන් පොදුවේ බෞද්ධ සමාජය ලෙස හැඳින්වේ. ඔවුන් තවමත් මඩ යට බලා සිටින පිටතට පැමිණීමට සූදානම් රෝපණය කළ නෙළුම් බීජ මෙන්. බුද්ධ දර්ශනය නිවැරදිව අර්ථ දැක්වන කලාණ මිත්‍රා නම් ගුරුවරයා හමු වූ විට පොහොච්චු මඩෙන් මතු වේ. එයට පසු, එම වාරිකාවේ යෙදෙන සියලුම ගවේෂකයින් සඳහා මානසික ජයග්රාහී දර්ශක 4 ක් (සෝවාන්, සකුර්දාගාමි, අනාගාමි සහ නිර්වාණය) බුදුරජාණන් වහන්සේ හඳුනාදී ඇත. එම දර්ශක නෙළුම් මල පිපීමේ විවිධ අවධීන් සංකේතවත් කරයි. උදාහරණයක් ලෙස, **දරුවන් කිහිප දෙනෙකුගේ මවක් වූ** සුජාතා නම් උපාසිකාවට ඇගේ මරණයට පෙර ළඟා විය හැකි වූයේ පළමු ජයග්රාහී සන්ධිස්ථානයට (සෝවාන්) පමණි. නමුත්, බුදුන්ගේ පියා වන සුද්දෝධනන රජුට, රටේ ප්රමුඛ දේශපාලන නායකයා ලෙස සිය **රාජකාරී ඉටු කරන අතරතුරම**, අධියාත්මික ගවේෂණයේ අවසාන භාගය (අනාගාමි) කරා ළඟා වීමට ඔහුගේ මරණයට පෙර හැකි විය

සම්මා දැක්මක් සඳහා බෞද්ධ සාහිත්‍යයෙන් දර්ශනයක්

සුද්දෝධන රජතුමා, බෞද්ධ අධියාත්මික ගමනේ අවසාන භාගය වන අනාගාමී දැක්ම වෙත ළඟා වුවද එකල ජීවත් වූ නවත් දේශපාලකයෙක් වන කොසොල් රජුට එම අධියාත්මික මාර්ගය මඟ හැරුණි. පුරාණ කතාවට අනුව, කොසොල් රජුගේ අධික ලෙස ආහාර ගැනීමේ පුරුදු නිසා ඔහු සෞඛ්‍ය සම්පන්න පුද්ගලයෙකු නොවීය. වෙනත් වචන වලින් කිවහොත් ඔහු සෞඛ්‍යය වැදගත් කාරණයක් ලෙස සලකුවේ නැත. තම රාජධානියේ දේශපාලන ගැටලු කිසි විටෙකත් අවසන් නොවීම නිසා ඔහු ජරීනිමන් ජීවිතයක් ගත කළේද නැත. ඔහු බුදුන්ගේ හොඳ මිතුරෙකු වුවද, රට කළමනාකරණය කරන්න ඔහු කිසි විටෙකත් බුදුන්ගේ උපදෙස් විශ්වාස කළේද නැත. ඔහු අත්තවාදී ආගමික විශ්වාස කළ අයෙකි. රජු තම පුරවැසියන් සහ බුදුන් වහන්සේ සමඟ පැවති රැස්වීමකට සහභාගී වී, ඔහු නැවත මාළිගාවට ගිය පසු, රැස්වීමට පැමිණි පුරවැසියන්ට හා රජුගේ අනුගාමිකයන්ට බුදුන් වහන්සේ දේශනාවක් කළේය. බුදුන් වහන්සේ එම දේශනා කිරීමේදී රජුගේ දුර්වල පාලන සහ ජීවන රටාව සැඟලන පසුබිමක් ලෙස භාවිතා කළහ. එම දේශනාවහි පළමු උපදෙස් දෙක වර්තමාන දේශපාලන පක්ෂ සඳහාද දර්ශනයක් (Vision) සකස් කිරීම සඳහාද භාවිතා කළ හැකිය. එම උපදෙස් පහත පරිදි වේ. (ධම්මපද පදය 204)

දැක්ම (Vision)

- **අරෝග්‍යා පරමා ලාබා** (ඕනෑම සංවර්ධනකදී එහි ඉහළම උත්තරීතර ලාභය (Supreme Profit) ලෙස පුරවැසියන්ගේ සෞඛ්‍ය හා ජීවත්වන පරිසරයේ තිරසාර බව, මිනුම් දණ්ඩ සැලකිය යුතුය)²⁷
- **සත්තුස්ථි පරමන් ධනම්** (ඕනෑම වියාපෘතියකින් උත්පාදනය වන උත්තරීතර ධනය, (Supreme Wealth) සියලුම පුරවැසියන්ගේ අත්යෝග්‍ය සහජීවනය, ඔවුන්ගේ මානසික විවේකය සහ මානසික සතුට ලෙස සැලකිය යුතුය. ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී දේශපාලන ක්‍රම තුළ මෙම දැක්මේදී මැතිවරණයකදී පරාජිත වන දේශපාලන පක්ෂ සදාකාලික විරුද්ධවාදීන් ලෙස නොව, විකල්ප පක්ෂයන් ලෙස තමන්ගේ වගකීම් පාර්ලිමේන්තුවේදී ඉටු කරයි.)

ඉහත දැක්ම සාක්ෂාත් කර ගැනීම සඳහා, මෙහෙයුම (Mission) ලෙස රටේ ජනාධිපති පහත දැක්වෙන දෙවැනි උපදෙස් දෙක, භාවිතා කළ හැකිය.

මෙහෙයුම (Mission)

විශ්වාසා පරාමා නාති: (පුරවැසියන්ව මානසිකව හික්මවීමට හැකි, ගුණවත්, හේතු පල ධර්මය විශ්වාස කරන, සාමාන්‍ය ජනතාවට නිවැරදි දැක්මක් ලබා දිය හැකි පරිපූර්ණ ආගමික නායකයන් හඳුනාගැනීමට රටේ ජනාධිපති දක්ෂ විය යුතුයි. එවන් ගුණවත් අය විශ්වාසවන්තම මිතුරන් ලෙස බෞද්ධ දර්ශනයේ අර්ථ දක්වා ඇත).

නිබ්බානම් පරමාන් සුකම්: (ආගම කුමක් වුවත්, එවන් නිවැරදි දැක්මක් පරිපූර්ණ ගුණවත් ආගමික නායකයන් පෙන්වන ලද අවසාන ආගමික විමුක්තියක් වැසියන්ගේ එක් ජර්ධන පරමාර්ථයක් විය යුතු බව ජනතාවට ඒත්තු ගැන්වීමට රටේ ජනාධිපති දක්ෂ විය යුතුයි).

බෞද්ධයින්, නිබ්බාන ලෙස අවසාන ඉලක්කය නම් කර ඇත. වෙනත් ආගම් අනුගමනය කරන පුරවැසියන්ට එය සදාකාලිකත්වයක් හෝ දෙවියෙකු හෝ ස්වර්ගයක් විය හැකිය. ඔවුන්ගේ ආගමික නායකයන්ට නිවැරදි දැක්ම තිබේ නම් මෙම මෙහෙයුමට ආගම බාධාවක් නොවේ.

බෞද්ධ දණ්ඩනය ක්‍රමය

බුදු දහමේ සම්මා සංකල්පනා අනුව, හීලෑ කළ නොහැකි අපරාධකරුවන්ට බෞද්ධ දණ්ඩන වන්නේ බිරහ්ම දණ්ඩනයයි. බිරහ්ම දණ්ඩනය ක්‍රමයේදී, එම අපරාධකරුවන් කිසිදු සමාජ රැස්වීමකට සම්බන්ධ නොකිරීම මගින් සමාජය විසින්ම ඔවුන්ව හෙළා දකින ලදී. එය සමාජය විසින්ම පනවනු ලැබේ. පරිසරය හානියට පත් කරන පුද්ගලයින් හා ඔවුන්ගේ පවුල් රොඩ් වැනි පහත් කුල ලෙස හංවඩු ගැසුහ. වෘත්තීය ඊර්ෂ්‍යාවන් (Professionally Jealous) රෝග ලක්ෂණ ඇති පුද්ගලයින් ද එම ගණයට වැටේ, බුදුරජාණන් වහන්සේ පවා තම ගෝලයන් කිහිපදෙනෙකු සමඟ කතා කිරීම ප්‍රතික්ෂේප කරමින් බ්‍රහ්ම දණ්ඩනය පනවා ඔවුන් හික්මවූහ, දේශපාලන නායකයින් තෝරා ගැනීමේදී ද සමාජය එම ක්‍රමයම භාවිතා කළේය. මම හිතන්නේ ජනාධිපති තුමාට හෝ මැතිවරණ කොමසාරිස් තුමාටද අපේ ජනතාව අතර එම මානසික වාතාවරණය ඇති කළ හැකි නම්, නිවැරදි දේශපාලන නායකයන් පාර්ලිමේන්තුවට යෑම ස්වයංක්‍රීයව සිදුවනු ඇත.

1 වන පරිච්ඡේදයේ ඇමුණුම 3

පසුගිය ශත වර්ෂය තුළ සංවර්ධනය කරන ලද වාරිමාර්ග ව්‍යාපෘතිවල ඉංජිනේරුමය සැලසුම් පිටුපස ඇති ‘දුක්ඛ දායක සත්‍යය’ (“Inconvenient Truth”)²⁸

(This article was published in Economic Review Magazine in 2010 April and Legacy of Heritager Magazine published by Dharmapala Padanama 2020 Jan)

හැඳින්වීම

වාරිමාර්ග ජලාශයකට පහළින් පිහිටි ඉඩම් කෘෂි වගා සහිත බිමක් බවට පත් කිරීම සාමාන්‍යයෙන් හැඳින්වෙන්නේ “පහළ නිම්න සංවර්ධනය” (Downstream Development) යනුවෙනි. අපේ අතීත වාරි-ජල විද්‍යාත්මක කටයුතු ගැන කථාකරන විට සාමාන්‍යයෙන් අප සඳහන් කරන්නේ අපේ මුතුන් මිත්තන් විසින් ඉදි කරන ලද විශාල බැම් සහ වැව් වල ශ්‍රී විභූතිය ගැන පමණකි. වැවට පහළින් පිහිටි ප්‍රදේශය සංවර්ධනය සඳහා උපයෝගී කරගත් ක්‍රමවේදයන් පිටුපස තිබුණු බුද්ධි මහිමය අගය කරනු ලබන්නේ ඉතා කලාතුරකිනි. පහළ නිම්න සංවර්ධනය පිළිබඳ පැරණි කලාව ඉතා පුළුල් දැනුමකින් සමන්විත වූ අතර, එය පසුගිය සියවස තුළ දී අනුගමනය කළ පිළිවෙතට වඩා සම්පූර්ණයෙන් වෙනස් එකකි. මෙම ලිපියේ දී එම පැරණි ප්‍රවේශයේ තිබුණු බහුවිධ අරමුණු පැහැදිලි කරන අතරම, වී වැනි එකක් හෝ හෝග සුළු වර්ගයක් සඳහා පමණක් වාරිජල සම්පාදනය කිරීම සහ ජනතාව පදිංචි කිරීම පමණක් අරමුණු කරගත් වර්තමාන වාරි-ජල විද්‍යාත්මක වින්තනය විශ්ලේෂණය කිරීමට ද උත්සාහ කරනු ලැබේ. මෙම විශ්ලේෂණයේ ප්‍රධාන කාර්යය වන්නේ පසුගිය සියවස තුළ ජල සම්පත් කළමනාකරණය සඳහා යොදාගත් ප්‍රවේශයන් වැඩි දියුණු කොට වඩා සාකලාස සහ තිරසාර ක්‍රමවේදයක් බවට පත් කිරීම සඳහා තීරණ ගන්නා අය අතර විවෘත මතසකිත් සාකච්ඡාවක් ආරම්භ කිරීමය.

පසුගිය ශතවර්ෂය තුළ ජලාශ පහළ ප්‍රදේශ සංවර්ධනය කිරීම සඳහා යොදාගත් ප්‍රවේශයන්

වාරිමාර්ග යෝජනා වල, ජලාශය, වේල්ල ප්‍රධාන ඇල, සොරොව්, වාන් ආදී ප්‍රධාන ඉදිකිරීම් (Head Works) අදියර අවසාන වීමත් සමග, පහළ නිම්න සංවර්ධනය ආරම්භ කරන ප්‍රථම වෘත්තීයයන් පිරිස වනුයේ වාරිමාර්ග ඉංජිනේරුවන් ය. පහළ නිම්න සංවර්ධන සැලසුම සකස් කිරීම සඳහා ඔවුන් විසින් භාවිතා කරන මූලික දත්ත සටහන වනුයේ එම ප්‍රදේශයේ සමෝච්ඡ රේඛා සහ ස්වභාවික භූ දර්ශන දැක්වෙන සිතියමකි. මෙම අභ්‍යාසයේ ප්‍රථම ක්‍රියාකාරකම වනුයේ ගුරුත්ව බලය උපයෝගී කරගනිමින් ජලාශයේ සිට ස්වාභාවිකව ගලන ජල සම්පාදනය කළ හැකි ප්‍රදේශ හඳුනා ගැනීමය. ඊළඟට, සමෝච්ඡ රේඛා අනුගමනය කරමින් ප්‍රධාන ඇල මාර්ගයට පහළින් පිහිටුවන අනෙක් ඇල මාර්ග ජාලය සැලසුම් කරන්නේ, ගුරුත්ව බලය උපයෝගී කරගෙන උපරිම ප්‍රදේශයකට ජලය සැපයීමේ අරමුණ ඇතිවය. වර්තමාන සැලසුම් වල දී ප්‍රධාන ඇල උස්වැටියවල් (Ridges) හරහා

28 ස්වභාවික පරිසරය පිළිබඳ ජාත්‍යන්තරව ජනතාව දැනුවත් කිරීම සඳහා ඇමරිකා එක්සත් ජනපදයේ හිටපු උප ජනාධිපති අල්ගෝර් ගෙන ගිය වැඩ සටහන පිළිබඳව (Davis Guggenheim) නිපද වූ වාර්තා චිත්‍රපටයෙහි නම මෙහි දී භාවිතා කරන ලදී. වැඩි දුර විස්තර සඳහා www.inconvenient truth.com බලන්න.

ගමන් කරන ස්ථාන වලදී උප ඇලවලට, ජලය මුදාහරිනු ලැබේ. මෙම උප ඇලවල් සාමාන්‍යයෙන් හැඩය ලබන්නේ සරල රේඛා වශයෙනි. ඊළඟට වාරිමාර්ග ඉංජිනේරුවන් විසින් ජල විද්‍යාත්මක සූත්‍ර භාවිතා කොට ඇල මාර්ග වල ගැඹුර සහ පලල තීරණය කරනු ලැබේ. ඇලවල් වල ජලය ගලන වේගය පාලනය කිරීම සඳහා එම ඇල හරහට කොන්ක්‍රීට් ව්‍යුහයන් ඉදි කරනු ලැබේ.

කෘෂි භූමි සකස් කිරීමේදී අදාළ භූමි ප්‍රදේශය තුළ ජල සම්පාදනය කළ හැකි ප්‍රදේශ වල, නිම්න හරහා පවතින වැව් බැම් ආදී බාධක ඉවත් කරනු ලබන අතර, ජලය පහසුවෙන් බැස යාම සඳහා ස්වභාවිකව පිහිටි ඇලවල වාරි අපවහන ඇලවල් ලෙස පුළුල් කරනු ලැබේ. ඊළඟට ජල සම්පාදනය කළ හැකි ප්‍රදේශවල භූ දර්ශනයේ මෙතෙක් ඉතිරිව ඇති වනාන්තර කොටස් ආදිය එළිකර භූමිය සකස් කරනු ලබන්නේ ජලය ඒකාකාරව පැතිර වීම සඳහා පොළොව හැකිතාක් දුරට සමතලා කිරීමට ය. ඊළඟට භූමිය හෙක්ටයාර් එකක පමණ කොටස් කොට ගොවීන්ට බෙදා දෙනු ලැබේ. ඔවුන්ගේ නිවාස සහ ගෙවතු සඳහා, ඇල මාර්ග වලින් ඉහල පිහිටා ඇති ප්‍රදේශවලින් ඉඩම් වෙන්කර දෙනු ලැබේ. මෙම ක්‍රමවේදයේ දී වැඩිපුර ජලය සැපයිය හැකිනම් වැඩියෙන් ඉඩම් සංවර්ධනය කරන ලබන අතර, වනාන්තර, තෙත් බිම් ව්‍යාකූලතා සහ සත්ත්වයන් යන අනෙකුත් ස්වභාවික සම්පත් මගින් ඉටුවන කාර්යයන් සියල්ල දෙවැනි ස්ථානයට ඇද දමනු ලැබේ. ජල සම්පත් සංවර්ධනයේ දී ප්‍රධාන ස්ථානයෙහි ලා සලකනු ලබන්නේ ජල ඒකකයක් මගින් ඉපැයිය හැකි මුදල් ප්‍රමාණයයි. මෙම ක්‍රමවේදයේ දී ඉංජිනේරුමය වික්‍රමයන් මගින් (උදාහරණ: ශ්‍රී ලංකාවේ මහවැලි ගඟ පොල්ගොල්ලේ දී හැරවීම), අමතර ජලය(ප්‍රදේශයකට) සැපයීමට හැකි වූ විට එහි තුළ පිහිටා ඇති වනාන්තර ශේෂ, වගුරු බිම් පවතින වැව් තාවුළු ආදී "එලදායී නොවන" සියලුම ස්වභාවික ලක්ෂණ ඉවත් කොට, අලුතින් ලැබුණ ජලය උපයෝගී කර (ප්‍රධාන වශයෙන්) කෘෂිකර්මය සඳහා (පමනක්) භූමිය පරිවර්තනය කරනු ලැබේ. වර්තමානයේ දී භාවිතා නොකරන නමුත්, හැත්තෑ ගණන් වල දී, ඇමරිකා එක්සත් ජනපදයේ ටෙනසි නිම්නය වැනි මහා පරිමාණ වාණිජ ගොවිපළවල් සංවර්ධනයේ භාවිතා කළේ ද මෙම දර්ශනයම විය.

නවීන යෝජනාක්‍රම වල ජල කළමනාකරණය

නවීන වාරි ජල කළමනාකරණ අභ්‍යාසයේ කාර්යක්ෂමතාවය මනිනු ලබන්නේ උපරිම බිම් ප්‍රමාණයකට එක සමානව ජලය බෙදා දීම අනුවය. අප විසින් නවීන යයි සලකනු ලබන ජල කළමනාකරණයේ ප්‍රධාන අරමුණ වූයේ ජලය සමසේ බෙදා හැරීම මගින් සෑම කෙනෙකුටම සමාන ජල ප්‍රමාණයක් ලැබීමට සැලැස්වීමයි. මෙම ප්‍රවේශයේ දී ඉංජිනේරුවන් උපකල්පනය කළේ අසල්වැසි ගොවීන් අතර පවතින සමාජ ඒකාග්‍රතාවය මුළුමනින්ම රඳා පවතින්නේ සෑම ගොවියෙකුටම එක සමාන ජල ප්‍රමාණයක් ලැබීම වැනි දැඩි ප්‍රමාණාත්මක සාධක මත බවයි. සැලසුමේ සඳහන් දැඩි (rigid) කාල සටහන් වලට අනුව ගොවීන් සමසේ ජලය බෙදා ගන්නේ නැතිනම් ඊළඟට වෙනස් වෘත්තීයයන් කණ්ඩායමක් (සමාජ විද්‍යාඥයන්) හඳුන්වා දෙනු ලබන්නේ සමානව බෙදා ගැනීම ගැන ගොවීන්ට උගැන්වීමට ය.

ගොවි සංවිධාන සහ නවීන සැලැස්ම

වර්තමාන සැලසුම්කරුවන් තේරුම් නොගත් කරුණ වන්නේ පහළ නිම්න ප්‍රදේශ සංවර්ධනය සඳහා ඔවුන් භාවිතා කළ ආකෘතිය ඇමෙරිකා එක්සත් ජනපදයේ ටෙනසි නිම්නයේ එක් ගොවියෙකුට හෝ සමාගමකට අයත් මහාපරිමාණ වාණිජ ගොවිපළවල් සඳහා භාවිතා කළ ආකෘතියේම කාබන් පිටපතක් බවය. අලෙවිකරණය කේන්ද්‍ර කරගත් නගර මධ්‍යස්ථාන ඉදිකිරීම ද නවීන ප්‍රවේශයේ අත්‍යවශ්‍ය අංගයකිග ග එම ව්‍යාපෘති වල සිටින්නේ ගොවීන් නොව "Ditch Riders" නමින්

හඳුන්වන පෞද්ගලික සමාගම් වලින් වැටුප් ලබන කම්කරුවන් පමණි. ටෙනසි නිම්න ආකෘතිය මෙහිදී ද බිම් මට්ටමෙන් ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා සුදුසු ආයතන ව්‍යුහයක් හඳුන්වා දීම මගින් එම සමාජ වාතාවරණයටම සමාන ආකෘතියක් ඇති කිරීම අවශ්‍යවේ. ඇලවල් පදනම් කරගත් ගොවි සංවිධාන බිහි වීම මෙම උත්සාහයේ ප්‍රතිඵලයකි. නවීන සැලසුම්කරුවන් අපේක්ෂා කරන්නේ ගොවීන්, වාරිමාර්ග ඇලවල් වැනි වංචල ජල මූලාශ්‍රිත කේන්ද්‍ර කොට සංවිධානය වී බටහිර රටවල් වල මෙන් වැටුප් ලබන කම්කරුවන් යොදා ගනිමින් ලාභ අපේක්ෂාවෙන් කටයුතු කරන ආයතනයක් මෙන්, ජල කළමනාකරණය ද සිදු කරනු ඇති බවයි. නමුත් සත්‍ය තත්ත්වය එය නොවේ. මෙම උපකල්පනය මත පොළවේදී සැබෑ නොවූ විට, සැලසුමට පදනම් වූ යථාර්ථවාදී නොවන සමාජ උපකල්පනයන් විවේචනාත්මකව විශ්ලේෂණය කිරීම වෙනුවට, සැලසුමට අනුව ක්‍රියාත්මක වීම සඳහා සංවිධානය නොවීම පිළිබඳ වරද ගොවීන් පිට පටවන ලදී. කෙසේ නමුත් සත්‍යය වන්නේ සැබෑ සමාජ තත්ත්වයන්ට අනුගත වූ උපකල්පනයන් මෙම සැලසුම්වල පිටුපස නැති බවය.

පැරණි ප්‍රවේශය

නූතන ක්‍රමයට වඩා හාත්පසින්ම වෙනස් ක්‍රමයක් වූ පෞරාණික ප්‍රවේශයේ දී අනුගමනය කරන ලද දර්ශනය කලා වැව යෝධ ඇල යටතේ ඇති ප්‍රදේශ වල දැනටමත් තිබෙන සත්‍ය ඓතිහාසික සිහිවටන මගින් පෙන්නුම් කළ හැක. කලා වැව සෑදීමට පෙර යෝධ ඇලට ජලය සපයන ලද්දේ කලා ඔය හරහා ඉදි කරන ලද කුඩා අමුණකිනි. ධාතුසේන රජතුමා විසින් කලා වැව සෑදූ පසු එම ප්‍රදේශ වලට අමතර ජලය සැපයීමට හැකි විය. කලින් කලා ඔය දිගේ කුඩා ප්‍රදේශයකට ජලය සැපයූ යෝධ ඇල අනුරාධපුරය දක්වා දීර්ඝ කරන ලද්දේ එම ඇල මාර්ගය පහලින් මෙතෙක් එල්ලන්ගාව (Cascade) ක්‍රමයට (එකකට එකක් පහළත් පිහිටි) වැටී මගින් ජලය සපයන ලද ප්‍රදේශ වලට එම අමතර ජලය සපයමිනි. අමතර ජලය භාවිතා කරමින් අළුත් ඉඩම් කෘෂිකර්මයට යොදා ගැනීම සඳහා කැලෑ එළි කිරීම වෙනුවට එම ප්‍රදේශ වල පැවති කෘෂි ඉඩම් වලට වගා තීව්‍රතාවය වැඩි කිරීමට (අමතර කන්නයක් වගා කිරීම වැනි) ක්‍රියාකරන ලදී. එසේම සමස්ත ප්‍රදේශයේ භූගත ජල මට්ටම අඩු නොවී පවත්වා ගැනීම සඳහා ප්‍රදේශයට ලැබෙන වර්ෂාපතනය ආරක්ෂා කර ගැනීමට වනාන්තර තුළ “කුලු වැව්” නමින් හැඳින්වූ වෙනත් වර්ගයක වැව් සාදන ලදී. එහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් කැලෑ ප්‍රදේශ වලට නියඟයන්ට මුහුණ දීමට කොහෙත්ම සිදු නොවූයේ හෝ එවැනි අවස්ථා අවම වූයේ හරියටම අවශ්‍ය ස්ථානවලම ජලය රඳවා තබාගත් බැවිනි. අමතර භූගත ජලය මගින් පෝෂිත වූ වනාන්තර ප්‍රදේශය විවිධ අල වර්ග, පළතුරු වැනි අතිරේක ආහාර සපයන කලාපයක් බවට ද පත්විය. කැලය තුළ හේන් වගාවන් කරන ලද්දේ පරිසර හිතකාමී තිරසාර ක්‍රමයන් අනුගමනය කරමිනි. වෙනත් වචන වලින් කිවහොත් අලුත් ජලාශය මගින් සැපයුණු අතිරේක ජලය භාවිතා කෙරුණේ සමස්ත පරිසරය බහු ක්‍රියාකාරකම් සහිත තෙත් කලාපයක් බවට පත් කිරීමට විනා ජලසම්පාදිත ඒකාකාරී කෘෂි ප්‍රදේශයක් බවට පත් කිරීමට නොවේ. එම ක්‍රමයේ තවත් අරමුණක් වූයේ සතා සර්පයාද ආරක්ෂා කිරීමය. උදාහරණයක් ලෙස වැව් තාවුල්ලේ වැවුණු තණ ගවයන්ට මෙන්ම වල් අලියන්ට ද ආහාර විය. එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස එදා අද මෙන් අලි-මිනිස් ගැටුම් නොතිබිණි. වගා කිරීමෙන් පසු අත්හැර දමන ලද හේන් වල වැවුණු තණ කොළ දඩ මස් සපයන වන සතුන්ට ද ආහාර සැපයීය. අතිරේකව ලැබුණු ජලයෙන් පිරුණු ග්‍රාමීය වැව් වල මිරිදිය ධීවර කර්මාන්තය ද සිදු කරන ලදී.

පැරණි සැලසුම්වල කාර්යක්ෂම තවත් එක් අංගයක් වූයේ ස්වාභාවිකව ඇලවල් දිගේ ගලන ජලය පාලනය කිරීමට කොන්ක්‍රීට් යොදාගනිමින් කරන ඉදිකිරීම් අවශ්‍යතාවය අවම වීමය. පැරණි සැලසුම් වලට අනුව ජලාශ වලින් කෘෂිකර්මය සඳහා ජලය ලබා ගත්තේ ප්‍රධාන ඇල මාර්ගය නිම්න (Vallies) හරහා ගමන් කරන අවස්ථාවලදී ය. මෙම හරස් ස්ථාන වලදී ජලය නිම්නයේ ස්වභාවික

ඇලවල් වලට යොමු කරන ලද්දේ, එම ජල මාර්ග දිගේ එල්ලන්ගාව (Cascade) ක්‍රමයට වැව් සහ කුඹුරු දාමයකට ජලය ලබා දෙමින්, අනෙකුත් විවිධ ගෘහ අවශ්‍යතා සඳහා ද ජලය ලබා දීමටය.

පැරණි ක්‍රමය යටතේ ජල කළමනාකරණය

පැරණි සැලසුම් වල තිබෙන තවත් සැඟවුණ ලක්ෂණයක් වනුයේ ජලය හැකි තාක් දුරට ස්ථිතිකව (Stationary) තබා ගැනීමට සැලසුම් කරුවන් උත්සාහ කිරීමය. ජලාශ ස්ථාවරව පැවතීම නිසා ගොවීන් කණ්ඩායම් වලට වෙන වෙනම ජලය කළමනාකරණය විමධ්‍යගතව පහසුවෙන් කළ හැකි විය. ග්‍රාමීය වැව් වැනි මෙවන් ස්ථාවර ජලාශ වටා ස්වයංක්‍රීයව ම ගොවීන් කණ්ඩායම් (ගම්) ලෙස සංවිධානය වේ. ජල මූල්‍ය ගොවීන් විසින් කළමනාකරණය කරනු ලැබේ යයි අපේක්ෂා කරන්නේ නම් එසේ කළමනාකරණය කරන්නන් හට කන්නයේ ඉදිරි කාලය සඳහා එම මූලාශ්‍රයෙන් ලැබෙන ජල ප්‍රමාණය ගැන කල් තබා පුරෝකථනය කිරීමේ හැකියාව තිබිය යුතුය. ජල සම්පත එලෙස කණ්ඩායමක් ලෙස විමධ්‍යගතව කළමනාකරණය කිරීමට අවශ්‍ය පූර්ව කොන්දේසි එල්ලන්ගාව ක්‍රමයට සැකසුණු වැව් මගින් සම්පූර්ණ වන අතර එය තුළින් ඉබේටම බිහිවන ගොවි සංවිධාන, - වෙනත් වචන වලින් කිවහොත් අපගේ ගම්වල සාම්ප්‍රදායික පරිසරයේ තිබුණු ගම-බිහිවීමට අවකාශ සහ අවස්ථාව සැලසුණි. නවීන සැලසුම් යටතේ ඇල මාර්ග පදනම් කරගෙන පිහිටුවන ලද ගොවි සංවිධාන නායකයන් වෙනුවට, ගම් මට්ටමේ සිටි වෙල් විදානේවරු ජලය කළමනාකරණය කිරීම පිළිබඳව පැරණි ප්‍රවේශය තුළ වගකිව යුත්තෝ වූහ. එම ගම්වල තිබුණු විහාරස්ථාන මගින් ද අධ්‍යාත්මික සංවර්ධනය මගින් ගම් සමාජ ගැටුම් අවම කිරීම සඳහා කාර්යභාරයක් ඉටු කරන ලදී. වැව-පන්සල-ගම යන සංයෝජනය පැරණි සැලසුම් වල කළමනාකරණ ඒකකය වූ අතර නවීන සැලසුම් වල කළමනාකරණ ඒකකය ලෙස සලකන ලද්දේ ගොවි බිම් වලින් දුරස්ථ පිහිටි මධ්‍යගත එක් වැවක් මහ පරිමාන වැවක් මගින් ලැබෙන විසුරුවාහරින කඩින් කඩ ජලය ගලායන අතු ඇලකි.

පැරණි ක්‍රමය යටතේ පරිසරයට ගරු කිරීම

යම්කිසි භූ දර්ශනයක විවිධ පාරිසරික අංග ලක්ෂණ යනු සමස්ත පරිසර පද්ධතියේම අවිභේදනීය කොටස් බව නූතන වාරි-තාක්ෂණවේදීන්ගේ අවධානයට බොහෝ විට ලක් නොවේ. පැරණි සැලසුමට අනුව ගංගොඩ, හේන සහ වැවට යටකළ බිම් මෙන්ම කුඩා වැවක විවිධ අවශ්‍යතා සඳහා වෙන්වූ ගොඩවල (වැව ඉහළ රොන් මඩ රඳවා ගන්නා ස්ථානය) ඉස් වැටිය (වැව ඉහළ ආරක්ෂිත වේල්ල), ගස් ගොම්මන (වැව ඉහළ සුළං බාධකය) පෙරහන (වැව ඉහළින් ගලා එන ජලයේ රොන්මඩ පෙරීම සඳහා වූ තණ බිස්ස) කට්ට කඩුව (වැව පහළ සුළං බාධකය) තිස් බඩේ (ගම වටා ආරක්ෂාව සපයන බිම් තීරුව) කිවුල් ඇල (ජල සම්පාදනය කළ පහත් බිම්වල ජල අපවහනයට යොදාගත් පොදු ඇල) ආදියද ජල සම්පාදනය කරනු ලැබූ කෘෂි කාර්මික ඉඩම් මෙන්ම සැලැස්මේ අත්‍යවශ්‍ය අංග ලෙස සලකන ලදී. (ධර්මසේන, 2004)නමුත් නූතන ප්‍රවේශයන්හි දී එලෙස පරිසර පද්ධතියේ විවිධ කාර්යයන් සඳහා වෙන් කළ යුතු ඉඩම් ද කෘෂි ඉඩම් බවට පත් කරනු ලබන්නේ ජල මූලය මගින් උපරිම බිම් ප්‍රමාණයකට ජලය සැපයීම ප්‍රධාන අරමුණ වූ බැවිනි.

කතුවරයාගේ අත්දැකීමක්

මහවැලි සංවර්ධන මණ්ඩලයේ වාරිමාර්ග ඉංජිනේරුවරයෙකු වූ මම 1974දී මගේ වෘත්තීය ආරම්භ කළ අවස්ථාවේදී කලා වැව දකුණු ඉවුරේ තලාව-එප්පාවල ප්‍රදේශය ජල සම්පාදිත කෘෂිකර්මය සඳහා සංවර්ධනය කිරීමේ වගකීම පැවරුණු ඉංජිනේරුවන්ගෙන් එක් අයෙකු වූයෙමි. පොල්ගොල්ලෙන් හරවන ලද මහවැලි ගඟෙන් ලැබෙන අමතර ජලය කෘෂිකාර්මික කටයුතු සඳහා සැපයීමට 1975දී අප විසින් කලා වැව පහළ ප්‍රදේශ සංවර්ධන කටයුතු ආරම්භ කරන ලදී. මෙලෙස සංවර්ධනය සඳහා තෝරාගනු ලැබුවේ කලා වැවේ සිට අනුරාධපුරය දක්වා ගලා යන යෝධ ඇලට පහළින් පිහිටි ප්‍රදේශයයි. අප අනුගමනය කළ ක්‍රියාමාර්ගය වූයේ වංගු සහිත මාර්ගයක ගමන් ගත්

පැරණි යෝධ ඇල කෙලින් කොට “දකුණු ඉවුරේ ප්‍රධාන ඇල” -පසුව “ජය ගඟ” ලෙස හඳුන්වනු ලබන නවීන ඇලක් නිර්මාණය කිරීමය. එම අවදියේදී අප විශ්වාස කළේ පැරැන්නන් යෝධ ඇල වංගු සහිත ව නිර්මාණය කිරීමට හේතුව ගල් පර්වත මග හැරීමට අවශ්‍ය වීම නිසා බවත්, ඔවුන්ට ගල් පර්වත හැරීමට අවශ්‍ය දැනුම නොතිබුණු බවත් ය. අපට අමතක වූ කරුණ වූයේ අපේ මැදිහත් වීමට බොහෝ ඉහත කාලයක දී ක්‍රමානුකූලව සහ අවශ්‍ය පරිදි ගල් පුපුරුවා හැරීමට සහ ගල් මට්ටම් කිරීමෙන් අවශ්‍ය සියුම් හැඩතල පවා මතු කර ගැනීමට ඔවුන් විශේෂඥයන් වූ බව සහ ඒ මගින් දැවැන්ත කලුගලක් සියුම් ප්‍රතිමාවක් බවට පත් කොට තැනූ ලෝක පූජන අවුකන පිළිමය වැන්නක් කලා වැව ඉදිරිපිටම තිබුණු බවත් ය.

යෝධ ඇල සම්බන්ධව තවත් සින් ගන්නා සුළු ප්‍රශ්නකාරී ලක්ෂණයක් වූයේ එය ඉතා අඩු බැස්මක් සහිත එකක් වීමය. ඇත්ත වශයෙන්ම එය දික් ගත්වන ලද වැවක් ලෙස නිර්මාණය කර තිබුණි. අනික් අතට අලුතින් නිර්මාණය කල ජය ගඟ යනු වේගයෙන් ගලා යන අධික බැස්මක් සහිත ඇලයි. පැරණි යෝධ ඇල කෙලින් කොට නවීන අධිවේගී ඇලක් බවට පත් කිරීමේ ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් අලුතෙන් සංවර්ධනය කරනු ලැබූ පහළ නිම්න ප්‍රදේශ වලට ජලය හැරවීම සඳහා නවීන ඇල හරහා කොන්ක්‍රීට් අමුණු (Regulators) ඉදි කිරීමට අපට සිදු විය. පැරණි යෝධ ඇල සඳහා එවැනි ඉදිකිරීම් අවශ්‍ය වී නොතිබුණේ එය ඉතා අඩු බැස්මක් සහිතව දිගටි ජලාශයක් මෙන් ක්‍රියා කළ බැවිනි. ප්‍රධාන ඇලෙන් පටන්ගන්න අලුතින් නිර්මාණය කල බෙදා හරින ඇලවල් සහ කේෂ්ත්‍ර ඇලවල් ජාලයක් හරහා ජලය බෙදා හැරීම සඳහාද, එවැනි අමුණු සෑදීමට නවීන සැලසුමට අනුව අවශ්‍ය විය. මේ ආකාරයෙන් භූමිය මතුපිට ජලය බෙදා හැරීම සහ පාලනය කිරීම සඳහා කොන්ක්‍රීට් නිර්මිත දහස් ගණනක් ඉදි කරන ලදී. පැරණි ක්‍රමය යටතේ එවැනි කෘතිම පාලක ව්‍යුහයන් ඉදි කිරීමේ අවශ්‍යතාවය අවම වූයේ, ස්වභාව ධර්මය විසින් නිර්මාණය කරන ලද මාර්ග ඔස්සේම ජලය බෙදාහරින ලද බැවිනි. එහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් පැරණි සැලැස්ම ස්වභාවික පරිසරයේ ම කොටසක් බවට පත් වූ අතර ඒ මගින් අඛණ්ඩ වියදම් දැරිය යුතු නඩත්තුවක් අවශ්‍ය නොවීය.

හැත්තෑ ගණන් වලදී පැරණි යෝධ ඇල යටතේ තිබුණු ඉඩම් සංවර්ධන කිරීමෙන් අප නියැලී සිටින අතර, ප්‍රදේශයේ තිබුණු වැව් බොහොමයක් නවීන සැලසුමට අවශ්‍ය වූ පරිදි කඩා අයින් කිරීමට ද අපට සිදු විය. එම කාලයේදී ප්‍රදේශයේ සාම්ප්‍රදායික ගම් වල මුල් පදිංචිකරුවන්ගෙන් එල්ල වූ බලපෑම් හේතු කොට ගෙන වඩා විශාල වැව් කිහිපයක් එසේ විනාශ නොකොට ඉතිරි කිරීමට ද සිදු විය. මහවැලි අධිකාරිය විසින් වැව් කඩා බිඳ දැමීම වැළැක්වීමට මහජනතාව විසින් එවකට සිටි ජනාධිපති ජේ. ආර්. ජයවර්ධන මහතා ද කැඳවන ලදී.

අප තව දුරටත් නිරීක්ෂණය කළේ පුරාන වාරි වැව් වලට අමතරව, කපා එළි කොට ගොවි බිම් බවට පත් කිරීමට නියමිතව තිබූ කැලෑ ප්‍රදේශවල කුඩා නිම්න හරහා කුඩා වේළි රාශියක් තනා තිබූ බවය. අපේ සැලසුම් නිර්ණායක අනුව එම වේළි අපට පෙනුනේ කිසිසේත්ම නොවටිනා දේවල් හැටියට ය. එමනිසා කැලය එළි කරන අතරම මෙම කුඩා වේළි ද ඉවත් කරන ලද්දේ හැකි උපරිම ඉඩම් ප්‍රමාණයකට ජලය සැපයීම සඳහා හැකිතාක් දුරට ඉඩම් සමතලා කිරීමට ය. කෙසේවෙතත් එම වේළි යනු පැරණි සැලැස්මේ පරිසර විද්‍යාත්මක සංරචකයන් වූ “කුලු වැව්” විය.

ඉඩම් සංවර්ධන මුල් අවධියේ (1975 පමණ) ව්‍යාපෘති ඉංජිනේරුවකු ලෙස මා කටයුතු කළ ප්‍රදේශයේම වසර 30 කට පමණ පසු 2003 දී, වාරිමාර්ග පුනරුත්ථාපන වැඩ සටහනකට සහභාගී වීමට මට අවස්ථාව සැලසුණි. පෙරදින වල (1975 පමණ) මේ ප්‍රදේශයේ සිට ගෙදර යන විට මී පැණි, මී කිරි සහ කුරක්කන් මුං ඇට වැනි ධාන්‍ය වර්ග බොහොමයක් මීලදී ගෙන රැගෙන යාමට පුරුදුවී සිටියෙමි. වර්තමානයේ මෙම ප්‍රදේශවල මී පැණි නැත. මක් නිසාද යත් රසායනික විෂ යෙදූ

ඉඩම් ආශ්‍රිතව මී මැස්සන් වද නොබඳින බැවිනි. පෙර මෙන් දේශීයව වැවූ ධාන්‍ය වර්ග දැන් නැත්තේ ඇයි? මෙයට වසර 30කට පෙර වී වගාව හැර වෙනත් හෝග වගාව සඳහා යොදාගත් ඉඩම් වලට සිදුවූයේ කුමක් ද? දේශීයව පහසුවෙන් වගා කළ හැකි ධාන්‍ය වෙනුවට ඔවුන් ආනයනය කළ පරිප්පු සහ පාන්පිටි මත යැපෙති. ඔවුන් මධ්‍යම කඳුකරයෙන් හරවා එවන වාරිමාර්ග ජලය මත පමණක් යැපෙන්නේ ඇයි? මෙහි මුල් පදිංචිකරුවන් සෑම කෙනෙකුගේම පාහේ ගෙවත්තේ ගවයන් එකක හෝ දෙදෙනෙකු එකල සිටි අතර ඇත්ත වශයෙන්ම එම මුල් පදිංචිකරුවන් ස්වයං පෝෂිත ජීවන රටාවක් පවත්වා ගෙන ගියහ. එකල සුලබ දසුනක් වූ ගව පට්ටි වලට සිදුවූයේ කුමක් ද? ජනතාව තමාගේ උදැසන තේ පානය සඳහා ආනයනය කළ කිරිපිටි මත යැපෙන්නේ ඇයි? ගම්බද කඩයක පවා කිරි බෝතලයක මිලටත් වඩා අධික මිලකට විකුණන භාණ්ඩයක් බවට බෝතල් කළ ජලය පත්වූයේ කෙසේද? ගමේ වැව් බැම්ම මත සිට ගෙන බලන විට එදා දිස් වූ මනස්කාන්ත හු දර්ශනයට කුමක් සිදුවීද? එම පසුබිමේ සිට එදා ඇසුණු බට නලාවක හෝ පැල් කවියක මිහිරි රාවය දැන් ඇසෙන්නේ නැත්තේ ඇයි? ඇත්තවශයෙන්ම දැන් මෙම ප්‍රදේශය කිසිම විවිධත්වයක් නැති වී වගාවකින් වැසුණු “කාන්තාරයක්” ලෙස දිස්වේ.

“දුක්ඛ දායක සත්‍යය”

අලුතින් ඇතිකළ ඒකාකාරී හු දර්ශනයේ ප්‍රතිඵල ගොවි පවුල් වල කෑම පිඟාන තුළින් ඉතා හොඳට පිළිබිඹු වේ. දැන් එහි තිබෙන්නේ බත් ගොඩක් සහ ළගම ඇති වැවෙන් අල්ලාගත් මාලු පමණි. බත් ගොඩ මගින් පෙන්නුම් කරන්නේ ඒකාකාරී කුඹුරු වන අතර මාලු හොඳද මගින් පෙන්නුම් කරන්නේ කුඹුරු වලට සැපයෙන ජලයයි. ආහාර වේලට මී කිරි නැත්තේ මී ගවයන් ඇති කිරීමට සහ තණ කැවීමට ඉඩක් නැති නිසාය. කුරක්කන්, තල, මෙනේරි, තණ හාල් වැනි ධාන්‍ය වර්ග ද පිඟානේ නැත. එහි දේශීය කරල් හෝගද, සිය ගණනක් වූ අල, එළවලු සහ පළතුරු වර්ග ද නැත්තේ ඒවා වගා කිරීමට ඉඩක් නැති බැවිනි. අපේ අතීත ගොවියන්ගේ ආහාර වේල වර්තමාන නවීන ලෝකයේ ධනවත් රටවල් වල සාමාන්‍ය ආහාර වේලක් සමග සම තත්වයේ තිබෙන්නට ඇත. ජපානය වැනි ධනවත් රටවල් වල ජනතාවගේ ආහාර වේලට බත් ඇතුළත් වන්නේ ඉතා සුළු ප්‍රමාණයකි. ඇත්ත වශයෙන්ම මෙම කෑම පිඟානේ සංයුතිය පිළිබඳ වෙනස මගින් සංකේතවත් කරන්නේ එකී ඊනියා ජල සම්පාදන සංවර්ධන ව්‍යාපෘති මගින් ප්‍රදේශයේ හු දර්ශනය වෙනස් කළ අන්දමයි. නවීන වාරිමාර්ග ව්‍යාපෘති යටතේ සම්පූර්ණ භූමියම වැසී ඇත්තේ අන් කිසිවකින් නොව “වී කාන්තාරයකින්”. විවිධ ආහාර වර්ග නිපදවීම සඳහා මූලයන් ලෙස වනාන්තර, ගෙවතු වැව් තාවුළු ආදී හු දර්ශනයේ අනිකුත් අංග විසින් ඉටු කළ කාර්ය භාරය, අලුතෙන් සංවර්ධනය කරන ලද වාරිමාර්ග යෝජනා ක්‍රම යටතේ සම්පූර්ණයෙන්ම අමතක කර දමා තිබේ.

සමස්ත ප්‍රදේශයටම “පිටතින් ගෙන එනු ලබන” ජලය මත යැපෙන්නට සිදු වීමේ අනිටු විපාක දැන් වෙනත් ආකාර වලින් ඉස්මතු වීමට පටන්ගෙන තිබේ. ජනතාවගේ සෞඛ්‍යය එයින් එක කරුණකි. මහවැලි සහ වෙනත් වී වගා කරන ප්‍රදේශවල ජනතාව විශාල සංඛ්‍යාවක් පීඩා විඳින වකුගඩු රෝගී තත්වයට මූලික හේතුව පිටතින් ගෙන එනු ලබන වල් නාශක, කෘමිනාශක සහ පොහොර ලෙස යොදන රසායනික ද්‍රව්‍ය බව තහවුරු වී තිබේ. (බණ්ඩාර, 2008). වර්ෂය පුරා ජලය ලැබෙන බවට සහතිකයක් නොවූ යුගයේ ගොවීන්ට වඩා මහවැලි වැනි ව්‍යාපෘතීන් මගින් අලුතෙන් පදිංචි කරවන ලද ගොවීන් ධනවත් බව යමෙකුට තර්ක කළ හැක. එසේ නමුත් ඒ අතරම, මෙතරම් විශාල ප්‍රාග්ධනයක් ආයෝජනය කොට ස්ථාවර ජල සැපයුමක් සහතික කොට තිබිය දී මෙම ව්‍යාපෘති මගින් බලාපොරොත්තු වූ ජීවන මට්ටමට ගොවීන් ළඟාවී නැතැයි ද තවත් කෙනෙකුට තර්ක කළ හැක. මෙම ව්‍යාපෘතියෙන් ප්‍රතිලාභ ලැබූ අය අවුරුදු 30කට පසුව ද රටේ අනෙක් ප්‍රදේශවල ජනතාව ගෙවන බදු මුදල් වලින් නඩත්තු කරනු ලැබේ. මෑතක දී ක්‍රියාත්මක කරන ලද පොහොර සහනාධාරය මෙම ගොවීන්ගේ ආර්ථික ඉරණම පිළිබඳ හොඳ නිදර්ශනයකි. ගොවීන්ට දෙනු ලබන

පොහොර සහනාධාරය ඇත්ත වශයෙන්ම සංවර්ධිත රටවල රැකියා විරහිත ජනතාවට ආර්ථික කටයුත්තක් ආරම්භ කිරීමට අවශ්‍ය අවස්ථාව සැලසෙන තෙක් දෙනු ලබන පින් පඩිය (Dole) ට සමානය. දැරිය නොහැකි මට්ටමක සහනාධාරයක් වී වගා කරන ගොවීන්ට සැපයීමට රජයට සිදු වූයේ ඇයි? උදාහරණයක් ලෙස 2005-2009 කාලයේදී රජය පොහොර සහනාධාරය සඳහා රුපියල් බිලියන 65ක් වැය කර තිබේ. ඇත්ත වශයෙන්ම පසුගිය වසර 4 තුළ ගොවීන් එම වාරිමාර්ග ව්‍යාපෘති වල රඳවා ගැනීම සඳහා ගෙවන ලද සහනාධාර වල වටිනාකම අක්කරයකට ආසන්න වශයෙන් රු.1,044,600 කි.² මෙය සාමාන්‍ය මහවැලි ඉඩමක වපසරිය වූ හෙක්ටයාර එකක් හිමි ගොවියකුට මසකට රු. 50,000ක දීමනාවක් ගෙවීමට සමානය. එදිනෙදා කරනු ලබන නඩත්තු කටයුතු වලට අමතරව මෙම ව්‍යාපෘතීන් සෑම අවුරුදු 25කට වරක්ම පුනරුත්ථාපනය කිරීම ද කළ යුතු වේ. උදාහරණයක් ලෙස 1975 ඉදි කරන ලද මහවැලි එච් කලාපය 2000-2005 කාලයේ දී පුනරුත්ථාපනය කිරීම සඳහා හෙක්ටයාර එකකට රු. 500,000 බැගින් වැය කිරීමට සිදු විය. මෑතක දී නිම කරන ලද උඩ වලවේ වාරිමාර්ග ව්‍යාපෘතිය සම්බන්ධයෙන් තිබෙන දත්ත වලට අනුව මෙම ව්‍යාපෘති වල මූලික ප්‍රාග්ධන අවශ්‍යතාවය හෙක්ටයාරයකට රුපියල් මිලියනයක් ලෙස ඇස්තමේන්තු කර තිබේ. එම නිසා අති විශාල ප්‍රාග්ධනයක් වැය කරන සහ නවීනතම සැලසුම් තාක්ෂණයන්ගෙන් සමන්විත ව්‍යාපෘති වල ජීවත් වන ජනතාව තවමත් යැපුම් මට්ටමේ ජීවත් වන්නේ ඇයි?

රජයට දැරිය නොහැකි තරම් විශාල සහනාධාර වී වගා කරන ගොවීන්ට සැපයීමට සිදු වීමේ සරල හේතුව වී වගාවට අවශ්‍ය යෙදවුම් සඳහා පිරිවැය, වී නිෂ්පාදනය මගින් පිරිමසා ගැනීමට නොහැකි වීමයි. මෑතදී කෘෂිකර්ම අමාත්‍යවරයා විසින් රසායනික පොහොර වලට විකල්පයක් ලෙස කාබනික පොහොර මහා පරිමාණයෙන් නිපදවීමේ වැඩ පිලිවෙලක් ආරම්භ කරන ලදී. මෙය රසායනික පොහොර වෙනුවට භාවිතා කළ හැකි තාක්ෂණික විකල්පයක් ද? කෘෂිකාර්මික පරිසර පද්ධතියක හෝග විවිධත්වය යනු කාර්යක්ෂම ප්‍රවේශයක් සඳහා කෘෂිකර්මයට අත්‍යවශ්‍ය අංගයකි. පාංශු පෝෂක මූලයන් පසෙහි රඳවා ගැනීම සහ නඩත්තු කිරීම මූලික අවශ්‍යතාවයකි. සර්ම කලාපීය රටවල් වල පෝෂණ මූලයන් පවතින්නේ භූ දර්ශනයේ ඉහළ පිහිටි බිම් කොටස් වලය. ස්වභාවික වනාන්තර, දිගු කාලීන හෝග, කන්න හෝග, හීලෑ කල සහ නොකල ලොකු සහ කුඩා සතුන්, පොළොව මතුපිට සහ යටි පසෙහි ජීවත් වන පණුවන් සහ ක්ෂුද්‍රජීවීන් යනු සැබෑ පෝෂක මූලයන් සහ පෝෂක ද්‍රව්‍ය නිෂ්පාදනය කරන්නන් වන අතර පහළ නිම්න වල වගා කරන හෝග-මෙම අවස්ථාවේදී වී වගාව-සඳහා අතිරේක පෝෂක ද්‍රව්‍ය සපයන්නේ මෙම මාර්ග වලිනි. වැව පහළ සියළු ඉඩම් බුල්ඩෝසර් යොදවා එක මට්ටමකට සමතලා කොට තනි කුඹුරු යායක් බවට පත් කල විට සිදුවන්නේ කුමක් ද? පසේ නිෂ්පාදන හැකියාව නැවත ලබා දීමට අත්‍යවශ්‍ය වූ සාධකයක් වන පෝෂණ ද්‍රව්‍ය හිඟතාවයකට සහ ඒවා නිපදවා ගැනීමේ සහ රඳවා ගැනීමේ නොහැකියාවකට සමස්ත භූමියම පත් වීමය. එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස සමස්ත යායේම වී වගාවන් අසාර්ථක බවට පත් වීමට ආරම්භ වේ. එවැනි විටක නවීන වාරිමාර්ග ව්‍යාපෘති යටතේ වගා කරන ගොවීන්ට උපදෙස් දෙනු ලබන්නේ රසායනික පොහොර මත යැපීමටය. රසායනික පොහොර යනු කෘමිනාශක සහ වල් නාශක වලට ආරාධනා කිරීමකි.

ජනගහණ වර්ධනයට අවශ්‍ය ආහාර සැපයීම සඳහා වන විසඳුමක නාමයෙන්, තීරසාරව පවත්වාගෙන යා නොහැකි එක් හෝගයක් වගා කිරීම සඳහා අප විසින් නොදැනුවත්වම භූමිය භාවිතා කරන්නේද? එසේ නැතහොත්, එම වාරිමාර්ග ව්‍යාපෘති යටතේ පදිංචි කරන ලද ජනපදිකයන් තවමත් රටේ අන් ප්‍රදේශවල බදු ගෙවන ජනතාවගේ අනුකම්පාව මත යැපෙන ජීවිත ගත කරන්නේ කෙසේ ද? මෙවැනි ගැටළු සහිත යෝජනා ක්‍රම ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා අප තව දුරටත් විදේශීය ණය දෙන්නන්ගෙන් මුදල් ණයට ගත යුතුද? මෙම ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීමේ දී වග කිවයුතු

කාර්යභාරයක් ඉටු කළ වාරිමාර්ග දෙපාර්තමේන්තුව/මහවැලි අධිකාරිය විසින් අලුත් ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීමට මෙම ගැටළුව ගැන දැඩි අවධානය යොමු කළ යුතුය.

පසුගිය සියවස තුළ දී හැකි උපරිම භූමි ප්‍රමාණයට ජලය සැපයීමෙන් පටු අරමුණ ඇතිව වියළි කලාපයට අතිරේක දියවර සැපයූ පොල්ගොල්ල වේල්ල සහ උමග වැනි ඉංජිනේරු වික්‍රමයන් සාධාරණීකරණය කිරීම සඳහා පෙරකල ඉතාම නිර්මාණාත්මක සහ දේශීයව සංවර්ධනය කරන ලද භූ දර්ශනයක් ඇතැම් විට සම්පූර්ණයෙන්ම අයතා අන්දමට පරිහරණය කර තිබේ. ඇත්ත වශයෙන්ම ඉහත සඳහන් කළ පහළ නිම්න සංවර්ධනය කිරීම පිළිබඳ පැරණි ක්‍රම ආරක්‍ෂා කරන ලද්දේ නම් වර්තමානයේ කලා වැව ප්‍රදේශයේ මහවැලි ජලය භාවිතා කරන ප්‍රමාණයෙන් තුනෙන් එකක් පමණක් යොදා ගනිමින් ඉතා විශාල සාර්ථකත්වයක් ලබා ගැනීමට අවකාශ තිබුණි. එසේ වුවා නම් දූතට උතුරු මැද පළාතට හරවන ජල ප්‍රමාණය උතුරු මැද පළාතට අමතරව සම්පූර්ණ උතුරු පළාතට හා නැගෙනහිර පළාතට ප්‍රමාණවත් විය හැකිව තිබුණි. ජල සහ ඉඩම් සම්පත් කළමනාකරණය පිළිබඳ නවීන ක්‍රම මගින් වර්තමාන පරම්පරාවට රැකියා අවස්ථා ඇති කරන නමුත් ඇතැම් විට අප නොදැනුවත්වම අපගේ ජන්ම භූමිය අනාගත පරම්පරා සඳහා සුසාන භූමියක් බවට පත් කිරීමේ ක්‍රියාවලියක අප යෙදී සිටිනවා විය හැක. කෙසේ නමුත් ‘‘ජාත්‍යන්තර සහයෝගීතාවය පිළිබඳ ජපන් බැංකුවේ’’ අරමුදල් සැපයීම මත මෑත දී නිම කරන ලද උඩවලවේ වාරිමාර්ග වැඩි දියුණු කිරීමේ ව්‍යාපෘතියේදී පසුගිය සියවසේ අනුගමනය කළ සැලසුම් සංකල්ප වලින් බැහැර වීමක් කතුවරයා විසින් නිරීක්‍ෂණය කරන ලද අතරම තවදුරටත් වැඩි දියුණු කිරීම් අවශ්‍ය බවද නිරීක්‍ෂණය කරන ලදී.

නිගමනය

ඉහත දැක්වූ කරුණු අනුව පෙනී යන්නේ පසුගිය සියවස තුළ වාරිමාර්ග-කෘෂි ව්‍යාපෘති සඳහා යොදාගත් ක්‍රමවේදයන්ම අනාගත සංවර්ධන යෝජනා ක්‍රම සඳහා ද යොදා ගැනීමට පෙර, එලෙස දූතටමත් නිම කර ඇති ව්‍යාපෘති වල සැබෑ තත්ත්වය ගැන පරීක්‍ෂණ පැවැත්වීමේ අවශ්‍යතාවයක් පවත්නා බවයි. පවතින භූ දර්ශනය සහ ජලය (Landscape+Water) යන සාධක සංයෝගයෙන්, රටට වඩා තිරසාර සහ උපරිම ප්‍රවීචල ලබා දෙන විකල්ප ක්‍රම තිබිය හැක. වාරි මාර්ග ක්‍රම සැලසුම් කරන්නන් විසින් මෙවැනි විකල්ප සැලසුම් හඳුන්වා දීම සඳහා ‘ ජල සම්පත උපයෝගී කරගෙන ඉඩම් සංවර්ධනය කිරීම යනු විද්‍යාවක් මෙන්ම හුදු ජල සම්පාදිත කෘෂිකර්මයට අමතරව විවිධ ප්‍රතිලාභ සලසන කලාවක් බවක් පිළිගැනීමට සූදානම් විය යුතු ව තිබේ. ව්‍යාපෘතියේ අවසාන අරමුණ විය යුත්තේ විවිධ සහ සෞඛ්‍ය සම්පන්න ආහාර භෝග වර්ග නිෂ්පාදනය ආර්ථික වශයෙන් තිරසාර අන්දමකට පවත්වාගෙන යන අතර ම, ප්‍රතිලාභ ලබන්නන්ගේ සිතේ සතුට ඇති කරන පරිසරයක් තුළ අවිනිශ්චිත සහ විශාල රජයේ සහනාධාර මත රඳා නොපවතින ජීවනෝපායන් පවත්වාගෙන යෑමය. මේ සම්බන්ධයෙන් වාරි මාර්ග ඉංජිනේරුවන්ගේ කාර්යභාරය අවශ්‍ය වුවත් එය පමණක්ම ප්‍රමාණවත් නොවේ. අනෙකුත් විෂයයන් පිළිබඳ වෘත්තිකයන්, පරිසරවේදීන්, පරිසර ආර්ථික විද්‍යාඥයන්, භූ දර්ශන සකස් කරන්නන්, පෝෂණ විශේෂඥයන්, ආහාර විද්‍යාඥයන්, කෘෂි ආර්ථික විද්‍යාඥයන්, පාංශු ඉංජිනේරුවන් සහ සමාජ විද්‍යාඥයන් යනාදී අයද මූලික සැලසුම් අවධියේ දී සමාන වැදගත්කමකින් යුතු කාර්යභාරයන් ඉටු කළ යුතුව තිබේ.

මහවැලි යෝජනා ක්‍රමය යටතේ නැගෙනහිර පළාතේ මාදුරු ඔය දකුණු ඉවුර ප්‍රදේශය මෙතෙක් සංවර්ධනය කර නැත්තේ පසුගිය කාලයේ පැවති වාර්ගික ගැටුම් නිසා ප්‍රදේශයට ප්‍රවිෂ්ට වීමට නොහැකි වූ නිසාය. මෙම ප්‍රදේශය, භූමිය සහ ජලය උපරිම කාර්යක්‍ෂමතාවයෙන් යුතුව භාවිතා කිරීමේ විකල්ප ක්‍රම අත්හදා බලන නියමු ව්‍යාපෘති කලාපයක් ලෙස භාවිතා කළ හැක. අතීතය විසින් අනාගතය දැනුවත් කරනු ලැබේ. පැරණි වාරි-තාක්‍ෂණ ශිල්පීන් විසින් ස්වභාව ධර්මය

උපයෝගී කරගත් විධික්‍රම, මෙම නියමු ව්‍යාපෘතිය මගින් කරන පරීක්ෂණ ආරම්භ කිරීම සඳහා විශාල හෝඩුවාවක් සපයා දෙනු ඇත.

සටහන්:

² 2010 අප්‍රේල් 1 වන දින Ceylon Daily News ප්‍රධාන ශීර්ෂ පාඨය

කතුචරයා පිළිබඳ සටහන්:

චරලත් සිවිල් ඉංජිනේරු මහින්ද පනාපිටිය Richfield Lanka Pvt Ltd සමාගමේ කළමනාකාර අධ්‍යක්ෂක ලෙස කටයුතු කරයි. (එම සමාගම ජල සම්පත් කළමනාකරණය පිළිබඳ උපදේශක සේවා සපයන සමාගමකි). (www.richfieldlanka.com).

ආශ්‍රිත ග්‍රන්ථ:

1. Dharmasena, P.B. (2004). Exploring tank village farming system in the dry zone. Journal of Soil Sci. Soc. Sri Lanka Vol 16:17-28.

1. Bandara. J. M. R. S., Senevirathna, D. M. A. N., Dasanayake, D. M. R. S. B. Herath, V. Bandara, J.M. R. P., Abeysekara, T., and Rajapaksha, K. H. (2007). Chronic renal failure among farm families in cascade irrigation systems in Sri Lanka associated with elevated dietary cadmium levels in rice and freshwater fish (*Tilapia*), Springer Science+Business Media B.V. 2008.

1 වන පරිච්ඡේදයේ ඇමුණුම 4

Vision hidden behind the Design Features of Sri Lankan Ancient Irrigation Engineering Technology (Abstract)

Eng. Mahinda Panapitiya C Eng, M.S, (Department of Agriculture & Irrigation Engineering) Utah State University, Utah, USA B Sc (Civil Engineering), Peradeniya.
CEO of Richfield Lanka Pvt Ltd
<http://richfieldlanka.com/Home.html>

(Engineer who worked for farmers in Mahaweli Project since its inception, presented this paper at Annual Sessions of Institution of Engineers, Sri Lanka – 2019)

Abstract: Due to recent climatic changes taking place at global level, world is now heading for a disaster environmentally, unless some kind of a middle path is adapted in economic planning of future development projects. How to define a middle path in relation to economic development is a research need. Conventional Middle path is a person specific point of view and therefore the middle varies from person to person, from nation to nation and even politically within a nation. However the middle path meant in Buddhism for development is universal and common to all the living beings. Though the Buddhist middle path is conventionally explained in relation to spiritual development, material development focusing physical health is also stressed

as a necessary pre-requisite for spiritual achievements. In order to understand this universally common middle path applicable to both spiritual and material development, design features of projects already implemented by the planners equipped with Buddhist Vision in its right spirit, could be used as an exploration ground. For an example, healthy food was the main objective of Ancient Irrigation Technology (AIT). Irrigation Projects which have been sustained more than 2000 years and still functioning in some parts of Sri Lanka, designed using the AIT, is the best entry point for that exploration. This is also a timely need because the projects developed during the last century using Modern Irrigation Technologies (MIT) have already failed due to reasons such as health issue of farmers due to water pollution, human elephant conflicts and never ending dependency of farmers for fertilizer subsidies etc. In the proposed exploration, modern tools such as circular economic models would be used to analyse the reasons contributed to that long term sustainability of ancient systems. Recently made effort known as Water Quota to simulate outcomes of AIT by decentralising management approaches of Canal is also discussed.

1 වන පරිච්ඡේදයේ ඇමුණුම 5

1977 දී සිදුවීමක්

මහවැලි ජලය කලාවැව වෙත හරවා යැවීමට පෙර, එයින් වාරි ජලය සැපයූ ප්‍රදේශ පුරාණ ගම් වැව් පද්ධති යටතේ විය. එවැනි ගම් වැව් පද්ධති සිය ගණනක් කලාවැව පහළින් පමණ තිබුණි. නූතන දර්ශනයට අනුව, වාරිමාර්ග ඉංජිනේරුගේ ප්‍රධාන පරමාර්ථය වූයේ මිනිසුන්ට පෝෂණය කිරීම සඳහා හැකි උපරිම ප්‍රදේශයක් ගොවිතැන් කිරීමයි. දැක්ම වූයේ කෙසේ හෝ රට ආහාරවලින් විශේෂයෙන් සහල් වලින් ස්වයංපෝෂිත වීමයි. එම අරමුණු සපුරාලීම සඳහා අක්කර 3000 ක් පමණ සංවර්ධනය කිරීමේ වගකීම මට පැවරුණි. අක්කර 15,000 ක් පමණ ඉතිරි ප්‍රදේශ වෙනත් ඉංජිනේරුවන්ට එවැනිම සංවර්ධනය සඳහා ලබා දෙන ලදී. නූතන දර්ශනයට අනුව මෙම මෙහෙයුමේදී අපට පුරාණ ගම් වැව් පද්ධති ඉවත් කිරීමට සිදුවිය. එම ව්‍යාපෘතිය ක්‍රියාත්මක වන විට ප්‍රදේශයේ රජරට ගොවීන් ගෙන් විශාල සමාජ පීඩනයක් ඇති වූ අතර එවකට ජනාධිපති ජේ.ආර්. ජයවර්ධනට මහතටද පැමිණිලි කළේය. ඉන්පසු ඔහු එම ප්‍රදේශයට පැමිණ වැව් ඉවත් නොකරන ලෙස අපට අණ කළේය. කෙසේ වෙතත්, වැව් ඉවත් නොකරම හැකි උපරිම ප්‍රදේශයට වාරි ජලය සැපයීමේ දැක්ම එසේම ක්‍රියාත්මක විය. ගම් වැව් ඉවත් කිරීම අප නැවැත්වූවද,

ඒවායේ ජල ව්‍යාප්ත මායිම් ඔබ්බට සහ අවට පිහිටා තිබුණ අනෙකුත් පාරිසරික ලක්ෂණ අප දුටුවේ නැත. පුරාණ වැව හුදෙක් ජලය ගබඩා කිරීම හැර එයට වෙනත් පාරිසරික ක්‍රියාකාරකම් ගණනාවක් කර තිබුණි. එම පාරිසරික කාර්යයන්ට කිසිම සැලකිල්ලක් නොදක්වා අප එම වැව වල ජල ව්‍යාප්ත මායිම් දක්වාම ගොවිතැන් කිරීම සඳහා අපි ඉඩම් බෙදා දුන්නෙමු.

දශක 2 කට පසු මතු තත්වය

ඇල්ගී වර්ධනය නිසා එම වැව බොහොමයක් දැන් අක්‍රිය වී ඇත. සමහර වැව් ස්නානය කිරීමට පවා සුදුසු නොවන පරිදි සම්පූර්ණයෙන්ම දූෂණය වී ඇත. මාළුන්ට එම වැව වල වාසය කළ නොහැක. වර්තමාන දැක්ම සහ බෞද්ධ දැක්ම යන දර්ශන දෙකේ ගැටුම තේරුම් ගැනීමට මෙය හොඳ උදාහරණයකි.

වර්තමානයට පාඩමක්

මෙම නිරීක්ෂණය අපගේ පුරාණ ග්‍රාමීය වැව් පද්ධති පුනරුත්ථාපනය කිරීමට වර්තමානයේ උත්සාහ කරන වෘත්තිකයින්ටද, ඒවායේ මුල් නිර්මාණකරුවන් අපේක්ෂා කළ පරිදි එය සිදු කිරීම සඳහා පාඩමක් ලෙස මෙම අත්දැකීම භාවිතා කළ හැකිය.

ග්‍රාමීය වැවක් පුනරුත්ථාපනය කිරීම යනු හුදෙක් එහි බැම්ම සහ සොරොව්ව වැඩිදියුණු කිරීම පමණක් නොවේ. එය හුදෙක් වැසි ජලය ගබඩා කිරීම සඳහා වූ ජල ටැංකියක්ම නොවේ. මන්ද යත් එම ටැංකිය සමස්ත සැලසුමක සුළු අංගයක් වන නිසාය. හේන් වගාව සිදු කළ ප්‍රදේශ ඇතුළුව ජල පෝෂක ප්‍රදේශ පාරිසරිකව වැඩිදියුණු කිරීම ද සමස්ත පුනරුත්ථාපනයේ වැදගත් අංගයකි.

ග්‍රාමීය වැව වල ගොවීන් වැසි හැර වෙනත් ප්‍රභවයකින්ද ජලය ලබා ගන්නා විට ඔවුන් එම ජලය සාමාන්‍යයෙන් ඔවුන් ගේ ප්‍රධාන ප්‍රභවය (Main Source) ලෙස සලකයි. එම ආකල්පය වෙනස් කළ යුතුය. වෙනත් ප්‍රභවයකින් ආරම්භ කරන ප්‍රධාන ඇළකින්ද ග්‍රාමීය වැව පෝෂණය කළ හැකිනම්, එම ජලය ද්විතියික ප්‍රභවයක් (Supplementary Source) ලෙස සැලකීමට ගොවීන්ට ඒත්තු ගැන්වීම ඉතා වැදගත් වේ. ඔවුන්ගේ ප්‍රධාන ප්‍රභවය වන්නේ වර්ෂාවයි. NCP ඇල වැනි දිගු දුර ජල හුවමාරු (Long Distance Water Transfers) හේතුවෙන් නියඟ කාලවලදී අනාගතයේ ඇතිවිය හැකි ගැටුම් වලක්වා ගැනීම සඳහා මෙම ආකල්පමය වෙනස ඉතා අවශ්‍ය වේ.

---

3 වන පරිච්ඡේදය

පුරාණ ගම්මානයකින් උපත ලද නූතන ගෘහ නිර්මාණ
ශිල්පියෙකුගේ කතාව (Yet to write)

https://www.youtube.com/watch?v=wOXM5HgQukk&fbclid=IwAR3NUOWkCldOoou8_HmRKT40Q56V61LDUEOEhoAJ19zPUthZHmInzyYW24